

οργανισμός βορειο-ατλαντικού συμφώνου

δελτίο ΝΑΤΟ

ΙΟΥΛΙΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2000

βέλγιο
γαλλία
γερμανία
δανία
ελλάδα
ηνωμένες πολιτείες
ηνωμένο βασίλειο
ισλανδία
ισπανία
ιταλία
καναδάς
λουξεμβούργο
νορβηγία
ολλανδία
πορτογαλία
τουρκία

Οικοδομώντας σταθερότητα στα Βαλκάνια

Ο Πρεσβευτής de Franchis για τον ρόλο της Ιταλίας
Ο Chris Patten για ένα ευρωπαϊκό όραμα
Ο Στρατηγός Reinhardt για τη διοίκηση της KFOR

3 Γράμμα από τον Γενικό Γραμματέα

4 Ματιές στο NATO

Ειδικό

6 Η Ιταλία στα Βαλκάνια

Για να σηματοδέψει την επίσκεψη του Ιταλού Προέδρου Carlo Azeglio Ciampi στο NATO ο πρεσβευτής Amedeo de Franchis εξετάζει την πολιτική της Ιταλίας έναντι στα Βαλκάνια.

Κροατία

8 Αναπληρώνοντας τον χαμένο χρόνο

Ο Ivica Racan περιγράφει την επανάσταση που έγινε αυτόν τον χρόνο στην πολιτική της Κροατίας και τις φιλοδοξίες του για το μέλλον.

10 Προετοιμάζοντας τον στρατό της Κροατίας για δημοκρατία

Ο Kristan J. Wheaton περιγράφει πως τα κράτη του NATO βοήθησαν να προετοιμαστεί ο στρατός της Κροατίας για την μετάβαση από την απολυταρχική διακυβέρνηση στην δημοκρατική.

Νοτιοανατολική Ευρώπη

13 Ένα Ευρωπαϊκό όραμα για τα Βαλκάνια

Ο Chris Patten εξετάζει τις προκλήσεις που αντικρίνει η Ευρωπαϊκή Ένωση στην νοτιοανατολική Ευρώπη και αναλύει τις πολιτικές για την αντιμετώπισή τους.

16 Διοικώντας την KFOR

Ο Στρατηγός Klaus Reinhardt αναλογίζεται την συνεισφορά της KFOR στην ειρηνευτική διαδικασία του Κοσσυφοπέδιου και τονίζει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν.

20 Βαλκανική υπέρβαση

Ο Christopher Bennett αποτιμά τις προοπτικές για δημοκρατική αλλαγή και αυτοστηρούμενη ειρήνη και σταθερότητα στην πρώην Γιουγκοσλαβία.

23 Ρουμανικές σκέψεις

Ο Radu Bogdan εξετάζει την επιδίωξη της Ρουμανίας να γίνει μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του NATO και το εφαρμοζόμενο αυτή τη στιγμή πρόγραμμα μεταρρύθμισης στην χώρα του.

26 Βοηθώντας την Αλβανία να διαχειριστεί τα πολεμοφόδια

Ο Richard Williams περιγράφει το πως μια NATOϊκή ομάδα βοηθά την Αλβανία να αντιμετωπίσει τα πολεμοφόδια και τα εκρηκτικά που δεν έχουν εκραγεί, και τα οποία σκότωσαν πλήθος ανθρώπων

Στρατιωτικά θέματα

28 Διαπλάθοντας τους στρατούς για τον 21ο αιώνα

Ο Chris Donnelly εξετάζει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν όλοι οι Ευρωπαϊκοί στρατοί για να ανταποκριθούν στην πρόκληση του 21ου αιώνα, εστιάζοντας πάνω στους στρατούς της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, όπου η ανάγκη για αναμόρφωση είναι άκρως επείγουσα

32 Τιθαρεύοντας την τεχνολογία για πολεμικές συρράξεις από συνασπισμούς

Ο Joseph J. Eash III εξηγεί πως η γρήγορη ενσωμάτωση των προηγμένων τεχνολογιών στα συστήματα των πολεμικών-συγκρούσεων βοήθησε τους Συμμάχους στη διάρκεια της εκστρατείας στο Κοσσυφοπέδιο.

Φωτογραφία εξώφυλλου: Ο Λόρδος Robertson (αριστερά), ο Ιταλός Πρόεδρος Carlo Azeglio Ciampi και ο Πρεσβευτής de Franchis (δεξιά) στο NATO, 5 Μαΐου

Άμεση Τεκμηρίωση

Τα ανακοινωθέντα του NATO δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του NATO σχεδόν αμέσως μόλις συμφωνηθούν και υπάρχουν σε όλες τις Συμμετοχικές γλώσσες όπως επίσης στα Ρωσικά και τα Ουκρανικά. Αποτέλεσμα αυτού είναι μην δημοσιεύονται πλέον στο Δελτίο NATO.

Όσοι συνήθιζαν να λαμβάνουν τα ανακοινωθέντα του NATO μέσω του Δελτίου NATO, μη μπορώντας να έχουν την πληροφόρηση αυτή από το Ίντερνετ ή άλλες πηγές, μπορούν να τα παραλαμβάνουν μέσω του ταχυδρομείου γράφοντας στον εκδότη στη διεύθυνση: NATO Office of Information and Press 1110 Brussels, Belgium.

Το περιοδικό τούτο, που εκδίδεται υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα, σκοπό έχει να συμβάλλει σε μια εποικοδομητική συζήτηση των Ατλαντικών θεμάτων. Επομένως, τα άρθρα δεν αναπροσωπεύουν υποχρεωτικά την επίσημη άποψη ή την πολιτική των κυβερνήσεων των μελών ή του NATO.

Τα άρθρα μπορούν να αναδημοσιευθούν, αφού ληφθεί πρώτα η άδεια από τον εκδότη, υπό την προϋπόθεση ότι θα γίνεται αναφορά του Δελτίου NATO και τα ενυπόγραφα άρθρα θα δημοσιεύονται με το όνομα του αρθρογράφου.

* Οι αναγνώστες μπορούν να προμηθευθούν το Δελτίο NATO από την: "ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΤΛΑΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ" μέλος της

"Atlantic Treaty Association" για την Ελλάδα, γράφοντας στην Τ.Θ. 23070 Αθήνα 112 10 ή κατόπιν συνεννοήσεως στο τηλέφωνο 8655979 ή fax 8654742.

Το "Δελτίο της Ελληνικής Ένωσης για την Ατλαντική και Ευρωπαϊκή Συνεργασία" εκδίδεται με την ευθύνη της Ε.Ε.Α.Ε.Σ.

Η Υπηρεσία Πληροφοριών δημοσιεύει επίσης βιβλία, φυλλάδια και πολύπτυχα σχετικά με ποικίλα συμμαχικά θέματα. Ειδικότερα, περιλαμβάνονται:

* Συγκεκριμένες "πλευρές" του NATO.

* Οικονομικές και επιστημονικές εκδόσεις.

Όλα αυτά δημοσιεύονται αγγλικά και γαλλικά, μερικές δε εκδόσεις δημοσιεύονται και σ' άλλες γλώσσες του NATO. Για περισσότερες πληροφορίες, παρακαλείσθε να γράψετε, αναφέροντας προτίμηση γλώσσας, στην Υπηρεσία Πληροφοριών του NATO.

Το NATO Review εκδίδεται τέσσερις φορές τον χρόνο στα Αγγλικά, όπως επίσης στα Τσεχικά, Δανικά (NATO Nyt), Ολλανδικά (NAVO Kroniek) στα Γαλλικά (Revue de l'OTAN) στα Γερμανικά (NATO Brief), Ελληνικά (Δελτίο NATO), Ουγγρικά (NATO Tókr) Ιταλικά (Rivista della NATO), Νορβηγικά (NATO Nytt) Πολωνικά (Przegląd NATO), Πορτογαλικά (Noticias da OTAN) Ισπανικά (Revista do la OTAN) και στα Τουρκικά (NATO Dergisi) Ένα τεύχος τον χρόνο εκδίδεται στα Ισλανδικά (NATO Fnttir) και επίσης εκδίδονται τεύχη στα Ρωσικά και στα Ουκρανικά σε περιστασιακή βάση.

Ακόμη το NATO Review δημοσιεύεται και στο Διαδίκτυο μαζί με άλλες εκδόσεις στη διεύθυνση <http://www.nato.int>

Τιμή τεύχους Δραχμή 1.

ISSN 0255-3813

Γράμμα από τον Γενικό Γραμματέα

Οικοδομώντας σταθερότητα στα Βαλκάνια

Η πρόκλησή μας στα Βαλκάνια, ως μια διεθνής κοινότητα, είναι απλή: να οικοδομήσουμε μια νέα νοτιοανατολική Ευρώπη, όπου η κάθε μία χώρα και όλες οι χώρες συνεισφέρουν στην ειρήνη και την δημοκρατία, και έχουν ένα ρόλο στους Ευρω-Ατλαντικούς θεσμούς. Με δεδομένη την πρόσφατη ιστορία, αυτή είναι πράγματι μια τρομακτική πρόκληση - αλλά από τότε που ανέλαβα τη θέση μου ως Γενικός Γραμματέας σχεδόν πριν από ένα χρόνο, είδα σημαντική πρόοδο. Η αλλαγή που συντελέστηκε αυτό τον χρόνο στην Κροατία, η σταθερή πρόοδος της ειρηνευτικής διαδικασίας στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, η σταθεροποίηση του Κοσσυφοπεδίου, αλλά και η ανανεωμένη διεθνής δέσμευση για την περιοχή δικαιολογούν την αισιοδοξία.

Για να εκπληρώσουμε αυτή την υπόσχεση, πρέπει να συνεχίσουμε να προωθούμε την ολοκλήρωση. Τα τελευταία πενήντα χρόνια το πιο σαφές δίδαγμα στην Ευρώπη είναι ότι, η ολοκλήρωση γεννά εμπιστοσύνη, σταθερότητα και ευημερία. Ως αποτέλεσμα αυτού, πρέπει να δοθεί σε όλα τα κράτη της νοτιοανατολικής Ευρώπης η ευκαιρία να συμμετάσχουν στις Ευρω-Ατλαντικές δομές και να γίνουν μέρος της Ευρωπαϊκής πορείας. Θέτοντας το διαφορετικά, η ολοκλήρωση είναι το ύψιστο μέσο για να προλάβουμε περαιτέρω σύγκρουση και για να οικοδομήσουμε σταθερότητα. Επομένως, μαζί με τα κράτη της περιοχής, πρέπει να εργαζόμαστε προς την κατεύθυνση περιεκτικών λύσεων για τα προβλήματα της νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Στις ΝΑΤΟϊκές δυνάμεις στη Βοσνία και στο Κοσσυφοπέδιο συνυπηρετούν στρατιώτες από κράτη που στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου - μόλις πριν από δέκα χρόνια - ετοιμαζόντουσαν για μεταξύ τους πόλεμο. Σήμερα, αυτοί οι πρώην ανταγωνιστές εργάζονται μαζί έχοντας κοινούς στόχους. Η συμμετοχή της Κροατίας στην Σύμπραξη για την Ειρήνη είναι μόνο μια περαιτέρω ένδειξη της αλλαγής. Αυτό το νέο πνεύμα συνεργασίας δείχνει ότι είναι δυνατή η πρόοδος, ότι οι πρώην εχθροί μπορούν να συμφιλιωθούν, και ότι τα οφέλη της ελευθερίας και της δημοκρατίας μπορούν να διαμοιράζονται.

Τόσο το Σύμφωνο Σταθερότητας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και η Πρωτοβουλία Νοτιοανατολικής Ευρώπης του ΝΑΤΟ επιδιώκουν μαζί να δημιουργήσουν συνθήκες για οικονομική ανάπτυξη, δημοκρατική διακυβέρνηση και ασφάλεια σε ολόκληρα τα Βαλκάνια. Η λογική που διέπει τα προγράμματα αυτά είναι παρόμοια με αυτήν που ενέπνευσε τόσο το Σχέδιο Μάρσαλ όσο και τον Οργανισμό του Βορειο-Ατλαντικού Συμφώνων στη δεκαετία του 1940, όπου και τα δύο βοήθησαν την Δυτική Ευρώπη να σταθεί και πάλι στα πόδια της, και να γίνει περιοχή με σταθερότητα και ευημερία.

Κανένας δεν πρέπει να τρέφει ψευδαισθήσεις ότι μπορεί μέσα σε μια νύχτα στα Βαλκάνια να επιτευχθεί η συμφιλίωση μεταξύ των εθνικών ομάδων ή η οικονομική ευημερία. Αλλά πρέπει να θυμόμαστε ότι τόσο το Σχέδιο Μάρσαλ όσο και το ΝΑΤΟ ήταν μακροχρόνια προγράμματα και των οποίων η επιτυχία έγινε εμφανής με την πάροδο των ετών. Το σημαντικό είναι να κρατήσουμε την πορεία, αυτή που της αφιερώσαμε χρόνο και πόρους για την νοτιοανατολική Ευρώπη αυτή που δικαιούται η περιοχή, και αυτή με την οποία προσφέρουμε το περιβάλλον ασφαλείας έτσι ώστε οι διάφορες ειρηνευτικές διαδικασίες να γίνουν αυτοσυντηρούμενες και η δημοκρατία είναι ικανή να ριζώσει. Τότε θα εναπόκειται σε μια νέα γενιά ντόπιων ηγετών να οδηγήσουν τις χώρες τους μπροστά με εμπιστοσύνη μέσα στον 21ο αιώνα.

Γενική Γραμματεία

Λόρδος Ρόμπερτσον

Η περιοδεία του ΝΑC στα Βαλκάνια

Το Βορειο-Ατλαντικό Συμβούλιο (ΝΑC), ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων του ΝΑΤΟ που απαρτίζεται από τους 19 πρεσβευτές του ΝΑΤΟ, τον Γενικό Γραμματέα **Λόρδο Robertson** και τον Ναύαρχο **Guido Venturoni**, πρόεδρος της Στρατιωτικής Επιτροπής του ΝΑΤΟ, πραγματοποίησαν διερευνητική περιοδεία στα Βαλκάνια μεταξύ 17 και 19 Ιουλίου για να ανασκοπήσουν την κατάσταση των ειρηνευτικών διαδικασιών στο Κοσσυφοπέδιο και την Βοσνία. Ο Κροάτης Πρόεδρος **Stipe Mesic** επισκέφθη το ΝΑΤΟ στις 17 Ιουλίου και συνομίλησε με τον Λόρδο Robertson τις πολιτικές αλλαγές στη χώρα του από τότε που εξελέγη πρόεδρος.

Ο **Λόρδος Robertson** επισκέφθη την κεντρική Ασία μεταξύ 3 και 7 Ιουλίου και συναντήθηκε με τον Πρόεδρο του Καζακστάν **Nursultan Nazarbayev**, τον Πρωθυπουργό του Ουζμπεκιστάν **Ulkur Sultanov**, και τον Πρόεδρο **Askar Akayev** της Κυργιστικής Δημοκρατίας. Ο Πρόεδρος **Nazarbayev** επισκέφθη το ΝΑΤΟ στις 27 Ιουλίου. Ο **Λόρδος Robertson** επισκέφθη την Γερμανία στις 29 Ιουνίου και συναντήθηκε με τον Καγκελάριο **Gerhard Schröder**, τον Υπουργό Εξωτερικών **Joschka Fischer**, και τον Υπουργό Άμυνας **Rudolf Scharping** για να συζητήσουν την Ευρωπαϊκή Ταυτότητα Ασφάλειας και Άμυνας κάτω από το φως των μεταρρυθμίσεων στον στρατό της Γερμανίας.

Νέος Ισπανός πρεσβευτής

Ο Πρεσβευτής **Juan Prat y Coll**

διαδέχθηκε τον Πρεσβευτή **Javier Conde de Saro** στην θέση του μονίμου αντιπροσώπου της Ισπανίας στο Βορειο-Ατλαντικό Συμβούλιο στις 10 Ιουλίου. Ο Πρεσβευτής **Prat**, διπλωμάτης καριέρας από την Μπαρσελόνα, 58 ετών, διετέλεσε πρεσβευτής της Ισπανίας στην Ιταλία, στην Αλβανία, στην Μάλτα και στον Σαν Μαρίνο στο διάστημα από το 1996 έως το 2000. Υπηρέτησε ως Γενικός Διευθυντής στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στις διεθνείς σχέσεις (1995-96) και στις σχέσεις Βορά-Νότου, Μεσογειακής πολιτικής και στις σχέσεις με την Λατινική Αμερική και την Ασία (1990-95).

Συνελήφθη ύποπτος για εγκλήματα πολέμου

Συνελήφθη αφινδιαστικά στις 25 Ιουλίου στην Βοσνία από δυνάμεις της SFOR, ο ύποπτος για εγκλήματα πολέμου **Dusko Sikirica** ο οποίος μεταφέρθηκε στο Διεθνές Δικαστήριο Εγκλημάτων Πολέμου στην Χάγη. Ο **Sikirica**, πρώην διοικητής της φυλακής Keraterm, κατηγορείται για γενοκτονία, παραβίαση των νόμων και του εθιμικού δικαίου του πολέμου και για σοβαρές παραβιάσεις των Συνθηκών της Γενεύης.

Οι ηγέτες της ΕΕ στη διάρκεια της διήμερης διάσκεψης στη Φέιρα, της Πορτογαλίας, στις 19 και 20 Ιουνίου, προσδιόρισαν τις αρχές για διαβούλευση με το ΝΑΤΟ πάνω σε στρατιωτικά θέματα και τρόπους για την ανάπτυξη των σχέσεων ΕΕ-ΝΑΤΟ.

Πέντε κράτη του ΝΑΤΟ και εννέα εταιρικά πραγματοποίησαν εκπαιδευτικές επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης στα Τίρανα μεταξύ 21 Ιουνίου και 1ης Ιουλίου στα πλαίσια της άσκησης με την ονομασία **Cooperative Dragon 2000**

Ο **Λόρδος Robertson** επισκέφθη τις ΗΠΑ μεταξύ 21 και 23 Ιουνίου για συζητήσεις με τον Υπουργό Άμυνας **William Cohen**, τον Υφυπουργό Εξωτερικών **Strobe Talbott**, με πολλούς γεωπολιτικούς και ηγετικά μέλη του κογκρέσου και για να λάβει μέρος στο επίσης σημαντικό του Ανώτατου Σιμμαχικού Διοικητή, Αντλαντικός.

Ειρηνευτές της KFOR ανακάλυψαν μια αποθήκη με παράνομο οπλισμό στο Κοσσυφοπέδιο στις 16 Ιουνίου και κατάσχσαν τον περιεχόμενο της, το οποίο περιείχε βαριά οπλοπολυβόλα, όμοιους, πυροκροτητές, πυραύλους κατά θωρακισμένων, κουτιά με πυρομαχικά και μεγάλες ποσότητες TNT.

Δέκα κράτη του ΝΑΤΟ και έξι Εταιρικά συμμετείχαν στην **Cooperative Partner 2000**, μια στρατιωτική άσκηση η οποία σχεδιάστηκε για να βοηθήσει την συνεργασία μεταξύ πολυεθνικών δυνάμεων σε επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης, μεταξύ 19 Ιουνίου και 1ης Ιουλίου γύρω από την Οδησό στην Μαύρη Θάλασσα στην Ουκρανία.

Αυτή τη χρονιά η Υποτροφία **Manfred Wömer**, αξίας 800.000 Βελγικών Φράγκων, εδόθη στον **Alexan-**

der Yuschenko του Kharkov State Polytechnic University της Ουκρανίας για την εργασία του με τίτλο *Intellectual Modelling of Information Management of Political Mentality Dynamics of Social Ukrainian Strata Towards NATO*.

Περίπου 400 ειδικό πάνω στην θαλάσσια διάσωση από 16 ΝΑΤΟϊκά και Εταιρικά κράτη συμμετείχαν στην **Cooperative Safe-guard 2000**, μια άσκηση της Σύμπραξης για την Ειρήνη, στην Ισλανδία μεταξύ 7 και 12 Ιουνίου που εστιάστηκε σε ναυτικές ανθρωπιστικές επιχειρήσεις.

Η διαπίστωση των υπουργών Άμυνας

Στη συνεδρίαση των υπουργών άμυνας του ΝΑΤΟ στις Βρυξέλλες, στις 8 Ιουνίου διαπιστώθηκε η ανάγκη για γίνου περισσότερα για την βελτίωση των αμυντικών ικανοτήτων προκειμένου να ανταποκριθούν στους στόχους που ετέθησαν στην περυσινή Διάσκεψη Κορυφής της Ουάσινγκτον και για να είναι προετοιμασμένες για μελλοντικές κρίσεις τύπου-Κοσσυφοπεδίου.

Δεκάξι ΝΑΤΟϊκές και Εταιρικές χώρες συμμετείχαν στην **Cooperative Banners 2000**, μια στρατιωτική άσκηση που στοχεύει στην εκπαίδευση δυνάμεων ξηράς, θάλασσας και αέρα σε επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης, μεταξύ 29 Μαΐου και 10 Ιουνίου στην Δανία και στην νότια Νορβηγία.

Μεταξύ 5 και 9 και 13 και 16 Ιουνίου 13 χώρες του ΝΑΤΟ έλαβαν μέρος στην βόρεια Γαλλία στην **Clean Hunter 2000**, μια αεροπορική άσκηση που στοχεύει στην εξάσκηση των συμμετεχόντων σε τακτικές αεροπορικές επιχειρήσεις, και να βοηθήσει στην αξιολόγηση και την πρακτική εξάσκηση μεκτών κανονισμών και διαδικασιών.

Ο **Λόρδος Robertson** επισκέφθηκε το Κοσσυφοπέδιο την 31η Μαΐου για τρίτη φορά από τότε που ανέλαβε τα καθήκοντά του τον περασμένο Οκτώβριο, για συνομιλίες με τον διοικητή των Ηνωμένων Εθνών **Bernard Kouchner**, με στρατιωτικούς διοικητές και τοπικούς αξιωματούχους.

Στο Κοσσυφοπέδιο πήγε μετά την ομιλία του στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση του ΝΑΤΟ στην Ουγγαρία και την συνάντησή του με τον Ούγγρο Πρωθυπουργό **Viktor Orbán** στις 30 Μαΐου.

Η Διαρκής Επιτροπή της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του ΝΑΤΟ ανακοίνωσε σε συνεδρίασή της στην Βουδαπέστη της Ουγγαρίας, στις 29 Μαΐου ότι ήταν πρόθυμη να επαναλάβει τον διάλογο με την Ρωσική Δύμη. Οι σχέσεις είχαν διακοπεί λόγω των αεροπορικής εκστρατείας του ΝΑΤΟ κατά της Γιουγκοσλαβίας.

Μεταξύ 20 Μαΐου και 10 Ιουνίου,

η Ιταλία, η Ελλάδα και η Τουρκία φιλοξένησαν την **Dynamic Mix 2000**, μια άσκηση στην οποία έλαβαν μέρος στρατεύματα 15.000 ατόμων περίπου, 65 πλοία και 290 αεροπλάνα από 14 χώρες του ΝΑΤΟ. Οι συμμετέχοντες έκαναν πρακτική εξάσκηση για ανθρωπιστική παρέμβαση, ανάπτυξη, και αποχώρηση και συνδυασμένες επιχειρήσεις ξηράς, θάλασσας και αέρος.

Διπλωματική αποκλιμάκωση στην Φλωρεντία

Ο Ρώσος Υπουργός Εξωτερικών **Igor Ivanov** παρευρέθη στη συνεδρίαση του Μόνιμου Μεικτού Συμβουλίου ΝΑΤΟ-Ρωσίας, στην Φλωρεντία της Ιταλίας, στις 24 Μαΐου για πρώτη φορά από τότε που άρχισε το ΝΑΤΟ την αεροπορική εκστρατεία κατά της Γιουγκοσλαβίας.

Η Κροατία έγινε το 46ο μέλος του Ευρω-Ατλαντικού Συμβουλίου Σύμπραξης μετά από την προσχώρησή της στη Σύμπραξη για την Ειρήνη στις 25 Μαΐου.

Στις 22 Μαΐου άνοιξε στο ΝΑΤΟ ένα Κέντρο Όπλων Μαζικής Καταστροφής για να βελτιωθεί ο συντονισμός των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τα Όπλα Μαζικής Καταστροφής (WMD), για ενίσχυση των διαβουλεύσεων πάνω στη μη-διαφορά, τον έλεγχο των εξοπλισμών και τον αφοπλισμό, και για να βελτιωθεί η ικανότητα της Συμμαχίας για αντίδραση σε απειλές από WMD.

Ο **Λόρδος Robertson** επισκέφθηκε το Ελσίνκι, το Τολίν και το Βίλνιους στις 17, 18 και 19 Μαΐου όπου συναντήθηκε με τους αρχηγούς των κρατών και των κυβερνήσεων και τους υπουργούς εξωτερικών και άμυνας της Φιλανδίας, Εσθονίας και Λιθουανίας.

Η διακήρυξη του Βίλνιους

Οι Υπουργοί Εξωτερικών των εννέα κρατών που επιδιώκουν να γίνουν μέλη του ΝΑΤΟ -**Αλβανία, Βουλγαρία, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Ρουμανία, Σλοβακία και Σλοβενία** και η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας¹ δεσμεύτηκαν στις 19 Μαρτίου στο Βίλνιους για από κοινού προετοιμασία και υποβολή αίτησης για ένταξη.

Ο Ουκρανός Πρωθυπουργός **Viktor Yuschenko** επισκέφθηκε το ΝΑΤΟ στις 22 Μαΐου και ο Ναύαρχος **Guido Venturoni**, πρόεδρος της Στρατιωτικής Επιτροπής του ΝΑΤΟ, επισκέφθηκε την Ουκρανία μεταξύ 17 και 19 Μαΐου.

Προσκλήσεις για ένταξη στη διάσκεψη κορυφής του ΝΑΤΟ το 2002

Στη διάρκεια της επίσκεψης του στην Σλοβενία και την Σλοβακία στις 10 και 11 Μαΐου ο **Λόρδος Robertson**, δήλωσε ότι οι αποφά-

κία ορίζει τη γατία της ονίας με το ματικό της

σεις για τις επόμενες προσκλήσεις για ένταξη στο ΝΑΤΟ θα ληφθούν στην επόμενη διάσκεψη κορυφής της Συμμαχίας το 2002. Μεταξύ 14 και 27 Μαΐου διεξήχθη η πρώτη άσκηση Σύμπραξης για την Ειρήνη της Γαλλίας, η **Cooperative Lantern 2000**, στην οποία έλαβαν μέρος κάπου 600 στρατιωτικοί από 22 κράτη, οι οποίοι εξασκήθηκαν πάνω στην συνεργασία σε δύο πολυεθνικές ταξιαρχίες στην Frejus στην νότια Γαλλία.

Επαναλαμβάνεται

η Ρωσική συμμετοχή

Η **Ρωσία** επανέλαβε τη συμμετοχή της στην μεγαλύτερη στρατιωτική αρχή του ΝΑΤΟ, στη **συνεδρίαση των αρχηγών ενόπλων δυνάμεων της Στρατιωτικής Επιτροπής**, στις 9 και 10 Μαΐου για πρώτη φορά από τότε που άρχισε το ΝΑΤΟ την αεροπορική εκστρατεία εναντίον της Γιουγκοσλαβίας τον περασμένο χρόνο.

Ο Κροάτης Πρωθυπουργός **Ivica Racan** επισκέφθηκε το ΝΑΤΟ στις 9 Μαΐου για να συνομιλήσει για τις σχέσεις της χώρας του με τη Βοσνία, για την υποστήριξη των Ειρηνευτικών Συμφωνιών του Dayton, για την επιστροφή των προσφύγων, για την συνεργασία με Διεθνές Δικαστήριο Εγκλημάτων της Χάγης και για την εσωτερική πολιτική μεταρρύθμιση.

Η Ιταλία στα Βαλκάνια

Ο Ιταλός Πρόεδρος **Carlo Azeglio Ciampi** επισκέφθηκε το ΝΑΤΟ στις 5 Μαΐου και ο **Λόρδος Robertson** επισκέφθηκε την **Ιταλία** στις 8 Μαΐου για να συζητήσει τρέχοντα θέματα ασφαλείας και για την

συνεισφορά της Ιταλίας στην οικοδόμηση-ειρήνης στα Βαλκάνια. Πάνω από 2000 άνδρες από 11 κράτη του ΝΑΤΟ συμμετείχαν στην **Arden Ground**, μια επίσημη άσκηση ταχείας αντίδρασης στην Ουγγαρία, μεταξύ 29 Απριλίου και 13 Μαΐου η οποία οργανώθηκε για την **Ace Mobile Force (Land)**. Η **Ace Mobile Force (Land)** είναι μια δύναμη ταχείας αντίδρασης εκπαιδευμένη να αναπτύσσεται μέσα σε 72 ώρες.

Αλλαγή στο SHAPE

Ο Στρατηγός **Wesley Clark** παρέδωσε την διοίκηση του **Αρχηγείου των Ανώτατων Συμμαχικών Δυνάμεων Ευρώπης** στον Πτέραρχο **Joseph Ralston** στις 3 Μαΐου. Ο Πτέραρχος **Ralston**, μάχιμος πιλότος με πάνω από 2.500 ώρες πτήσεων συμπεριλαμβανομένων αποστολών πάνω από το Λάος και το Βόρειο Βιετνάμ, είναι επίσης ο αρχιστράτηγος, της Ευρωπαϊκής Διοίκησης των Ηνωμένων Πολιτειών και προηγουμένως ήταν αντιπρόεδρος του Μεικτού Επιτελείου των Αρχηγών, ο δεύτερος μεγαλύτερος βαθμός αξιωματικού στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Μεταξύ 2 και 15 Μαΐου διεξήχθη η άσκηση **Linked Seas 2000**, μια μεικτή ειρηνευτική άσκηση στην

οποία έλαβαν μέρος συνολικά 17 κράτη, σε μια περιοχή η οποία εκτεινόταν από τον Κόλπο Gascony έως τη Νήσο Μαδέιρα. Η άσκηση είχε ως αντικείμενο την εικονική απάντηση σε μια συνοριακή σύγκρουση μεταξύ δύο μη ΝΑΤΟικών κρατών.

Ειρηνευτές της SFOR συνέλαβαν τον ύποπτο για εγκλήματα πολέμου **Dragan Nikolic** στις 21 Απριλίου και τον μετέφεραν στο **Διεθνές Δικαστήριο Εγκλημάτων Πολέμου στην Χάγη**. Ο **Nikolic** ήταν διοικητής στις φυλακές **Susica** και κατηγορείται για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, παραβιάσεις των νόμων και των εθίμων του πολέμου και για βάναισες παραβιάσεις των Συνθηκών της Γενεύης.

Το **Ευρω-Ατλαντικό Συντονιστικό Κέντρο Ανακούφισης Καταστροφών του ΝΑΤΟ** βοήθησε στο να συντονιστεί η βοήθεια προς τα θύματα των πλημμύρων τον Απρίλιο βοηθώντας τον **Βουδαπέστη και το Βουκουρέστι** να αποκτήσουν τάχιστα σακιά με άμμο και καύσιμα.

Ευρω διοίκηση της KFOR

Η Ευρωπαϊκή στρατιωτική δύναμη των πέντε κρατών, η **Ευρο-**

corps, υπό τη διοίκηση του Ισπανού, Αντιστρατήγου **Juan Ortuno** ανέλαβε τη διοίκηση της Δύναμης του **Κοσσυφοπέδιου** στις 18

Απριλίου. Το **Eurocorps** αντικαθιστά την **LANDCENT** στην οποία ήταν διοικητής ο Γερμανός **Klaus Reinhardt**.

Ο **Λόρδος Robertson** επισκέφθηκε το **Διεθνές Δικαστήριο Εγκλημάτων Πολέμου στην Χάγη** στις 13 Απριλίου όπου επανέλαβε την αποφασιστικότητα του ΝΑΤΟ να συλλάβει τους υπόπτους για εγκλήματα πολέμου που είναι ακόμη ελεύθεροι. Επίσης συναντήθηκε με τον Δανό Πρωθυπουργό **Wim Kok**, τον Υπουργό Εξωτερικών **Jozias van Aartsen** και τον Υπουργό Άμυνας **Frank de Grave**.

Ο **Λόρδος Robertson** επισκέφθηκε τις Ηνωμένες Πολιτείες μεταξύ 3 και 7 Απριλίου για να συναντηθεί με τον Αντιπρόεδρο **Al Gore**, την Υπουργό Εξωτερικών **Madeleine Albright** και σημαντικούς γερουσιαστές, και για να ομιλήσει σε πανεπιστήμια και ιδρύματα σε ολόκληρη τη χώρα.

Ειρηνευτές της SFOR συνέλαβαν τον **Momcilo Krajisnik**, τον πιο υψηλόβαθμο ύποπτο για εγκλήματα πολέμου μέχρι σήμερα, στις 3 Απριλίου στην Βοσνία. Έμπιστος του Σερβοβόσνιου ηγέτη την διάρκεια του πολέμου και κατηγορούμενος εγκληματία πολέμου **Radovan Karadzic**, ο **Krajisnik** κατηγορείται από το **Διεθνές Δικαστήριο Εγκλημάτων Πολέμου στη Χάγη** για γενοκτονία και άλλα πολλά εγκλήματα πολέμου, όπως φόνο, δολοφονία εκ προθέσεως, εξόντωση, απέλωση και απάνθρωπες πράξεις.

Ο **Λόρδος Robertson** επισκέφθηκε την **Λετονία** και την **Σουηδία** μεταξύ 29 και 31 Μαρτίου.

Ο **Λόρδος Robertson** επισκέφθηκε το **Κοσσυφοπέδιο** στις 24 Μαρτίου σηματοδοτώντας έτσι την πρώτη επέτειο της αεροπορικής εκστρατείας του ΝΑΤΟ κατά της Γιουγκοσλαβίας, όπου συναντήθηκε με τον τότε διοικητή της **KFOR** Στρατηγό **Klaus Reinhardt**, τον διοικητή των Ηνωμένων Εθνών, **Bernard Kouchner** και τρεις Αλβανούς μέλη του Προσωπικού Συμβουλίου Διοίκησης της περιοχής.

Ο Εσθονός Πρωθυπουργός **Mart Laar** επισκέφθηκε το **ΝΑΤΟ** στις 22 Μαρτίου για να συναντηθεί με τον Λόρδο **Robertson** και να συζητήσει την ανάμιξη της Εσθονίας στο Σχέδιο Δράσης για Μελλοντικά Μέλη του ΝΑΤΟ

Δέκα κράτη μέλη του ΝΑΤΟ έλαβαν μέρος στην **Ample Train 2000**, μια άσκηση αεροπορικής διοικητικής μέριμνας η οποία εξετάζει τον βαθμό συμβατότητας μεταξύ των δυνάμεων ταχείας αντίδρασης που συμμετέχουν, και έγινε στην Γαλλία μεταξύ 27 και 31 Μαρτίου.

Κοσσυφοπέδιο

Ένα Χρόνο Μετά

Ένα χρόνο μετά από τότε που το ΝΑΤΟ εξαπόλυσε την Επιχείρηση **Allied Force** κατά της Γιουγκοσλαβίας, ο **Λόρδος Robertson** δημοσίευσε τις σκέψεις του πάνω στα επιτεύγματα και τις προκλήσεις στο Κοσσυφοπέδιο σε μια έκθεση με τίτλο **Kosovo One Year On: Achievement and Challenge**. Εξήγησε ότι διεθνής κοινότητα παρέμεινε δεσμευμένη για την ειρήνη και την σταθερότητα της επαρχίας, αλλά τόνισε ότι οι ντιόπιοι είχαν να παίξουν θεμε-

λιώδη ρόλο στην ειρηνική συνύπαρξη των διαφόρων εθνικών ομάδων.

Ο **Λόρδος Robertson** επισκέφθηκε την **Κροατία** και την **Ουγγαρία** στις 16 και 17 Μαρτίου, όπου συναντήθηκε με τους ηγέτες των κρατών αυτών και στη συνέχεια συμμετείχε σε μια διήμερη σύνοδο με τους πρωθυπουργούς της νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Ο Αλβανός Πρωθυπουργός **Ilir Meta** επισκέφθηκε το **ΝΑΤΟ** στις 20 Μαρτίου και συζήτησε με τον Λόρδο **Robertson** την κατάσταση στο Μαυροβούνιο, το Σύμφωνο Σταθερότητας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη και την αμυντική μεταρρύθμιση στην Αλβανία. Στρατηγικές Δυνάμεις Εφεδρων συμμετείχαν στην άσκηση **Dynamic Response 2000** μεταξύ 19 Μαρτίου και 10 Απριλίου στο Κοσσυφοπέδιο για να δοκιμάσουν την ικανότητά τους για ταχεία ανάπτυξη, την διαλεπούργικότητά τους και την επιχειρησιακή τους ετοιμότητα, και για να επιδείξουν την δυνατότητα του ΝΑΤΟ για ενίσχυση της **KFOR**.

Η Ιταλία στα Βαλκάνια

Για να σημαδέψει την επίσκεψη του Ιταλού Προέδρου Carlo Azeglio Ciampi στο NATO ο πρεσβευτής Amedeo de Franchis εξετάζει την πολιτική της Ιταλίας έναντι στα Βαλκάνια.

Η Ιταλία είναι ένα από τα ιδρυτικά μέλη της Ατλαντικής Συμμαχίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στα αποφασιστικά -δύσκολα, αλλά συναρπαστικά- χρόνια μεταξύ του 1950 και 1955, υπήρξε μια έντονη διαμάχη στην Ιταλία σε όλα τα επίπεδα, από το κοινοβούλιο έως τον λαό, πάνω στο διεθνές μέλλον της χώρας. Αυτή η διαμάχη είχε ως αποτέλεσμα την συμμετοχή της Ιταλίας στις δύο οντότητες, που στις δεκαετίες που ακολούθησαν διαμόρφωσαν τόσο έντονα και άλλαξαν τα γεγονότα και το πρόσωπο της Γηραιάς Ηπείρου: στην Ατλαντική Συμμαχία και στην τότε αποκαλούμενη Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Οι δύο αυτοί οργανισμοί έγιναν και παρέμειναν οι σημαίες της εξωτερικής πολιτικής της Ιταλίας: της Ατλαντικής της δέσμευσης και της Ευρωπαϊκής της κατεύθυνσης.

Με αυτό το πνεύμα και με την ισχυρή υποστήριξη της Ιταλικής κοινής γνώμης και των Ιταλικών πολιτικών δυνάμεων, απευθύνθηκε στο Βόρειο-Ατλαντικό Συμβούλιο ο Ιταλός Πρόεδρος Carlo Azeglio Ciampi στις 5 Μαΐου. Βλέποντας την Ατλαντική Συμμαχία του 2000 ως μια γέφυρα μεταξύ του παρελθόντος και του μέλλοντος, απέτισε φόρο τιμής σε αυτή γιατί διαφύλαξε για 50 χρόνια τις θεμελιώδεις αξίες της ελευθερίας και της δημοκρατίας και εξέφρασε την εκτίμηση της Ιταλίας για τον αποτελεσματικό τρόπο με τον οποίο η Ατλαντική Συμμαχία «προσαρμόστηκε και μεταμορφώθηκε, εδραιώνοντας την συνοχή μεταξύ των μελών της».

Το «νέο NATO» -όπως αποκαλείται συχνά σήμερα- το οποίο προέκυψε μετά από τη Διάσκεψη Κορυφής της Ουάσιγκτον, είναι έτοιμο και σε θέση να αναλάβει κεντρικό ρόλο για την ασφάλεια του Ευρω-Ατλαντικού χώρου, συμπληρωματικά προς τις μακροχρόνιες και ακόμη σε ισχύ λειτουργίες του για συλλογική άμυνα. Τα Βαλκάνια αποτελούν μια ολοφάνερη απόδειξη του έργου που έχει αναλάβει το NATO για τη διατήρηση της ασφάλειας στην ήπειρο, για την ανάπτυξη ενός οράματος το οποίο είναι ολοένα και πιο δυναμικό και για την επέκταση και διατήρηση της ειρήνης, στην περιοχή των Βαλκανίων. Το NATO, που ποτέ δεν είχε αναπτύξει εκεί ούτε ένα στρατιώτη, επενέβη αρχικά στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη (Βοσνία) και μετά στο Κοσσυφοπέδιο, και τώρα έχει αναπτύξει στην περιοχή στρατεύματα πάνω από 60.000 άνδρες. Επομένως τα Βαλκάνια είναι σημαντικά για την Ατλαντική Συμμαχία και στο οράμα της για το μέλλον. Και η Ιταλία, με τη σειρά της, διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στα Βαλκάνια και στην στρατηγική για την περιοχή που αναπτύχθηκε από το NATO, το οποίο δείχνει όλο και περισσότερο κάθε μέρα τον βαθμό

Ο Πρεσβευτής Amedeo de Franchis είναι ο Μόνιμος Αντιπρόσωπος της Ιταλίας στο NATO.

στο οποίο μεταφέρθηκε η περιοχή της ενδεχόμενης απειλής και της γεωγραφικής αστάθειας από την ανατολική στην νοτιοανατολική Ευρώπη. Από πλευράς της Ιταλίας ο κεντρικός αυτός ρόλος απορρέει τόσο από την γεωγραφική της θέση -για την Ιταλία, τα Βαλκάνια δεν είναι μια απομακρυσμένη οντότητα, αλλά μια πραγματικότητα που κείται μόλις μερικές δωδεκάδες χιλιόμετρα από τα παράλια της Αδριατικής- όσο και από την ιστορία της. Επομένως, η γεωγραφία, η ιστορία και η πολιτική κλίση της Ιταλίας σε συνδυασμό, της δίνουν μια αυξημένη ευθύνη, την οποία η Ιταλία δεν αποφεύγει, διαδραματίζοντας ηγετικό ρόλο, ενεργώντας ακόμη κάποιες στιγμές ως η συνείδηση της Συμμαχίας,

Επίσημη επίσκεψη: Ο Λόρδος Robertson (αριστερά), ο Ιταλός Πρόεδρος Carlo Azeglio Ciampi και ο Πρεσβευτής Amedeo de Franchis (δεξιά) στο NATO.

δίνοντας έμφαση στην ανάγκη για γρήγορη δράση, με την βεβαιότητα ότι το θέατρο των Βαλκανίων δεν είναι και δεν πρέπει να θεωρηθεί ως ένα «παιχνίδι με αποτέλεσμα μηδέν», αλλά ως ένα στο οποίο τα κέρδη που θα αποκομιστούν από αυτό μπορούν να διευρύνουν την σφαιρα της Ευρω-Ατλαντικής ασφάλειας.

Ο υπουργός Εξωτερικών Lamberto Dini δήλωσε στην Υπουργική σύνοδο του NATO στην Φλωρεντία στις 24 Μαΐου: «Μάθαμε από τα Βαλκάνια ότι η ασφάλεια και η σταθεροποίηση του συνόλου της νοτιοανατολικής Ευρώπης πρέπει να επιδιωχθεί πάνω σε περιφερειακή και ολοκληρωμένη βάση. Η Ιταλία πάντοτε υιοθετούσε αυτή την περιφερειακή προσέγγιση αλληλεξάρτησης». Για αυτό τον λόγο, η Ιταλία δεν δίστασε να οργανώσει και να ηγηθεί της επιχείρησης Alba στη διάρκεια της άνοιξης και του καλοκαιριού του 1997. Στην επιχείρηση αυτή μετείχαν, μεταξύ άλλων, δυνάμεις από την Γαλλία, την Δανία, την Ελλάδα, την Ισπανία, την Ρουμανία και την Τουρκία, (συνολικά στρατεύματα 7.000, συμπεριλαμβανομένων πάνω από 3.000 Ιταλών). Ανταποκρινόμενη στον ΟΑΣΕ και στα Ηνωμένα Έθνη, η συγκεκριμένη αποστολή της επιχείρησης Alba ήταν να επιτρέψει τη διανομή της ανθρωπιστικής βοήθειας, αλλά επί-

σης οργανώθηκε και εκτελέστηκε με τέτοιο τρόπο ώστε να προληφθεί ένας εμφύλιος πόλεμος και να καταστεί δυνατός για τους Αλβανούς να βρουν μια λύση στην πολιτική τους κρίση. Και είναι σημαντικό να θυμηθούμε ότι, καθώς εξελισσόταν η επιχείρηση Alba, η Ιταλία συνέχισε να αναπτύσσει χιλιάδες στρατεύματα στην Βοσνία, μέσα το γενικό πλαίσιο των αποστολών της IFOR και της SFOR.

Η γένεση και η επακολούθησά εξέλιξη της κρίσης του Κοσσυφοπέδιου παραμένει ακόμη στο μυαλό όλων μας και δεν χρειάζεται να ενθυμίσω τις διάφορες φάσεις της. Επίσης αρκεί να αναφέρω ότι σε αυτά τα περιστατικά -σε μια κατάσταση κατάφορης παραβίασης των πλέον θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αξιών, η οποία προκλήθηκε από μια πολιτική εθνικών εκκαθαρίσεων- η Ιταλία αντέληφθη πλήρως και προέιχε τις διαστάσεις της πρόκλησης αυτής. Δεν πρόσφερε μόνο, διαθέτοντας τα αεροδρόμια και τα λιμάνια της, ολόκληρη τη στρατηγική και λογιστική βάση για την επιτυχία των στρατιωτικών επιχειρήσεων, αλλά συμμετείχε επίσης και με τα δικά της μέσα. Επιπλέον, η Ιταλία ήταν παρούσα από το ξεκίνημα της KFOR, προσφέροντας ένα από τα μεγαλύτερα τμήματα. Σε αντίδραση στην κατάσταση ανάγκης στην Μίτρονιτσα, η Ιταλία απέστειλε συμπληρωματικές δυνάμεις, πράγμα που την έκανε να έχει, για σημαντικό χρονικό διάστημα, την μεγαλύτερη στρατιωτική συνεισφορά στο Κοσσυφοπέδιο. Αυτή τη στιγμή, έχει συνολικά στράτευμα 7.500 ατόμων ανεπτυγμένων στο πλαίσιο της αποστολής της KFOR, συμπεριλαμβανοντας επίσης και το απόσπασμα στην Αλβανία, όπου κατ' ουσία η Ιταλία διασφαλίζει από μόνη της την παρουσία του NATO. Επιπλέον, η Ιταλική δύναμη εξασφαλίζει τη λειτουργία του αεροδρομίου της Džadinica, όπως επίσης και τις σιδηροδρομικές διασυνδέσεις μεταξύ της Pristina και των Skopje. Αυτές οι προσπάθειες ολοκληρώνονται από διάφορες δραστηριότητες που διεξάγονται από Ιταλικές μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Η στρατιωτική δύναμη της Ιταλίας στον Δυτικό τομέα του Κοσσυφοπέδιου γύρω από το Pec, που είναι υπό τη διοίκησή της, είναι ιδιαίτερα σημαντική και εκτιμάται ιδιαίδυντως από τον τοπικό πληθυσμό και από τις μειονοτικές ομάδες τόσο για την βοήθειά της στη διασφάλιση των λειτουργιών της καθημερινής ζωής όσο και γιατί κάνει δυνατή την παρακολούθηση των διαφόρων θρησκευτικών πρακτικών των διαφόρων δογμάτων και προστατεύει τα ιστορικά μνημεία. Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι η συνεισφορά αυτή δεν είναι μόνο στρατιωτικής φύσης, αλλά αφορά επίσης και τον πολιτικό τομέα. Όπως είπε ο Υπουργός Εξωτερικών Dini στην Φλωρεντία: «Στο Κοσσυφοπέδιο... η ύψιστη προτεραιότητα είναι το να δημιουργήσουμε μια ασφαλή περιοχή για όλους ξεχωριστά, το να ενθαρρύνουμε την ανάπτυξη μιας πολιτικής κοινωνίας και να παροτρύνουμε τους ηγέτες να υιοθετήσουν σταδιακά τις αξίες της ελευθερίας και της δημοκρατίας.»

Επίσης, στο Κοσσυφοπέδιο η δράση της Ιταλίας επηρεάζεται από τα δύο άστρα που καθοδηγούν την εξωτερική της πολιτική: το NATO και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Πράγματι, η Ιταλία πιστεύει ότι στα Βαλκάνια είναι αναγκαίο να αναπτυχθούν τόσο η διάσπαση της ασφάλειας - η οποία διασφαλίζεται από το NATO- όσο και η οικονομική, χρηματοδοτική και της πολιτικής ανοικοδόμησης, όπου η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι στην πρώτη γραμμή. Αυτό ενισχύει το αποκαλούμενο σύστημα «εμπλοκής θεσμών» και θέτει τα θεμέλια για περαιτέρω έργο πάνω σε αυτό που πρόκειται να γίνει η Ευρωπαϊκή Διάσπαση Ασφάλειας και Άμυνας. Μια από τις εμπειρίες που αποκτήσαμε από την κρίση στο Κοσσυφοπέδιο είναι ότι

η Ευρώπη πρέπει να ασχοληθεί με τις προκλήσεις ασφαλείας. Υπό αυτή την άποψη, αν και έχουμε ακόμη δρόμο να διασχύσουμε προκειμένου να επιτύχουμε τον στόχο μας, του να έχουμε μια Ευρωπαϊκή στρατιωτική δυνατότητα διαχείρισης κρίσεων για να διεξαγάγουμε αποστολές, χρησιμοποιώνοντας τελικά δυνάμεις και δυνατότητες του NATO, το δρομολόγιο που πρέπει να ακολουθήσουμε έχει ήδη σχεδιαστεί, πρόσφατα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Feira.

Η Ιταλία δεν είναι μόνο μία από τις κύριες σε συνεισφορά δυνάμεις στο Κοσσυφοπέδιο, είναι επίσης (στην τρίτη θέση) μεταξύ των χωρών οι οποίες, σε παγκόσμιο επίπεδο, συμμετέχουν σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Επιπλέον, η Ιταλία είναι στην πέμπτη θέση μεταξύ των κρατών μελών των Ηνωμένων Εθνών από πλευράς οικονομικής συνεισφοράς. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών Kofi Annan, σχολιάζοντας την ανάμιξη της Ιταλίας στο Κοσσυφοπέδιο και στο Ανατολικό Τιμόρ, είπε: «Η Ιταλία είναι το ιδανικό κράτος μέλος των Ηνωμένων Εθνών». Στην εθνική στρατιωτική παρέλαση, του περασμένου Ιουνίου στην Ρώμη, υπήρχαν μονάδες από τις διάφορες ειρηνευτικές αποστολές των Ηνωμένων Εθνών στις οποίες συμμετείχε και η Ιταλία. Μερικές από αυτές ήταν: Albatross στην Μοζαμβίκη, Pelliscano στην Αλβανία, Interfet στο Ανατολικό Τιμόρ, οι διάφορες αποστολές των Carabinieri στο Ελ Σαλβαδόρ, στην Καμπότζη, Σομαλία, Χεβρόνα, Αλβανία και Γουατεμάλα, όπως επίσης και αντιπρόσωποι των Ιταλικών δυνάμεων που αναπτύχθηκαν στα Βαλκάνια υπό την αιγίδα του NATO.

Ως συμπέρασμα, η Ιταλία δεν πιστεύει ότι τα Βαλκάνια έχουν αναπόφευκτη μοίρα. Αντιμετώπισαμε εκεί τόσο κινδύνους όσο και ευκαιρίες και ακόμη και αυτή η ταλαιπωρημένη περιοχή αποκτά ένα δυναμικό όραμα της ιστορίας, συνειδητοποιώντας ότι έχει επίσης δικαίωμα στο μέλλον, δεν έχει μόνο παρελθόν, και ότι μπορεί να αποτινάξει την ταυτότητά της ως της μαρτυρημένης της ηττίρας και να γίνει η βιτρίνα της Ευρώπης. Σε αυτό το πνεύμα, έχουμε ενθαρρυνθεί από τις ενδείξεις της αλλαγής και της ειλικρίνειας που εμφανίζονται στο Ζάγκρεμπ και από τη βελτίωση της κατάστασης στο Σαράγιεβο. Ελπίζω ότι αυτού του είδους οι εξελίξεις μπορούν να συνεισφέρουν επίσης στη δημοκρατική αλλαγή της Σερβίας προκειμένου να μπορέσει, όπως δικαίως ελπίζει η Ιταλία, να αναλάβει τη δικαιοματική της θέση μέσα στο γενικό Ευρω-Ατλαντικό πλαίσιο. Ωστόσο, ολόκληρη η περιοχή, συμπεριλαμβανομένης και της Σερβίας, πρέπει να αποκηρύξει το απαισιόδοξο όραμά της, το οποίο οδήγησε τον Edmund Stillman να δηλώσει ότι: «Τα Βαλκάνια είναι το ακριβώς αντίθετο της αβίαστης αισιοδοξίας. Μας δίδαξαν ότι τα πάντα έχουν τέλος, τα πάντα σπάνε και ότι τα πάντα αποσυντίθενται.» Η Ιταλία και το NATO θεωρούν ότι η πολιτική και οικονομική ανασυγκρότηση των Βαλκανίων και η εδραίωση των δημοκρατικών αξιών και της ανεκτικότητας στην περιοχή είναι μια δέσμευση προς τον πολιτισμό. Όπως ο Πρόεδρος Ciampi δήλωσε στις 5 Μαΐου στο Βορειο-Ατλαντικό Συμβούλιο, αν το NATO είναι η μόνη μεγίστη στρατιωτική συμμαχία που επιβίωσε του τέλους των περιστατικών που οδήγησαν στην δημιουργία του, υπάρχει ένας «εμβριθής λόγος ο οποίος αγγίζει αυτή καθαυτή την ουσία των αξιών του Δυτικού Κόσμου». Τα κοινά στρατηγικά συμφέροντα, οι αξίες και οι προθέσεις που εμπνέουν την Ευρωπαϊκή και Αμερικανική κουλτούρα και τα οποία μαζί συνθέτουν ένα κοινό Ευρω-Αμερικανικό πολιτισμό, μας επιτρέπουν να προχωρήσουμε με εμπιστοσύνη στις αποστολές που αναμένουν το NATO σε αυτό το χάραμα του 21ου αιώνα. ■

Αναπληρώνοντας τον χαμένο χρόνο

Ο Ivica Račan περιγράφει την επανάσταση που έγινε αυτόν τον χρόνο στην πολιτική της Κροατίας και τις φιλοδοξίες του για το μέλλον.

Η μετάβαση από την απολυταρχική διακυβέρνηση στην δημοκρατία είναι γεμάτη από κινδύνους σε κάθε χώρα. Ωστόσο, με διεθνή βοήθεια, μπορεί να γίνει πιο εύκολη. Για αυτό τον λόγο η συμμετοχή στην Σύμπραξη για την Ειρήνη είναι τόσο σημαντική για την Κροατία και για αυτό το λόγο η χώρα μου επιδιώκει να γίνει μέλος τόσο του ΝΑΤΟ όσο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Από τότε που ανέλαβε την εξουσία τον Ιανουάριο φέτος, η κυβέρνησή μου χάραξε μια τελείως διαφορετική πορεία από την αυτή που διαδέχθηκε. Τα χρόνια που έρχονται θα είναι μάλλον δύσκολα, από την εφαρμογή του προγράμματός μας που εμπεριέχει ευρύ φάσμα μεταρρυθμίσεων. Η Κροατία είναι πολλαπλώς σήμερα, σε παρόμοια πορεία με αυτή που σχεδίασαν πριν από 25 χρόνια η Ισπανία και η Πορτογαλία. Σήμερα και οι δύο αυτές χώρες είναι ευημερούσες δημοκρατίες, ενεργά μέλη τόσο του ΝΑΤΟ όσο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και μια έμπνευση. Στόχεύουμε στο να μιμηθούμε τα επιτεύγματά τους, να συμμετάσχουμε δραστήρια στην Σύμπραξη για την Ειρήνη και να συνεισφέρουμε για να βρεθούν λύσεις με διάρκεια για την Νοτιο-Ανατολική Ευρώπη και πέρα από αυτή.

Κάτω από το προηγούμενο καθεστώς του αείμνηστου Προέδρου Franjo Tuđman, η Κροατία ήταν σε διένεξη τόσο με τους γείτονές της όσο και με την διεθνή κοινότητα. Τα κύρια σημεία της σύγκρουσης ήταν οι πολιτικές προς την Βοσνία και Ερζεγοβίνη (Βοσνία), οι σχέσεις με το Διεθνές Δικαστήριο Εγκλημάτων Πολέμου της Χάγης (το Δικαστήριο), και οι διαθέσεις ως προς την επιστροφή των Σέρβων προσφύγων στην Κροατία. Αυτά πλέον δεν είναι προβλήματα.

Αν και ορισμένα άτομα στο πρώην κυβερνητικό κόμμα και

ο ίδιος ο Tuđman εποφθαλμιούσαν περιοχές της Βοσνίας, η κυβέρνησή μου σεβεται την κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα του γείτονα μας. Πράγματι, οι συνάδελφοί μου και εγώ επικρίναμε χωρίς περιστροφές τις πολιτικές του Tuđman προς την Βοσνία τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά από τον πόλεμο με τη Βοσνία, πιστεύοντας ότι ένα λειτουργούν και πετυχημένο Βοσνιακό κράτος ήταν και είναι προς το εθνικό συμφέρον της Κροατίας. Έτσι δεσμευόμαστε προς την ειρηνευτική διαδικασία του Dayton και σκοπεύουμε να συνεισφέρουμε στην ανοικοδόμηση μιας Βοσνίας που μπορεί να είναι μια πατρίδα για όλους τους κατοίκους της.

Από τότε που αναλάβαμε την εξουσία σταματήσαμε να μεταφέρουμε άμεσα στρατιώτες μεταξύ των Κροατικών Ενόπλων Δυνάμεων και του Κροατικού Συμβουλίου Άμυνας, του Βοσνιακού Κροατικού οργάνου των Ενόπλων Δυνάμεων της Βοσνιακής Ομοσπονδίας. Επίσης έχουμε αποκόψει τις απ' ευθείας επικοινωνίες και τους δεσμούς ελέγχου μεταξύ των δύο στρατών. Επιπλέον, από τότε που υπεγράφη η Συμφωνία Οικονομικής Βοήθειας με την Βοσνιακή Ομοσπονδία τον Μάιο, οι μεταφορές χρημάτων μεταξύ της Κροατίας και του Υπουργείου Άμυνας της Ομοσπονδίας έχουν γίνει διαφανείς.

Ωστόσο, η Κροατία δεν εγκαταλείπει τους Βοσνίους Κροάτες. Απλά κοιτάζει να βρει διαρκείς, μακροχρόνιες λύσεις οι οποίες θα εξισορροπούν τα εύλογα συμφέροντά τους με αυτά ενός βιώσιμου Βοσνιακού κράτους και με αυτά των Σερβικών και Βοσνιακών κοινοτήτων της χώρας. Η Κροατία θα συνεχίσει να πληρώνει τις στρατιωτικές συντάξεις και τα επιδόματα αναπηρίας στους Βόσνιους Κροάτες, αλλά οι πληρωμές αυτές θα γίνονται στο μέλλον είτε μέσω των κατάλληλων ομοσπονδιακών θεσμών είτε θα καταβάλλονται απ' ευθείας στους δικαιούχους με τον πιο διάφανο δυνατό τρόπο. Δεν θα διοχετεύονται πλέον μέσω σκοτεινών, παράλληλων δομών.

Η αλλαγή του καθεστώτος στο Ζάγκρεμπ και η αντιστροφή των πολιτικών του Tuđman προς την Βοσνία έχει ήδη αποδώσει καρπούς στις πρόσφατες δημοτικές εκλογές της Βοσνίας με κέρδη για τα πολνεθνικά κόμματα. Αν και οι εθνικιστές παραμένουν ισχυροί, η βάση της υποστήριξης τους καταρρέει. Ευτυχώς, έχει σχηματιστεί μια μη αναστρέψιμη τάση έτσι ώστε, με τον καιρό, οι Βόσνιοι από όλες τις εθνικές ομάδες θα ακολουθήσουν το Κροατικό παράδειγμα και θα απορρίψουν τον χρεοκοπημένο εθνικισμό ο οποίος τύφλωσε όλες τις ζωές την περασμένη δεκαετία.

Ωστόσο, η Βοσνιακή κοινωνία δεν μπορεί να ξανακτιστεί χωρίς συμφιλίωση. Εδώ, το Δικαστήριο έχει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο. Γιατί η ενοχή είναι ατομική όχι συλλογική. Μόνον όταν αναγκαστούν να λογοδοτήσουν για τις πράξεις τους τα άτομα εκείνα που ευθύνονται για τις υπερβολές των πολέμων της Γιουγκοσλαβικής διάλυσης, μπορεί να αρχίσει κανονικά διαδικασία της επούλωσης των πληγών.

Έγιναν εγκλήματα από όλες τις πλευρές, συμπεριλαμβάνοντας και τους Κροάτες. Προκειμένου να βοηθηθεί το

© NATO

Ο Ivica Račan είναι ο πρωθυπουργός της Κροατίας.

Δικαστήριο, η κυβέρνησή μου και πάλι ανέστρεψε την πολιτική του προηγούμενου καθεστώτος και σκοπεύει να παραδώσει τους κατηγορούμενους, να διαθέσει όλα τα σχετικά έγγραφα και να υποστηρίξει τις έρευνες μέσα στο Κροατικό έδαφος. Τον Μάρτιο, ο κατηγορούμενος Βόσνιος Κροάτης, Mladan "Tuta" Naletilic, εκδόθηκε στην Χάγη. Τον Απρίλιο, η κάτω βουλή του Κροατικού κοινοβουλίου ενέκρινε μια δήλωση πάνω στην συνεργασία με το Δικαστήριο. Έκτοτε η Κροατία βοήθα τις έρευνες μιας δικαστικής ομάδας από την Χάγη.

Ένας από τους λόγους που η Κροατία είναι τόσο πρόθυμη να βοηθήσει είναι για να διασφαλίσει ότι όταν ένα άτομο θα δικαστεί, όλα τα στοιχεία θα είναι διαθέσιμα, τόσο για την κατηγορούσα αρχή όσο και για την υπεράσπιση, έτσι ώστε ο κατηγορούμενος να έχει μια δίκαιη δίκη. Κάθως με αυτόν τον τρόπο, θα αποδοθεί δικαιοσύνη. Καθώς το προηγούμενο καθεστώς της Κροατίας αρνήθηκε να συνεργαστεί με το Δικαστήριο και απέτυχε στο να παραδώσει έγγραφα, υπάρχει πιθανότητα σε μερικές περιπτώσεις, ειδικά στην υπόθεση της καταδίκες σε 45 έτη φυλάκισης του Βόσνιου Κροάτη Στρατηγού Tihomir Blaskic, το Δικαστήριο να μην είχε την απαραίτητη πληροφορήση για να λάβει την σωστή απόφαση.

Καθώς το Δικαστήριο βοήθησε να οικοδομηθεί ένα πλαίσιο για συμφιλίωση, αυτό παραμένει απομακρυσμένο από τους δικαιούχους του, τους κατοίκους της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Ύψιστα, η συμφιλίωση εναπόκειται σε μας και η διαδικασία της επούλωσης πρέπει να γίνει μέσα στην περιοχή αυτή. Για αυτό το λόγο, ελπίζουμε ότι στο μέλλον δίκες εγκλημάτων πολέμου μπορούν να διεξαχθούν στην Κροατία, όπως επίσης και οπουδήποτε αλλού στην πρώην Γιουγκοσλαβία.

Η συμφιλίωση δεν θα επιτευχθεί εκτός αν και έως εκείνοι που εκδιώχθηκαν από τα σπίτια τους στη διάρκεια του πολέμου μπορούν να επιστρέψουν σε αυτά. Έτσι η κυβέρνηση μου έχει κάνει της επιστροφής των προσφύγων και των εκτοπιζόμενων προτεραιότητα. Ήδη έχουμε εγκρίνει μια μεικτή διακήρυξη πάνω στην επιστροφή των προσφύγων με την Republika Srpska, το κυβερνούμενο από τους Βόσνιους Σέρβους τμήμα της Βοσνίας, ελπίζοντας να προωθηθεί η διαδικασία της επιστροφής σε ολόκληρη την περιοχή. Την ίδια στιγμή, από κοινού με το γραφείο του Υπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), αναπτύξαμε ένα σχέδιο για την επιστροφή 16.500 εκτοπιζόμενων στην Κροατία. Με την ανάληψη της υποχρέωσης της χρηματοδότησης κατά την περιφερειακή χρηματοδοτική διάσκεψη του Συμφώνου Σταθερότητας τον Μάρτιο, μπορούμε να δεσμευτούμε για την υλοποίησή του.

Η κυβέρνησή μου δεν θα επιμείνει ποτέ πάνω στην αμοιβαιότητα -δηλαδή να επιστρέψει ο ίδιος αριθμός Κροατών με εκείνο των άλλων εθνικοτήτων-και ούτε ηθελημένα θα μεροληπτήσει ενάντια στους επιστρέφοντες Σέρβους. Ένας Κροάτης πολίτης είναι ένας Κροάτης πολίτης, ασχέτως εθνικής καταγωγής και δικαιούται της πλήρους προστασίας του ακριβοδίκαιου νόμου. Για το σκοπό αυτό, έχουμε ξεκινήσει μια διαδικασία διόρθωσης όλης της μεροληπτικής νομοθεσίας πάνω στις αρχές του απαραβίαστου της ατομικής περιοχίας και της ισότητας όλων των πολιτών απέναντι στον νόμο.

Ο Κροατικός πόλεμος είναι πρόσφατος και διατηρεί πικρές αναμνήσεις. Την ίδια στιγμή, η οικονομίας μας είναι

σε ύφεση, η ανεργία είναι υψηλή και υπάρχουν αυστηροί περιορισμοί στις κυβερνητικές δαπάνες. Ως αποτέλεσμα, κάποιος στην Κροατία μπορεί να δυσανασχετούν με την βοήθεια που δίδεται στους επιστρέφοντες Σέρβους. Ωστόσο, αυτό δεν θα αλλάξει την πολιτική μας. Ήδη τον Ιούνιο εγκρίναμε νόμους που παραχωρούν ισότιμη πρόσβαση στα κονδύλια ανοικοδόμησης και τα δικαστήριά μας τιμώρησαν άτομα που βεβήλωσαν Σερβικά μνημεία.

Βοηθώντας την επιστροφή Σέρβων στην Κροατία ελπίζουμε να βοηθήσουμε στην βελτίωση των σχέσεών μας με τους γείτονες, συμπεριλαμβανομένης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας. Ωστόσο, η αληθινή ομαλοποίηση των σχέσεων δεν θα είναι δυνατή όσο ο Γιουγκοσλάβος Πρόεδρος Slobodan Milosevic παραμένει στην εξουσία και οι συμπεριφορές και οι λογικές που βοήθησε να εμφανισθούν συνεχίζουν να επικρατούν. Το πρόβλημα της Σερβίας είναι για τα καλά πέρα από τον Milosevic. Μέχρις ότου η Σερβική κοινωνία συμβιβαστεί με το πρόσφατο παρελθόν της, θα παραμένει μια διεθνής παρειά και πολύ πιθανά η διαρκής ειρήνη τόσο στο Κοσσυφοπέδιο όσο και στην νοτιοανατολική Ευρώπη θα αποδειχθεί απαιτηλή.

Συζήτηση για ανοικοδόμηση κατά κάποιο τρόπο μας

νέες Γιουγκοσλαβίας και για να έλθουν κοντά η Κροατία, η Σερβία και η Βοσνία είναι αφελής. Μετά από αυτό, τα διάφορα κράτη της περιοχής μπορούν να συνεργαστούν. Πράγματι, σκοπεύουμε να επιδείξουμε αυτό μέσα στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη, το οποίο επίσης βλέπουμε ως το μονοπάτι προς την κατεύθυνση του να γίνουμε μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επιπρόσθετα προς τη συμμετοχή μας στη Σύμπραξη για την Ειρήνη, η Κροατία αυτό τον χρόνο έγινε αντεπιπέλων μέλος της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του NATO και υπέγραψε 16 διμερείς συμφωνίες συνεργασίας, οκτώ από αυτές είναι με κράτη του NATO. Αυτοί οι νέοι δεσμοί πρέπει να μας διευκολύνουν στο να συνεργαστούμε με εταίρους για να βρούμε λύσεις και να βοηθηθούμε στην ανασυγκρότηση και την αλλαγή της δομής των ενόπλων μας δυνάμεων.

Η εγκαθίδρυση δημοκρατικού ελέγχου πάνω στις ένοπλες δυνάμεις και οι αμυντικές μεταρρυθμίσεις είναι αμοιβαία ενισχυόμενες προσπάθειες και έτσι πρέπει να αντιμετωπιστούν από κοινού. Προετοιμάστηκε νέα νομοθεσία για να διευρύνει την κοινοβουλευτική εποπτεία του στρατού, δημιουργήθηκε ένα σώμα από πολίτες ειδικούς πάνω στην άμυνα, και προτάθηκαν τα αμυντικά πρότυπα και οι διαδικασίες που σχεδιάστηκαν για να αυξήσουν την διαφάνεια.

Η διαδρομή για την μεταρρύθμιση της Κροατικής κοινωνίας αποτελεί μέρος της διαδρομής για την ολοκλήρωση της Κροατίας στη Δυτική Ευρώπη. Ως αποτέλεσμα του πολέμου και της μετέπειτα κακοδιαχείρισης, η Κροατία έπεσε από τον πίνακα της λίσκας των επίδοξων κρατών για να γίνουν μέλη τόσο του NATO όσο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αλλά τώρα αναπληρώνουμε τον χαμένο χρόνο και ελπίζουμε να ακολουθήσουμε το μονοπάτι που λάμπει από χώρες όπως η Ισπανία και η Πορτογαλία. Ότι είναι καλό για την Κροατία είναι καλό για όλους τους Κροάτες πολίτες, ασχέτως εθνικής καταγωγής, είναι καλό για την νοτιοανατολική Ευρώπη και την Ευρω-Ατλαντική κοινότητα και πέρα από αυτή. ■

Προετοιμάζοντας τον στρατό της Κροατίας για δημοκρατία

Ο Kristan J. Wheaton περιγράφει πως τα κράτη του NATO βοήθησαν να προετοιμαστεί ο στρατός της Κροατίας για την μετάβαση από την απολυταρχική διακυβέρνηση στην δημοκρατική.

Μαθητές της δημοκρατίας: Ο στρατός της Κροατίας επέδειξε τα δημοκρατικά του προσόντα μη μετέχοντας στα πολιτικά.

Όταν οι Κροάτες ψηφοφόροι απέρριψαν το πολιτικό κόμμα εκείνο που οδήγησε την Κροατία στην ανεξαρτησία και βρισκόταν στην εξουσία την τελευταία δεκαετία, ο Κροατικός στρατός πραγματοποίησε κάτι το αξιοσημείωτο. Δεν έκανε τίποτα. Παρά τα καλέσματα από κάποιους εξτρεμιστές της δεξιάς-πέτρυνας για πραξικόπημα, οι ένοπλες δυνάμεις της Κροατίας αρνήθηκαν να επέμβουν στις πολιτικές υποθέσεις, συνεισφέροντας κατ' αυτόν τον τρόπο σε μια ομαλή παράδοση της εξουσίας.

Ενώ στις Δυτικές δημοκρατίες μια τέτοια συμπεριφορά είναι αναμενόμενη, στις χώρες που φεύγουν από την απολυταρχική διοίκηση δεν είναι αυτός ο κανόνας. Στην πραγματικότητα, συμβαίνει το ακριβώς αντίθετο. Σε γενικές γραμμές, ο συμβιβασμός με τον στρατό είναι μια από τις ουσιαστικές προϋποθέσεις για την επιτυχή αλλαγή, πράγμα που κάνει τον σεβασμό του στρατού της Κροατίας στην πολιτική διαδικασία ακόμη πιο πολύ αξιοσημείωτη. Αυτό το σημαντικό επίτευγμα, ωστόσο, δεν ήταν τυχαίο. Οι Σύμμαχοι του NATO και οι ίδιοι οι Κροάτες διέθεσαν τα τελευταία πέντε χρόνια σημαντικούς πόρους για γίνει επαγγελ-

ματικός ο Κροατικός στρατός.

Το 1995 ο Κροατικός στρατός ξεκάθαρα και υπερβολικά υποστήριξε τον αποθανόντα Κροάτη Πρόεδρο Franjo Tudjman και το απολυταρχικό κόμμα του την Κροατική Δημοκρατική Ένωση (Hrvatska Demokratska Zajednica ή HDZ). Κατά την άποψη του μέσου στρατιώτη υπήρχαν σωστοί λόγοι για την υποστήριξη αυτή. Μέσω του σχεδόν πλήρους ελέγχου των μέσων ενημέρωσης το HDZ είχε καταφέρει να πείσει τους περισσότερους στον στρατό, στην πραγματικότητα μεγάλο μέρος του πληθυσμού της Κροατίας, ότι το HDZ, και μόνο το HDZ, μπορούσε να κυβερνήσει επιδέξια την χώρα και να εκπροσωπήσει αποτελεσματικά τα συμφέροντά της στο εξωτερικό. Ήταν, εκείνη την εποχή, αδιανόητο ότι, στην περίπτωση μιας κρίσης, το HDZ δεν θα μπορούσε να βαιιστεί στην υποστήριξη του Κροατικού στρατού.

Προς το τέλος του 1999, η κατάσταση άλλαξε δραματικά. Η πτώση του βιοτικού επιπέδου και σειρά οικονομικών σκανδάλων με την εμπλοκή ανώτατων προσωπικοτήτων του κυβερνώντος κόμματος δημιούργησαν αυξανόμενη απογοήτευση προς την φθαρμένη τακτική του HDZ του εθνικισμού και της διεθνούς απομόνωσης. Μετά τον θάνατο του Tudjman τον Δεκέμβριο του 1999, η στήριξη προς το HDZ διαλύθηκε. Η κοινοβουλευτική του εκπροσώπηση στις εκλογές του Ιανουαρίου και του Φεβρουαρίου του 2000 συντρίφτηκε, από το 59% των εδρών στο μόλις 29%. Επιπλέον, ο στρατός αποδέχθηκε το αποτέλεσμα και άρχισε την συνεργασία με τον νέο, δημοκρατικά εκλεγμένο πρόεδρο, Stipe Mesic, και την κυβέρνηση του νέου πρωθυπουργού, Ivica

---

Ο Kristan J. Wheaton είναι Αξιωματικός του Τομέα Εξωτερικών για τον Στρατό των ΗΠΑ και τώρα υπηρετεί στην Πρεσβεία των ΗΠΑ στο Ζάγκρεμπ. Οι απόψεις που εκφράζονται σε αυτό το άρθρο, ωστόσο, είναι δικές του και δεν απεικονίζουν την επίσημη θέση οποιουδήποτε υπουργείου ή υπηρεσίας της κυβέρνησης των ΗΠΑ.

Racan.

Στα τέλη του 1995, οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν, η πρώτη χώρα του ΝΑΤΟ που οργάνωσε προγράμματα στρατιωτικής συνεργασίας για Κροάτες στρατιώτες και παραμένουν ο μεγαλύτερος χρηματοδότης σε ατομική βάση σε αυτό που οι Αμερικανοί στρατιωτικοί αναφέρουν ως δραστηριότητες «εμπλοκής». Πρόκειται για προγράμματα σχεδιασμένα να προωθήσουν την περιφερειακή σταθερότητα και τον εκδημοκρατισμό και, σε σχέση με την πρώην Γιουγκοσλαβία, να «υποστηρίξουν τις προσπάθειες των ΗΠΑ για να διασφαλίσουν την αυτο-συντηρούμενη πρόοδο από την διαδικασία του Dayton» και για να «αναπτύξουν στρατιωτικούς θεσμούς προσαρμοσμένους στον δημοκρατικό πολιτικό έλεγχο». Το 1998 ο Πρεσβευτής των ΗΠΑ στην Κροατία, ο William Montgomery, κατάρτισε έναν «Οδικό Χάρτη για την Σύμπραξη για την Ειρήνη» ο οποίος βοήθησε στο να εστιαστούν τα προγράμματα των ΗΠΑ σε αυτή καθ' εαυτή την Κροατία. Επιπρόσθετα έκανε τον αμυντικό ακόλουθο των ΗΠΑ υπεύθυνο για τον συγχρονισμό της Αμερικανικής προσπάθειας. Αυτή η ενέργεια αφ' ενός μεν προστάτευσε τα προγράμματα, μέσω της επιτυχημένης σχέσης συνεργασίας με τους ηγέτες της Κροατίας, αφ' ετέρου δε πολλαπλασίασε την επίδρασή τους, μέσω του προσεκτικού συντονισμού.

Η απ' ευθείας στρατιωτική βοήθεια των ΗΠΑ για εκπαίδευση προς την Κροατία αυξήθηκε από τα 65.000\$ του 1995 στα 500.000\$ το 2000. Τα χρήματα αυτά προσφέρθηκαν στην Κροατία μέσω του εγκεκριμένου από το κογκρέσο κεφαλαίου Διεθνούς Στρατιωτικής Εκπαίδευσης και Εξάσκησης (IMET). Σε όλο αυτό το διάστημα, οι Ηνωμένες Πολιτείες εκπαίδευσαν στις ΗΠΑ σχεδόν 200 Κροάτες από το στρατιωτικό και πολιτικό προσωπικό και αρκετές εκατοντάδες ακόμη σε σεμινάρια μιας- και δύο εβδομάδων που διεξήχθησαν στην Κροατία. Με τα χρήματα του IMET εγκαθιδρύθηκαν τρία εργαστήρια γλωσσών με αποτέλεσμα η Κροατική Στρατιωτική Σχολή Ξένων Γλωσσών να είναι ικανή να έχει κάθε χρόνο σχεδόν 150 αποφοίτους που να μιλούν άπταιστα Αγγλικά. Το συνολικό κόστος του προγράμματος του IMET από το 1995 είναι περίπου 2 εκατομμύρια δολάρια. Επίσης από το 1997 η Υπηρεσία Ασφαλείας Αμυντικής Συνεργασίας, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Διοίκηση των ΗΠΑ, χρηματοδότησαν το κόστος δύο ατόμων πλήρους απασχόλησης για να βοηθήσουν τον Κροατικό στρατό στον προγραμματισμό και την εκτέλεση της χρηματοδοτημένης από το IMET εκπαίδευσης.

Επιπρόσθετα προς τις χρηματοδοτούμενες από το IMET δραστηριότητες, η Ευρωπαϊκή Διοίκηση των ΗΠΑ υπήρξε χορηγός μιας Στρατιωτικής Ομάδας Συνδέσμου στην Κροατία από τέσσερα άτομα κάτω από το Πρόγραμμα της Μεικτής Ομάδας Επαφής (JCTP). Η ομάδα άρχισε τις επιχειρήσεις το 1996 και διεξήγαγε μέχρι σήμερα σχεδόν 300 συναντήσεις σχεδιασμένες για να παρουσιάσουν τις Ένοπλες Δυνάμεις των ΗΠΑ ως το μοντέλο υπόδειγμα ενός ικανού στρατού κάτω από αποτελεσματικό πολιτικό έλεγχο. Οι εκδηλώσεις του JCTP διαφέρουν από την χρηματοδοτούμενη από το IMET εξάσκηση. Το JCTP δεν επιτρέπεται να ασχολείται με την εξάσκηση και πρέπει να περιορίσει τις

δραστηριότητές του σε εκδηλώσεις για εξοικείωση και τύπου-προσανατολισμού. Οι συμμετέχοντες δεν απαιτείται να ομιλούν άπταιστα Αγγλικά και οι εκδηλώσεις συνήθως διαρκούν λιγότερο από μια βδομάδα (σε αντίθεση με τις σειρές των μαθημάτων που χρηματοδοτούνται από το IMET, οι οποίες διαρκούν αρκετούς μήνες). Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι χρηματοδοτούμενες από το JCTP εκδηλώσεις έπαιξαν σημαντικό ρόλο στο να εκθεθεί μεγάλος αριθμός Κροατικού στρατιωτικού προσωπικού στους δημοκρατικούς κανόνες και τις προσδοκίες.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες, από κοινού με την Γερμανία, υποστήριξαν επίσης το Κέντρο Marshall στο Garmisch στην Γερμανία. Το Κέντρο έχει σχεδιαστεί για να υποστηρίζει την ανώτερη μάθηση στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας σε αξιωματούχους ασχολούμενους με την εξωτερική πολιτική και αυτή της ασφάλειας. Η Κροατία από το 1995 έχει στείλει πάνω από σαράντα μέλη του υπουργείου της άμυνας της και προσωπικό γενικών καθηκόντων στο Κέντρο Marshall για εκπαίδευση. Αυτή η προσπάθεια κόστισε στις ΗΠΑ σχεδόν 350.000\$ μόνο το 1999 και το 2000.

Επιπρόσθετα προς το Κέντρο Marshall, η Γερμανία το 1999 άρχισε να προσφέρει σε Κροάτες αξιωματικούς εκπαίδευση στις στρατιωτικές σχολές. Έκτοτε 23 αξιωματικοί έχουν εκπαιδευτεί στις στρατιωτικές σχολές στην Γερμανία και 30 έχουν ολοκληρώσει τις εκδηλώσεις εξοικείωσης ή προσανατολισμού. Το επίκεντρο αυτής της σειράς των μαθημάτων είναι συνήθως πάνω στην επαγγελματική στρα-

---

Καθώς ένα σημαντικό σύνολο εκπαιδευτικών, εντεταλμένων και μη, άρχισε να επιστρέφει από την εκπαίδευση στο εξωτερικό, οι αξιωματικοί του ΝΑΤΟ άρχισαν να βρίσκουν κοινό σημείο επαφής με ολοένα και αυξανόμενο αριθμό Κροατών ομολόγων τους.

τιωτική εκπαίδευση συμπεριλαμβανόμενα σειρά μαθημάτων σε επίπεδο τάγματος -και λόχου όπως επίσης και ανοίγματα θέσεων στο Γερμανικό Κολέγιο Διοίκησης και Γενικού Επιτελείου και την εκπαίδευση Κροατικού ιατρικού προσωπικού. Επίσης, η Γερμανία πρόσφερε και γλωσσική εξάσκηση στους Κροάτες αξιωματικούς που συμμετείχαν στις σχολές της. Κάθε χρόνο πραγματοποιούνται επιτελικές συζητήσεις σε όλα τα επίπεδα μεταξύ Κροατών και Γερμανών αξιωματικών και η Γερμανία επίσης διεξαγάγει μερικές ασκήσεις με την Κροατία πάνω στον τομέα του ελέγχου των εξοπλισμών. Η συνολική βοήθεια, που έχει δαπανηθεί από τον αμυντικό προϋπολογισμό της Γερμανίας στην Κροατία, είναι περίπου 2 εκατομμύρια δολάρια.

Το Ηνωμένο Βασίλειο επίσης υποστήριξε τον Κροατικό στρατό. Από το 1997, όταν το Ηνωμένο Βασίλειο άρχισε να συνεργάζεται με τον Κροατικό στρατό πάνω στον έλεγχο των εξοπλισμών (συγκεκριμένα σε σχέση με τις Συμφωνίες του Dayton), κάπου 45 Κροάτες σπουδαστές εστάλησαν στο Ηνωμένο Βασίλειο για την εκπαίδευσή τους πάνω στην Αγγλική γλώσσα. Επιπρόσθετα, το Ηνωμένο Βασίλειο υπήρξε χορηγός σε σεμινάρια πάνω σε ευρύ φάσμα θεμάτων, συμπεριλαμβανομένων των όρων για έλεγχο των εξοπλισμών του Dayton, το στρατιωτικό δίκαιο, και τον στρατό και τα μέσα ενημέρωσης.

Η Γαλλία επίσης πρόσφερε σημαντική επιμόρφωση. Αρχίζοντας το 1998 με τη υπογραφή μιας διμερούς συμφωνίας συνεργασίας, οι Γάλλοι εγκαθίδρυσαν ένα πρόγραμμα με το οποίο απεφοίτησαν 31 αξιωματικοί από σχολές όπως η Γαλλική Σχολή Πολέμου, 14 το 1998 και 17 το 1999. Σύμφωνα με την Γαλλική Πρεσβεία στο Ζάγκρεμπ για το 2000

έχουν σχεδιαστεί 20 επιπρόσθετες εκδηλώσεις επιμόρφωσης. Ο Γαλλικός στρατός επίσης πρόσφερε επιμόρφωση στην γλώσσα.

Με βάση προηγούμενες συμφωνίες μεταξύ της Κροατίας και της Τουρκίας, 12 Κροάτες αξιωματικοί φοίτησαν σε Τουρκικές σχολές από το 1999. Σύμφωνα με την Τουρκική Πρεσβεία στο Ζάγκρεμπ, όλοι οι φοιτητές μετείχαν σε σειρά μαθημάτων διάρκειας ενός έτους στην Τουρκική πριν μετασχουν στην επαγγελματική στρατιωτική εκπαίδευση όπως η Στρατιωτική Ακαδημία Ενόπλων Δυνάμεων ή σε σειρές μαθημάτων σχεδιασμένες για αξιωματικούς που πρόκειται να αναλάβουν διοίκηση λόχων και ταγμάτων. Πέρα από τις ευκαιρίες επιμόρφωσης στην Τουρκία, η Κροατία απέστειλε παρατηρητές σε τρεις ασκήσεις το 1999.

Επίσης η Ιταλία είχε ένα δραστήριο πρόγραμμα συνεργασίας με την Κροατία πριν από τις εκλογές του 2000. Σύμφωνα με την Ιταλική Πρεσβεία στο Ζάγκρεμπ, η Ιταλική κυβέρνηση εξασφάλισε αριθμό μνημονίων συναντήσεων με την Κροατία σχεδιασμένων για να βελτιώσουν τόσο την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας όσο και την αντίδραση σε καταστάσεις ανάγκης στην Αδριατική. Η Ιταλία περιόρισε τις εκπαιδευτικές της ευκαιρίες στο ένα άτομο στην Ιταλική Ναυτική Ακαδημία και σε μια ανταλλαγή παρατηρητών στη διάρκεια εθνικών ασκήσεων. Σήμερα είναι η χώρα που καθοδηγεί την υλοποίηση της Σύμπραξης για την Ειρήνη με την Κροατία και αναμένεται να αυξήσει το επίπεδο των δραστηριοτήτων της το 2000.

Άλλοι σύμμαχοι του NATO, όπως η Ισπανία, η Νορβηγία, η Ουγγαρία, και η Πολωνία, πρόσφεραν επίσης εμπειρίες στον Κροατικό στρατό πάνω στην Δυτική στρατιωτική πρακτική μέσω της άμεσης εξάσκησης και άλλων δραστηριοτήτων. Πιο σημαντικά, όλα τα κράτη του NATO συντόνισαν ανεπίσημα αυτές τις δραστηριότητες στη διάρκεια της κρίσιμης περιόδου 1995-2000 μέσω τακτικά προγραμματισμένων συνδεδειάσεων του σώματος των ακολούθων του NATO στο Ζάγκρεμπ.

Αξιοπρόσεκτα, μεταξύ του 1995 και 2000, η Κροατία διέθεσε σημαντικούς πόρους για να γίνει επαγγελματικός ο στρατός της και για τον εκσυγχρονισμό του. Για παράδειγμα, η Κροατία εφάρμοσε την πολιτική της χρηματοδότησης του ταξιδιού και των εξόδων διαβίωσης όλων των σπουδαστών στο εξωτερικό. Στην περίπτωση των Ηνωμένων Πολιτειών, αυτό είχε ως αποτέλεσμα τον τριπλασιασμό των διαθέσιμων χρημάτων για επιμόρφωση στις ΗΠΑ. Σύμφωνα με το υπουργείο άμυνας της Κροατίας, η Κροατία θα δαπανήσει πάνω από 2 εκατομμύρια δολάρια το 2000 από τα δικά της χρήματα για την υποστήριξη των επιμορφωτικών δραστηριοτήτων στο εξωτερικό, πάνω από το 90 τοις εκατό από το ποσό αυτό θα δαπανηθεί στις χώρες του NATO.

Μια που ένας από τους σκοπούς των διαφόρων ξένων επιμορφωτικών προγραμμάτων ήταν το να δοθεί έμφαση στον απολιτικό ρόλο των ενόπλων δυνάμεων σε μια δημοκρατική χώρα, οι δαπάνες της Κροατίας πάνω σε αυτά τα προγράμματα υπονόμισαν αποτελεσματικά την επιθυμία του HDZ να διατηρήσει τον απόλυτο έλεγχο πάνω στον στρατό. Αλλά στα τέλη του 1995, όταν άρχισε, το πρώτο, μετριοπαθές Αμερικανικό πρόγραμμα, η Κροατία είχε μια πολιτική ανάγκη για επιβεβαίωση των σχέσεών της με την Δύση και μια στρατιωτική ανάγκη να εκπαιδεύσει τον μεγαλύτερο δυνατό αριθμό αξιωματικών. Σύμφωνα με το Κροατικό υπουργείο άμυνας, ο στρατιωτικός προϋπολογισμός ήταν εκείνη την στιγμή κοντά στα 1,4 δισεκατομμύρια δολάρια και η επένδυση περίπου 130.000\$ φαινόταν ως πολιτικά συνετή.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1990, ωστόσο, η πολιτική της πληρωμής για την εκπαίδευση στο εξωτερικό ενεργούσε ολοφάνερα ενάντια στο HDZ. Το καθεστώς Tudjman βρισκόταν σε διαμάχη με την διεθνή κοινότητα κυριολεκτικά σε κάθε επίπεδο με εξαίρεση τη συνεργασία στρατιωτικών-μεστρατιωτικών. Η μείωση του επιπέδου της υποστήριξης εκείνη την εποχή θα μπορούσε να είχε στείλει ένα εξαιρετικά αρνητικό πολιτικό μήνυμα. Την ίδια στιγμή, η ταχεία ανάπτυξη των προγραμμάτων, στα οποία τηρήθηκε αυστηρή εμμονή ως προς πρότυπα συμμετοχής σε αυτά, απο-πολιτικοποίησαν αποτελεσματικά τη διαδικασία της επιλογής των υποψηφίων για επιμόρφωση.

Καθώς ένα σημαντικό σύνολο εκπαιδευμένων αξιωματικών, εντεταλμένων και μή, άρχισε να επιστρέφει από την εκπαίδευση στο εξωτερικό, οι αξιωματικοί του NATO άρχισαν να βρίσκουν κοινό σημείο επαφής με ολόένα και αυξανόμενο αριθμό Κροατών ομολόγων τους. Στο τέλος του 1999, κάθε κύρια διοίκηση, κάθε τομέας του γενικού επιτελείου, κάθε διεύθυνση στο υπουργείο άμυνας είχε, κάποιον ο οποίος είχε εκπαιδευτεί στο εξωτερικό.

Στις αρχές του 1997, οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν ήδη σε θέση να εκτιμήσουν την επίδραση των προγραμμάτων τους. Είχαν ξεκάθαρα αναγνωριστεί οι τομείς όπου οι ΗΠΑ πίστευαν ότι είχαν προσφέρει επαρκείς πόρους ώστε η Κροατία να κινηθεί προς την κατεύθυνση που είχε ζητήσει να πάει. Πιο σημαντικά, η Κροατία ήταν τότε σε θέση για να χρησιμοποιήσει αυτούς τους πόρους αποτελεσματικά. Δεν υπήρξαν μόνο αξιωματικοί εκπαιδευμένοι στο εξωτερικό οι οποίοι αναμενόταν να χρησιμοποιηθούν σε θέσεις ανάλογες με τα νέα τους προσόντα, και επίσης αναμενόταν να κινηθούν προς την κατεύθυνση των δυτικών προτύπων και τα μεταβατικά συστήματα- ένα στόχο τον οποίο το Κροατικό υπουργείο άμυνας δήλωνε δημόσια και σταθερά, αλλά τον οποίο συχνά αγνοούσε στην πράξη.

Ένα παράδειγμα όπου η υπευθυνότητα έκανε ολοφάνερη τη διαφορά συνέβη στα τέλη του 1998. Εκείνη την εποχή, οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν σε θέση να πληροφορήσουν το υπουργείο άμυνας ότι είχε εκπαιδευτεί πάνω από 100 Κροάτες πάνω στις σύγχρονες τεχνικές διαχείρισης αμυντικών πόρων. Ήταν φανερό τόσο στους Κροάτες αξιωματικούς όσο και στους Αμερικανούς, ότι αυτοί ήταν παραπάνω από αρκετοί για το υπουργείο άμυνας για να συντάξει ένα πιο αποτελεσματικό και διάφανο προϋπολογισμό-ένα στόχο που είχε υιοθετήσει δημόσια, αλλά ο οποίος συναντούσε αξιοσημείωτη αντίσταση εκ των έσω. Αντιμέτωποι με αυτήν την λογική, όπως επίσης και με σημαντική διπλωματική πίεση, οι σκληροπυρηνικοί αναγκάστηκαν να συναινέσουν. Λίγο αργότερα το υπουργείο άμυνας εξέδωσε τον πλέον διάφανο και λεπτομερή προϋπολογισμό του μέχρι σήμερα.

Με αμφίπλευρη βοήθεια από τους Συμμάχους του NATO και άλλους, ο Κροατικός στρατός βρισκόταν για τα καλά στον δρόμο του για να αλλάξει την νοοτροπία του και να γίνει όπως αυτή ενός σύγχρονου, ελεγχόμενου από πολίτες, με δημοκρατικό προσανατολισμό στρατού μέχρι τις εκλογές στις αρχές του 2000. Μη αναζητώντας ρόλο και μη έχοντας επίδραση πάνω στις Κροατικές εκλογές, ο Κροατικός στρατός πέρασε την πιο σημαντική δοκιμασία του μέχρι σήμερα. ■

Ένα Ευρωπαϊκό όραμα για τα Βαλκάνια

Ο Chris Patten εξετάζει τις προκλήσεις που αντικρίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση στην νοτιοανατολική Ευρώπη και αναλύει τις πολιτικές για την αντιμετώπισή τους.

(c) Staff/Com

Οικοδομώντας την Ευρώπη: Η Ευρωπαϊκή Ένωση δαπάνησε πάνω από 4,5 δις ευρώ στα Βαλκάνια από το 1991.

Στον 20ο αιώνα η νοτιοανατολική Ευρώπη επηρέασε τις Ευρωπαϊκές υποθέσεις με τρόπο δυσανάλογο προς το μέγεθός της ή την οικονομική της ισχύ. Ο περασμένος αιώνας άρχισε και τελείωσε με τις κύριες Ευρωπαϊκές δυνάμεις να έχουν εμπλακεί στρατιωτικά στην περιοχή. Αυτές οι επαναλαμβανόμενες στρατιωτικές δεσμεύσεις μαρτυρούν την διαρκή σημασία της περιοχής. Η προσπάθειά μας να αποφύγουμε περαιτέρω σύγκρουση στον 21ο αιώνα είναι ένας λόγος γιατί οι κύριοι Ευρωπαϊκοί θεσμοί, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επενδύουν τώρα σημαντικά πολιτικά και οικονομικά κεφάλαια στην οικοδόμηση σταθερότητας σε αυτή τη στρατηγική περιοχή.

Οι προκλήσεις είναι ολοφάνερα τεράστιες: ερειπωμένη υποδομή, μια κατεστραμμένη βιομηχανική βάση, χιλιάδες πρόσφυγες και εκτοπισμένοι, και μια κληρονομιά από εθνική κακοπιστία. Παρ' όλα αυτά, η εμπειρία μας στην Ευρώπη μετά το 1945 δείχνει ότι η αλλαγή μπορεί να επιτευχθεί. Η ανοικοδόμηση μιας νέας Ευρώπης μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο έγινε δυνατή από την θέληση να ξεπεράσουμε τις συγκρούσεις, την επιθυμία να επιτύχουμε καλύτερη ζωή για τα παιδιά μας, την αποφασιστικότητα να ανοικοδομήσουμε και με την προθυμία φίλων στο να βοηθήσουν. Μαζί με άλλους, η Ευρωπαϊκή Ένωση προσφέρει βοήθεια στα κράτη της νοτιοανατολικής Ευρώπης. Η περιοχή θα δοκιμάσει τους μηχανισμούς που έχουμε στη διάθεσή μας, τόσο την παραδοσιακή μας βοήθεια και τις εμπορικές πολιτικές όσο και τις

νέες δομές της Κοινής Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας τις οποίες τώρα θέτουμε στην σωστή θέση. Με τη χρήση αυτών, είμαστε αποφασισμένοι να «κερδίσουμε την ειρήνη». Θεωρώντας ότι τα κράτη της περιοχής δέχονται την βοήθεια και κάνουν συνετές επιλογές, δεν υπάρχει λόγος για να μην γίνουν και αυτά επίσης σταθερές δημοκρατίες με επιτυχημένες οικονομίες της αγοράς -ένα αποτέλεσμα που θα ωφελήσει τόσο εκείνους όσο και εμάς.

Το Σύμφωνο Σταθερότητας, αρχικά μια πρωτοβουλία της ΕΕ που δρομολογήθηκε τον Ιούνιο του περασμένου έτους, είναι ένα σημαντικό βήμα στο μονοπάτι της ανάκαμψης. Τα τρία «τραπέζια» του Συμφώνου -τα οποία καλύπτουν την δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα, την οικονομική ανοικοδόμηση, και την ασφάλεια- σκοπεύουν στην προώθηση της μεταρρύθμισης, της ανοικοδόμησης και της περιφερειακής συνεργασίας. Για να διατηρήσει την ορμή, η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι εταίροι της τόνισαν την ανάγκη να παρουσιαστούν γρήγορα απτά αποτελέσματα. Για τον λόγο αυτό, η πιο πρόσφατη συνδιάσκεψη χρηματοδότησης του Μαρτίου του 2000 συζήτησε ένα περιεκτικό πακέτο για γρήγορη-αρχή περιφερειακών προγραμμάτων και πρωτοβουλιών οι οποίες θα αρχίσουν στη διάρκεια των επόμενων δώδεκα μηνών. Στη συνδιάσκεψη οι δωρητές δέσμευσαν πάνω από 2,4 δισεκατομμύρια ευρώ, επομένως πιο πολλά από την χρηματοδότηση του συζητηθέντος πακέτου. Ωστόσο, στην συνδιάσκεψη τόνιστηκε, ότι οι προσπάθειες σταθεροποίησης είναι ένας δρόμος διπλής κατεύθυνσης. Ο σκοπός είναι να βοηθηθούν τα κράτη της νοτιοανατολικής Ευρώπης να βοηθήσουν τους εαυτούς τους. Προκειμένου να επαναλάβουμε την αναγέννηση της δυτικής Ευρώπης μετά

Ο Chris Patten είναι Ευρωπαίος επίτροπος για εξωτερικές υποθέσεις.

τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, πρέπει τα κράτη αυτά να βελτιώσουν την διακυβέρνηση, να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για γνήσια ιδιωτική επιχείρηση, να καταπολεμήσουν τη διαφθορά, να ενισχύσουν την κοινωνική συνοχή και να συνεργαστούν μεταξύ τους για το αμοιβαίο τους συμφέρον.

Πολλά κράτη της περιοχής έχουν ήδη αναγνωρίσει ότι το καλύτερο μέλλον τους κείται όχι στην ξενοφοβία και την απομόνωση αλλά στη συμμετοχή στη διαδικασία της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Σε ανταπόκριση, ως μια ειδική συνεισφορά στο Σύμφωνο Σταθερότητας, η Ευρωπαϊκή Ένωση έκανε δυνατή την προοπτική της πλήρους ολοκλήρωσης στις δομές της ΕΕ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση προσφέρει τώρα στην Αλβανία, την Βοσνία και Ερζεγοβίνη (Βοσνία), την Κροατία, την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας (Γιουγκοσλαβία) και την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας1 προσαρμοσμένες Συμφωνίες Σταθερότητας και Σύνδεσης. Αυτή η νέα μορφή σχέσης που προκύπτει από τις συμφωνίες προσφέρει το καρότο της ολοκλήρωσης μέσα στις δομές της ΕΕ, εμπορική φιλελευθροποίηση, οικονομική αρωγή, βοήθεια για τον εκδημοκρατισμό και την αστική κοινωνία, ανθρωπιστική βοήθεια για τους πρόσφυγες, συνεργασία στην δικαιοσύνη και στις εσωτερικές υποθέσεις και για την ανάπτυξη πολιτικού διαλόγου σε ανταπόδοση για την πολιτική και οικονομική μεταρρύθμιση και την περιφερειακή συνεργασία. Στην ουσία, η Ευρωπαϊκή Ένωση προσφέ-

ρεται να μοιραστεί το πολιτικό και οικονομικό της μέλλον με τα κράτη των δυτικών Βαλκανίων.

Οι Συμφωνίες Σταθερότητας και Σύνδεσης δίνουν έμφαση και ζητούν την περιφερειακή συνεργασία, και αυτό είναι ένα κεντρικό στοιχείο της όποιας λύσης με διάρκεια στα προβλήματα της νοτιοανατολικής Ευρώπης. Η

ανάπτυξη του εμπορίου και δεσμών υποδομής, της διαχείρισης των κοινών συνόρων και η προώθηση της διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης απαιτεί συνεργασία δια μέσου τόσο των εσωτερικών όσο και των εξωτερικών διαχωριστικών γραμμών. Επίσης, αυτή η δραστηριότητα είναι μια χρήσιμη προετοιμασία για μελλοντική ολοκλήρωση μέσα στις Ευρωπαϊκές δομές, οι οποίες αυτές βασίζονται πάνω στην ενδο-περιφερειακή και διεθνή συνεργασία. Η πρόοδος πάνω στην μεταρρύθμιση επέτρεψε την έναρξη των διαπραγματεύσεων πάνω στις Συμφωνίες Σταθερότητας και Σύνδεσης με την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και πιο πρόσφατα με την Κροατία, ενώ για την Αλβανία υπεβλήθη μια έκθεση για το αν είναι κάτι τέτοιο εφικτό. Ωστόσο πρέπει να δρομολογηθεί και μια μελέτη σκοπιμότητας πάνω σε μια τέτοια συμφωνία με τη Βοσνία.

Την ίδια στιγμή, η βοήθεια της ΕΕ προς την περιοχή συνεχίζεται. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι με διαφορά ο μεγαλύτερος μεμονωμένος δωρητής βοήθειας στα δυτικά Βαλκάνια ως σύνολο. Από το 1991 μέσω των διαφόρων προγραμμάτων βοήθειας της η Ευρωπαϊκή Ένωση πρόσφερε πάνω από 4,5 δισεκατομμύρια ευρώ. Για το έτος 2000 πάνω από 520 εκατομμύρια ευρώ είναι διαθέσιμα μόνο μέσα στο πλαίσιο των προγραμμάτων βοήθειας PHARE και OBNOVA. Επίσης η Ευρωπαϊκή

Ένωση καθοδηγεί και στο έδαφος. Στο Κοσσυφοπέδιο σπράττει περίπου 36.000 και 800 πολίτες αστυνομικοί από τα κράτη μέλη της ΕΕ υπηρετούν παράλληλα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η οποία με τη σειρά της εργάζεται με άλλους διεθνείς εταίρους. Η Ευρωπαϊκή Ένωση διευθύνει την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ανοικοδόμησης, το τμήμα της Αποστολής των Ηνωμένων Εθνών στο Κοσσυφοπέδιο που είναι υπεύθυνο για την οικονομική ανασυγκρότηση και είναι ο μεγαλύτερος μεμονωμένος δωρητής στη διαδικασία ανοικοδόμησης. Επιπλέον προς τα ανατολικά, η Ρουμανία και η Βουλγαρία, και οι δύο τώρα υποψήφιοι για να γίνουν μέλη της ΕΕ, έλαβαν συνολικά περίπου 900 εκατομμύρια ευρώ τον χρόνο ως πριν από την ένταξη βοήθεια.

Δυστυχώς, η Σερβία κάτω από τον Σ. Μιλόσεβιτς επέλεξε να σταθεί παράμερα από την θετική συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση και την ευρύτερη διεθνή κοινότητα. Ενώ η Σερβία δεν μπορεί να αποτρέψει τους γείτονές της από του να σφυρηλατήσουν ισχυρότερους δεσμούς με τη δυτική Ευρώπη, ευρίσκεται στην καρδιά της περιοχής και διατηρεί την ικανότητα να προκαλέσει σύγκρουση. Η περιφερειακή σταθερότητα θα διακινδυνεύεται μέχρις ότου η Γιουγκοσλαβία λάβει την δικαιωματική της θέση ως μέρος μιας νέας, ειρηνικής και δημοκρατικής τάξης στα Βαλκάνια. Ο Μιλόσεβιτς και η κυβέρνησή του -όχι ο Σερβικός λαός- είναι το μεγαλύτερο εμπόδιο για μια τέτοια εξέλιξη.

Δοθέντος ότι το καθεστώς Μιλόσεβιτς είναι το εμπόδιο, η Ευρωπαϊκή Ένωση άσκησε πίεση πάνω στη Σερβική κυβέρνηση μέσω της απομόνωσης και της διατήρησης των κυρώσεων. Την ίδια στιγμή, η επίγνωση ότι η απομόνωση αυτή καθ' εαυτή μπορεί να γίνει ένα εμπόδιο για αλλαγή στην Σερβία, η Ευρωπαϊκή Ένωση προσπάθησε να κατευθύνει τις κυρώ-

σεις εστιάζοντάς αυτές σε άτομα που είναι κοντά στο καθεστώς. Στο μεταξύ, η Ευρωπαϊκή Ένωση προσπαθεί να βοηθήσει τον Σερβικό πληθυσμό μέσω εφρευτικών μορφών ανθρωπιστικής βοήθειας όπως είναι η «Ενέργεια για Δημοκρατία», ένα πρόγραμμα που προμηθεύει πετρέλαιο σε δήμους που κυβερνώνται από την αντιπολίτευση, και υποστηρίζουν τα ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης. Πιο σημαντικά, η απαγόρευση πτήσεων ήρθη και αναπτύχθηκαν επαφές με τους μεταρρυθμιστές τοπικών διοικήσεων και την (δυστυχώς ακόμη σε μεγάλο βαθμό χωρίς εστίαση) πολιτική αντιπολίτευση. Το παράδειγμα της ανάπτυξης και της αυξανόμενης ευημερίας σε άλλα μέρη της πρώην Γιουγκοσλαβίας, με το καιρό, ελπίζουμε ότι θα προκαλέσει μεγαλύτερη πίεση για μεταρρύθμιση μέσα στην ίδια την Σερβία.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση συνεχίζει να υποστηρίζει την δημοκρατική και οικονομική μεταρρύθμιση στο Μαυροβούνιο, τον νεότερο εταίρο της Σερβίας στη Γιουγκοσλαβία, ενώ αποθαρρύνει κινήσεις προς την κατεύθυνση της ανεξαρτησίας. Ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Ένωση πιστεύει ότι οι προσπάθειες του Βελιγραδίου για αποσταθεροποίηση στο Μαυροβούνιο δεν έχουν αντισταθμιστεί ικανοποιητικά από την δυτική βοήθεια και ότι οι προσπάθειες στους τομείς του προϋπολογιστικού, της ανθρωπιστικής και τεχνικής βοήθει-

κία αναγνωρί-
ιμοκρατία
κεδονίας με
αγματικό της
constitutional

ας είναι ανάγκη να ενισχυθούν.

Στο Κοσσυφοπέδιο, τα μεσοπρόθεσμα μέτρα που έχουν σχεδιαστεί για την στήριξη της ειρήνης παραμένουν σημαντικά. Εδώ η επιδίωξή μας είναι η πρόληψη νέων κρίσεων, συγκεκριμένα στην κοιλάδα Presevo και στην Mitrovica. Σε συμφωνία με το Ψήφισμα 1244 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, πρέπει να συνεχίσουμε να διασφαλίζουμε επαρκή ασφάλεια για να πιάσουν οι ρίζες του πολιτικού συμβιβασμού και η οικονομική αναγέννηση. Η συμμετοχή των Σέρβων του Κοσσυφοπεδίου στην Μεικτή Διοίκηση μπορεί να υποδηλώνει ότι η παρούσα πολιτική αποδίδει καρπούς.

Η προοπτική της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης είναι μια ισχυρή δύναμη για αλλαγή στα δυτικά Βαλκάνια. Στη Βοσνία και την Κροατία η αλλαγή υποστηρίχθηκε από τον θεσμό που ονομάζεται «Δυνάμεις Συμβουλευτικού Έργου» στις οποίες η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι σχετικές εθνικές αρχές συζητούν τις προτεραιότητες και τις πρακτικότητες της αλλαγής, την μεταρρύθμιση και την ολοκλήρωση. Κατ' αυτό τον τρόπο οι «Δυνάμεις Συμβουλευτικού Έργου» είναι τα φόρουμ για τακτικές διαβουλεύσεις, επιτρέποντας σε εμάς να προωθήσουμε τη διαδικασία από κοινού. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ελπίζει ότι παρόμοιοι θεσμοί τελικά θα λειτουργήσουν και σε άλλα νοτιοανατολικά Ευρωπαϊκά κράτη.

Χωρίς αμφιβολία, περισσότερα μπορούν και πρέπει να γίνουν. Η βοήθεια είναι χρήσιμη, το εμπόριο είναι καθοριστικό. Ήδη η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ένα φιλελεύθερο καθεστώς εμπορίου απέναντι στην νοτιοανατολική Ευρώπη, επιτρέποντας πάνω από το 80% των περιφερειακών εξαγωγών να εισέρχονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση αφορολόγητα. Ωστόσο, οι επιδιώξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης προχωρούν ακόμη περισσότερο. Οι συμφωνίες για ελεύθερο εμπόριο θεωρούνται ως μέρος των Συμφωνιών Σταθερότητας και Σύνδεσης (και ήδη πιέζουμε τα κράτη της περιοχής να διαπραγματευτούν συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου μεταξύ τους, βελτιστοποιώντας κατ' αυτόν τον τρόπο τα σχετικά τους πλεονεκτήματα). Ωστόσο, το άμεσο ελεύθερο εμπόριο με την Ευρωπαϊκή Ένωση θα ήταν ένα σοκ για τις περιφερειακές οικονομίες, στερώντας αυτές, για παράδειγμα, από τα εισοδήματα από τα τελωνεία τα οποία για πολλές κυβερνήσεις αποτελούν σημαντική πηγή εισοδήματος. Κατόπιν τούτου η Ευρωπαϊκή Ένωση σκοπεύει να προωθήσει περαιτέρω προτάσεις πάνω σε μέτρα που σκοπεύουν σε επιπλέον άνοιγμα της αγοράς της ΕΕ πριν από την διαπραγμάτευση των Συμφωνιών Σταθερότητας και Σύνδεσης.

Όλες οι αναλύσεις αναγνωρίζουν την κεντρικότητα και το ανατρεπτικό δυναμικό του εγγλέματος και της διαφθοράς στην περιοχή. Η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να χρησιμοποιήσει την εμπειρία της από το «Προ-Εισδοχής Σύμφωνο πάνω στο Οργανωμένο Έγκλημα μεταξύ των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Υποψήφιων Κρατών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Κύπρου» του 1998 για σωστά αποτελέσματα, εξασφαλίζοντας ότι θα συντονίζεται στενά με το τρίτο τραπέζι του Συμφώνου Σταθερότητας, αυτό για την ασφάλεια.

Η πρόβλεψη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ανάπτυξη, τεχνική και ανθρωπιστική βοήθειας και η επιμονή μας για σύνδεση αυτής της βοήθειας με την πρόοδο στην οικοδόμηση δημοκρατίας, σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και καλής διακυβέρνησης σημαίνει ότι οι πολιτικές μας απέναντι στα Βαλκάνια ενσωματώνουν ένα ισχυρό εξάρτημα

για την πρόληψη-συγκρούσεων. Ο σκοπό μας είναι τελικά η δημιουργία μιας κατάστασης στην νοτιοανατολική Ευρώπη όπου η στρατιωτική σύγκρουση θα είναι αδιανόητη. Όπως δείχνει η κατάσταση στο Κοσσυφοπέδιο, είμαστε, ωστόσο, ακόμη μακριά από αυτό το στόχο. Για τον λόγο αυτό είναι σημαντική η απόφαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης να δημιουργήσει έως το 2003 μια δύναμη ταχείας αντίδρασης έως 60.000 στρατιώτες, ικανής να μετακινείται εντός 60 ημερών και να επιτελεί επιχειρήσεις ανθρωπιστικές, διαχείρισης κρίσεων, διατήρησης της ειρήνης και ειρηνευτικές. Επιπλέον, η απόφαση να αναπτύξει μη-στρατιωτικά μέσα αντίδρασης σε κρίσεις σε τομείς όπως είναι η ανθρωπιστική βοήθεια, η ανάπτυξη και η εκπαίδευση πολιτικής αστυνομίας, έλεγχοι των συνόρων, η αποναρχοθέτηση και η έρευνα και διάσωση έχει επίσης ολοφάνερη σχέση με μερικές περιοχές στα Βαλκάνια. Για να διευκολυνθεί αυτή προβλέπεται μια Ταχείας Αντίδρασης Διευκόλυνση η οποία θα μας επιτρέψει να μετακινούμε χρηματοδοτικούς και άλλους πόρους εντός ωρών ή ημερών κατά προτίμηση από τις βδομάδες ή μήνες.

Τόσο ο Javier Solana, ο Υψηλός Αντιπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εξωτερική πολιτική, όσο και εγώ βλέπουμε την δημιουργία σταθερότητας στην νοτιοανατολική Ευρώπη ως προτεραιότητα. Απόδειξη αυτού είναι οι συχνές μας επισκέψεις στην περιοχή. Βλέπουμε αυτό ως ένα τρόπο για να αναπτύξουμε περιεκτικό διάλογο, να δημιουργήσουμε θετικό κλίμα και έτσι να προωθήσουμε την ατζέντα μας. Για το σκοπό αυτό θα συνεχίσουμε να συνεργαζόμαστε στενά τόσο με τους εταίρους μας στη διεθνή κοινότητα όσο και με όλους εκείνους που εργάζονται για την πρόοδο της περιοχής αυτής καθ' εαυτής. Η εμπλοκή αυτή από πλευράς χρόνου, προσωπικού και χρημάτων είναι δαπανηρή, αλλά απεριορίστα προτιμητέα από τις στρατιωτικές δεσμεύσεις και τις συγκρούσεις οι οποίες ήσαν τόσο συχνά το γνώρισμα των τελευταίων εκατό ετών. Η δημιουργία μιας νέας περιοχής σταθερότητας και ασφάλειας είναι ένας στόχος αντάξιος ενός νέου αιώνα. ■

Academic
NATO Forum

Υποτροφίες

Το NATO προσφέρει περιορισμένο αριθμό ερευνητικών υποτροφιών κάθε χρόνο τόσο σε άτομα όσο και σε θεσμούς. Αίτηση μπορούν να υποβάλλουν πολίτες και από τα μέλη του NATO και από τις Εταιρικές χώρες.

Όλα τα επιμέρους στοιχεία υπάρχουν στην ιστοσελίδα του NATO:

<http://www.nato.int/acad/home.htm>

Διοικώντας την KFOR

Ο Στρατηγός Klaus Reinhardt αναλογίζεται την συνεισφορά της KFOR στην ειρηνευτική διαδικασία του Κοσσυφοπεδίου και τονίζει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν.

© Nick Siddle—Allied Mouses and Heartstone

Χείρα βοήθειας: Οι στρατιώτες της KFOR βοηθούν στην ανοικοδόμηση της κομματιασμένης κοινωνίας του Κοσσυφοπεδίου, όπως επίσης και στη διατήρηση της ειρήνης.

Όταν οι ΝΑΤΟϊκές δυνάμεις διατήρησης της ειρήνης εισήλθαν στο Κοσσυφοπέδιο τον Ιούνιο του 1999, δεκάδες χιλιάδες Αλβανοί φοβόμαστε ότι ήσαν νεκροί και πάνω από ένα εκατομμύριο ανθρώπων είχαν εκδιωχθεί βίαια ή είχαν φύγει φοβούμενοι για τις ζωές τους.

Η πρωτεύουσα, Pristina, ήταν μια πόλη φάντασμα χωρίς ανοικτά καταστήματα και με μερικά μόνο αυτοκίνητα στους δρόμους. Δεν υπήρχε έλεγχος στα σύνορα και στην μεθόριο, ούτε πολιτικές δομές, ούτε λειτουργούσα οικονομία, ούτε διοικητικές υπηρεσίες, ούτε νόμος και τάξη.

Σήμερα οι περισσότεροι Κοσοβάροι έχουν επιστρέψει στα σπίτια τους. Οι δρόμοι της Pristina είναι γεμάτοι από λεωφορεία και αυτοκίνητα, και από πλήθος κόσμου οι οποίοι αισθάνονται ασφαλείς να κυκλοφορήσουν σε αυτούς. Επαναλειτούργησαν μπάρ, εστιατόρια και καταστήματα. Η αγορά αμαρτίζει και αφθονούν οι υπαίθριοι μικροπωλητές. Οι άνθρωποι είναι καλοντυμένοι και κανένας δεν δείχνει

πεινασμένος. Στους πάγκους των εφημερίδων υπάρχουν τοπικές εφημερίδες που δεν λογοκρίνονται, όπως επίσης και διεθνείς εκδόσεις. Οι ραδιοφωνικοί σταθμοί μπορούν να εκπέμπουν ελεύθερα ότι επιθυμεί το κοινό να ακούσει. Πολλοί Κοσοβάροι απολαμβάνουν ελευθερίες που τους τις είχαν αρνηθεί για χρόνια.

Η Δύναμη του Κοσσυφοπεδίου (KFOR) συντέλεσε σε μεγάλο βαθμό στην πρόοδο που επετεύχθη σε πολλούς τομείς της καθημερινής ζωής της επαρχίας. Με εντολή από τα Ηνωμένα Έθνη και κύρια ευθύνη την πρόληψη αναζωπυρούμενων εχθροπραξιών, την ασφάλεια της επαρχίας και τη διαφύλαξη της δημόσιας ασφάλειας, επίσης στην KFOR ανατέθηκε να υποστηρίξει τις κύριες πολιτικές υπηρεσίες στους τομείς της ανθρωπιστικής ανακούφισης και της ανασυγκρότησης, όπως επίσης της ανατέθηκε και το έργο της ανοικοδόμησης της πολιτικής κοινωνίας του Κοσσυφοπεδίου.

Στις αρχές του Ιουνίου έγινε διαπραγμάτευση για μια Στρατιωτική Συμφωνία (ΜΤΑ) με τις Γιουγκοσλαβικές στρατιωτικές αρχές για να διασφαλιστεί η αποχώρηση των Γιουγκοσλαβικών δυνάμεων, και η KFOR επέβλεψε την υλοποίησή της. Τώρα, ο Γιουγκοσλαβικός στρατός (VJ) και η αστυνομία του Γιουγκοσλαβικού υπουργείου εσωτερικών

Ο Στρατηγός Klaus Reinhardt ήταν ο δεύτερος στη σειρά διοικητής της KFOR μεταξύ του Οκτωβρίου 1999 και του Απριλίου 2000.

(MUP) δεν αποτελούν άμεση απειλή για το Κοσσυφοπέδιο. Τα στρατεύματα της KFOR, τα οποία περιλαμβάνουν δυνάμεις από 20 κράτη μη μέλη του NATO, συμπεριλαμβανομένης και της Ρωσίας, είναι πάνω από ικανά για να αποτρέψουν την επανείσοδό τους με τη βία στο Κοσσυφοπέδιο. Οι συχνές ασκήσεις βοηθούν στο να διατηρηθεί η ετοιμότητα των στρατευμάτων για ένα ευρύ φάσμα απροόπτων.

Υλοποίησε με επιτυχία «Την Υποχρέωση» για αποστρατιοποίηση του Απελευθερωτικού Στρατού του Κοσσυφοπεδίου και τον μετασχηματισμό του στο Σώμα Προστασίας του Κοσσυφοπεδίου (KPC), ένα πολιτικό οργανισμό για καταστάσεις ανάγκης υπό τον έλεγχο της προσωρινής διοίκησης των Ηνωμένων Εθνών. Τα 5.000 μέλη της ορκίστηκαν να υπακούουν στις εντολές των νομίμων αρχών, να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και να επιτελούν όλα τους τα καθήκοντα χωρίς εθνικές, θρησκευτικές ή ρατσιστικές προκαταλήψεις. Ο σκοπός είναι να αποτελέσει έναν πολυεθνικό οργανισμό και ήδη υπηρετούν σε αυτό Βόσνιοι, Ρώμηδες και Τούρκοι αλλά όχι ακόμη και Σέρβοι.

Είναι η πρώτη φορά που ένας αντίρτικος στρατός διαλύεται και τα όπλα του με αυτό τον τρόπο δεν χρησιμοποιούνται. Αλλά η KFOR παραμένει άρτυρη και τον κίνδυνο αναζωπυρούμενων εχθροπραξιών, προσέχοντας ειδικά την επικίνδυνη κατάσταση που δημιουργείται εξ αιτίας της ανταρσίας των Αλβανών επαναστατών του «Απελευθερωτικού Στρατού του Presevo, Bujanovac και Medvedja» στην νότια Σερβία.

Άλλη σημαντική ευθύνη της KFOR είναι η δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος στο οποίο όλες οι κοινότητες του Κοσσυφοπεδίου -οι Σερβικές, οι Βοσνιακές, οι Τουρκικές μειονότητες όπως και αυτές των Ρώμ και των Αλβανών- μπορούν να ξανακτίσουν τις ζωές τους. Μια προτεραιότητα υπήρξε ο καθαρισμός των ναρκών, που αποτελούν κίνδυνο για τους άνδρες, τις γυναίκες και τα παιδιά οποιαδήποτε και αν είναι η καταγωγή τους. Ειδικοί στα εκρηκτικά καθάρισαν από νάρκες και άλλες συσκευές 1.700 χιλιόμετρα δρόμων, πάνω από 1.200 σχολεία και 16.000 σπίτια ή δημόσια κτίρια.

Αλλά η κύρια πρόκληση υπήρξε το να εμποδίσουμε τις εθνικές εντάσεις και να σταματήσουμε το έγκλημα. Οποιαδήποτε μέρα, οι δύο στους τρεις στρατιώτες της KFOR διενεργούν μεταξύ 500 και 750 περιπολιών φυλάσσοντας 550 σημαντικές πόλεις και λειτουργούντες πάνω από 200 σημεία ελέγχου αυτοκινητών. Στη διάρκεια του περασμένου χρόνου, ο αριθμός των σοβαρών εγκλημάτων, όπως είναι οι λεηλασίες, οι απαγωγές και οι εμπρησμοί, μειώθηκε σημαντικά και ο αριθμός των φόνων έχει πέσει από τις κάπου 50 δολοφονίες για εκδίκηση την εβδομάδα στις 5 κατά μέσο όρο -αριθμός που είναι μικρότερος από πολλές δυτικές πρωτεύουσες.

Στην Mitrovica, σημείο-ανάφλεξης για εθνικές εντάσεις, η KFOR έχει μέχρι 11 λόγους που εργάζονται για να διασφαλίσουν την ασφάλεια των διαφορετικών κοινοτήτων. «Περιοχές Εμπιστοσύνης» έχουν δημιουργηθεί και από τις δύο πλευρές του ποταμού Ibar για να μειωθούν οι εντάσεις και ενθαρρύνονται οι εκποτισμένες οικογένειες για να επιστρέψουν στα σπίτια τους. Η πρόκληση στην Mitrovica, όπως και στο σύνολο του Κοσσυφοπεδίου, είναι να πεισθεί ο πληθυσμός ότι δεν θα υπάρξει διαμελισμός και ότι είναι

δυνατό για τις δύο κοινότητες να συνυπάρχουν ειρηνικά.

Ωστόσο η πολιτική ασυνόμευση παραμένει ένας τομέας ανησυχίας. Οι κοινοί εγκληματίες και το οργανωμένο έγκλημα ανθούν στο κενό της μεροληπτικής εξουσίας το οποίο δεν θα καλυφθεί μέχρις ότου διεξαχθούν οι δημοτικές εκλογές αργότερα εντός του έτους. Υπάρχει επείγουσα ανάγκη για περισσότερους αστυνομικούς των ΗΕ και περισσότερη τοπική αστυνομία του Κοσσυφοπεδίου, όπως επίσης και για την απαραίτητη υποδομή για την υποστήριξή τους. Μέχρις ότου η διεθνής κοινότητα προσφέρει τους πόρους που απαιτούνται, οι στρατιώτες της KFOR πρέπει να παρεμβαίνουν για να καλύψουν το κενό, εκτελώντας καθήκοντα για τα οποία δεν έχουν εκπαιδευτεί.

Επίσης η KFOR έχει διαδραματίσει σημαντικό υποστηρικτικό ρόλο βοηθώντας την ανθρωπιστική προσπάθεια της διεθνούς κοινότητας όπως και αυτήν της ανοικοδόμησης. Εξ αρχής, οικοδομήθηκε μια στενή σχέση συνεργασίας μεταξύ της KFOR -ειδικά του προσωπικού πολιτικο-στρατιωτικής συνεργασίας- και της ομάδας των Ηνωμένων Εθνών. Δρομολογήθηκε άμεσα ένα μεγάλο πρόγραμμα για την παροχή τροφής, υλικών επισκευής για σπίτια, και προσωρινών κέντρων στέγασης επείγουσας ανάγκης για να αντιμετωπιστεί ο χειμώνας. Χάρη σε αυτήν την προσπάθεια, κανείς στο Κοσσυφοπέδιο δεν πέθανε από την πείνα ή από το κρύο παρά την δραμύτητα του περασμένου χειμώνα, και το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Τροφής, το οποίο ξεκίνησε ταίζοντας 900.000 ανθρώπους, μπόρεσε να ελαττώσει τις εργασίες του, καθώς περισσότεροι άνθρωποι άρχισαν να ικανοποιούν από μόνοι τους τις βασικές ανάγκες.

Ως μέρος της προσπάθειας για ανοικοδόμηση, οι στρατιώτες της KFOR κατασκεύασαν ή επισκεύασαν 200 χιλιόμετρα δρόμων, έξη γέφυρες και αρκετές παρακαμπτήριες οδούς, βοηθώντας στην αποσυμφόρηση και στην παροχή της ανθρωπιστικής βοήθειας.

Μηχανικοί του στρατού αποκατέστησαν το σιδηροδρομικό δίκτυο, επισκευάζοντας 200 χιλιόμετρα

γραμμών και επανοικοδομώντας δύο γέφυρες. Επισκευάστηκε η ζημιά στο αεροδρόμιο της Pristina και έτσι επαναλειτούργησε για εμπορικές πτήσεις.

Σε ένα τομέα μόνο, η KFOR εργάστηκε μαζί με τον τοπικό πληθυσμό για να κτίσει 1.600 σπίτια, πρόσφερε καταφύγιο σε 17.000 ανθρώπους, υποστήριξε την αποκατάσταση των βασικών αναγκών της ζωής όπως είναι η ηλεκτρική ενέργεια, το νερό, η θέρμανση και τα συστήματα επικοινωνίας και βοήθησε για να προσφερθεί η ουσιώδης ιατρική φροντίδα, συμπεριλαμβάνοντας πάνω από 1.000 γυναικείες κατά μέσο όρο την ημέρα, όπως επίσης και έκτακτες νοσηλείες, προγράμματα ανοσοποίησης, νοσοκομειακά και υπηρεσίες εναέριας μεταφοράς για ιατρικούς λόγους.

Η στενή συνεργασία μεταξύ της KFOR και της διοίκησης των Ηνωμένων Εθνών υπήρξε σημαντικός παράγων στην αναγέννηση πολλών πλευρών της καθημερινής ζωής στο Κοσσυφοπέδιο και στην δημιουργία των πολιτικών δομών. Ένα πρώτο, σημαντικό βήμα ήταν η απόφαση για να καλυφθεί το κυβερνητικό και διοικητικό κενό που άφησε η αποχώρηση των Γιουγκοσλάβων για την εγκαθίδρυση μεϊκτών προσωρινών διοικητικών δομών ανοικτών σε όλες τις εθνικές κοινότητες. Το πρόβλημα, με τόσες πολλές πρωτοβουλίες στο Κοσσυφοπέδιο, ήταν ότι οι ηγέτες των Σέρβων

Μέχρις ότου η διεθνής κοινότητα προσφέρει τους πόρους που απαιτούνται, οι στρατιώτες της KFOR πρέπει να παρεμβαίνουν για να καλύψουν το κενό, εκτελώντας καθήκοντα για τα οποία δεν έχουν εκπαιδευτεί

δίπλαζαν αρχικά να συμμετάσχουν. Αλλά τώρα υπάρχει κάποια ελπίδα μετά από την γενναία απόφαση που έλαβε τον Απρίλιο το Σερβικό Εθνικό Συμβούλιο για να συμμετάσχουν ως παρατηρητές στο Προσωρινό Συμβούλιο Διοίκησης και στο Μεταβατικό Συμβούλιο του Κοσσυφοπέδιου.

Το πανεπιστήμιο της Pristina ξανάνοιξε και οι περισσότεροι πρωτοβάθμιοι και δευτεροβάθμιοι μαθητές επέστρεψαν στο σχολείο. Η KFOR βοήθησε στο να ανοικοδομηθούν κτίρια και συνοδεύει καθηγητές και μαθητές του σχολείου μέσα από περιοχές όπου οι εθνικές εντάσεις παραμένουν σε υψηλό επίπεδο. Τα τοπικά μέσα ενημέρωσης και τα προγράμματα τηλεπικοινωνιών βοηθήθηκαν μέσω της αερομεταφοράς υλικού, της ύψωσης κεραιών και της ανακατασκευής των κυριότερων αναμεταδοτών και

πόροι θα μπορούσαν να διατίθενται καλύτερα προσφέροντας συγκρατημένα δάνεια επενδύσεων για αρχή σε μικρές επιχειρήσεις από του να παραχωρούνται τεράστια ποσά σε λίγα, μεγάλα έργα τα οποία τείνουν στο να επωφεληθούν οι διεθνείς κατασκευαστές. Επίσης πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στο να βοηθηθούν οι πολλοί μικροί αγρότες του Κοσσυφοπέδιου για να ξαναρχίσουν να δουλεύουν το πλούσιο χόμα της επαρχίας. Πολλά αγροκτήματα καταστράφηκαν στη διάρκεια των συγκρούσεων, εξαναγκάζοντας τους αγρότες να κοιτάζουν για δουλειά στις πόλεις.

Ένα αξιοσημείωτο μεγάλο πρόγραμμα είναι η πρωτοβουλία για την αναβίωση του ακατάστατα εξαπλωμένου ορυχείου και μεταλλουργικού συγκροτήματος Τερσα, το

© Nick Siddle - Allied Mouse and Heartstone

Ιατρική εξέταση: Η KFOR προσφέρει ουσιαστική ιατρική μέριμνα, συμπεριλαμβάνοντας πάνω από 1.000 γνωματεύσεις την ημέρα.

εγκαταστάσεων των σταθμών αναμετάδοσης. Ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), ο οποίος έχει την ευθύνη του εκδημοκρατισμού των μέσων ενημέρωσης, βοηθήθηκε να εγκαθιδρύσει μια βάση δεδομένων με τους εγκεκριμένους αναμεταδότες και για να οργανώσει τη διαχείριση των συχνοτήτων.

Μετά από μια αρχή και διστακτική αρχή, το δικαστικό σύστημα έχει τώρα τους δικαστές και τους κατηγορούς για να λειτουργήσουν τα δικαστήρια. Απεδείχθησαν ότι είναι ικανοί για να αποδώσουν δικαιοσύνη όταν δεν υπάρχει σε ένα έγκλημα έντονο το εθνικό στοιχείο. Αλλά οι διεθνείς δικαστές και κατηγοροί χρειάζονται ακόμη για να χειριστούν τις πλέον δύσκολες υποθέσεις, και υπάρχει πολύ δουλειά να γίνει ακόμη στον τομέα της νομικής μεταρρύθμισης.

Η αυξημένη σταθερότητα και ασφάλεια στο Κοσσυφοπέδιο επέτρεψε να ανθίσει το επιχειρηματικό πνεύμα του τοπικού πληθυσμού και ξεφυτρώνουν παντού μικρές επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα, οι καφετέριες και τα εστιατόρια αζμάζουν κάτω από την κηδεμονία του διεθνούς προσωπικού. Παρ' όλα αυτά, η ανεργία παραμένει μια κύρια πρόκληση. Τα επίσημα στοιχεία παρουσιάζουν την ανεργία των ανδρών να κυμαίνεται μεταξύ 80 και 90 τοις εκατό. Οι

ποίοι για χρόνια υπέφερε από εγκατάλειψη και από έλλειψη επενδύσεων. Έχει εξασφαλιστεί διεθνής υποστήριξη προκειμένου να αναβιώσει, το οποίο μπορεί να δημιουργήσει πολλές θέσεις εργασίας και να φέρει τα τόσο πολύ αναγκαία εισοδήματα για το Κοσσυφοπέδιο. Η KFOR έχει αναμειχθεί έντονα στην εκτίμηση και στα στάδια του στρατηγικού σχεδιασμού του έργου και παρέχει την καθημερινή ασφάλεια στις ξεχωριστές εγκαταστάσεις, πολλές από τις οποίες βρίσκονται πάνω σε εθνική διαίρεση.

Επίσης η KFOR πρόσφερε φρουρούς, ελικόπτερα μεταφοράς και τεθωρακισμένα οχήματα συνοδείας για να βοηθήσει στην διανομή πάνω από 80 εκατομμυρίων Γερμανικών μάρκων (\$40 εκατ.), που ήταν μέρος ενός προγράμματος επείγουσας χρηματοδοτικής βοήθειας που δρομολογήθηκε τον περασμένο Δεκέμβριο για να δώσει μια ώθηση στην οικονομία, η οποία δεν διέθετε λειτουργούσες τράπεζες. Σήμερα, έχουν αρχίσει να εμφανίζονται τα βασικά στον χρηματοδοτικό τομέα.

Κατά τον τελευταίο χρόνο έχει πραγματοποιηθεί μεγάλη πρόοδος από τη διεθνή κοινότητα. Όμως μένουν να γίνουν πολλά ακόμη και έχουμε μπροστά μας μερικά ακανθώδη θέματα. Οι αντικαταστάτες μου θα απασχοληθούν

προσπαθώντας να προσφέρουν ένα ασφαλές και ακίνδυνο περιβάλλον που είναι ζωτικό για τη δημοκρατία και προκειμένου να ριζώσει στο Κοσσυφοπέδιο η ανεκτικότητα και όλοι οι κάτοικοί του να ζήσουν ειρηνικά και ευημερώντας.

Το ερώτημα του οριστικού καθεστώτος του Κοσσυφοπεδίου πρέπει να διευκρινιστεί. Σύμφωνα με το Ψήφισμα 1244 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, θα είναι μια επαρχία η οποία θα απολαμβάνει ουσιαδώς αυτονομίας εντός της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας. Αλλά τι ακριβώς σημαίνει αυτό; Η συντριπτική πλειοψηφία της Αλβανικής κοινότητας βλέπει την επιστροφή στη Σερβική διοίκηση ως απαράδεκτη. Ακόμη και ο Ibrahim Rugova, ο οποίος θεωρείται ως ο πλέον μετριοπαθής Αλβανός ηγέτης το ξεκαθάρισε: «Η ανεξαρτησία είναι αναπόφευκτη και ελπίζω να εκλεγώ ως ο πρώτος Πρόεδρος ενός ανεξάρτητου Κοσσυφοπεδίου.» Παρ' όλα αυτά, πρέπει να πεισθούν ότι μπορούν, να συνυπάξουν ειρηνικά με τους Σέρβους και όλες τις άλλες μειονοτικές ομάδες σε μια αυτόνομη επαρχία.

Άλλη μια πρόκληση θα είναι το να διασφαλιστεί ότι οι δημοτικές εκλογές που έχουν προγραμματιστεί για αυτό το φθινόπωρο θα είναι ελεύθερες και τίμιες και το να ενθαρρυνθούν όλες οι κοινότητες να λάβουν μέρος -μέχρις στιγμής, απ' ό,τι φαίνεται οι Σέρβοι προτιμούνται να τις μπούκοτάρουν. Ο ΟΑΣΕ οργανώνει την καταγραφή των ψηφοφόρων και η KFOR θα βοηθήσει την αστυνομία των HE να περιφρουρήσει τα εκλογικά κέντρα και τις κάλπες. Δυστυχώς όμως, έχει ήδη αρχίσει ο εκφοβισμός των ψηφοφόρων, και από τους πολίτες «ζητείται» να εγγραφούν σε συγκεκριμένο πολιτικό κόμμα αλλιώς διακινδυνεύουν να χάσουν την δουλειά τους.

Τέλος, υπάρχει το ζήτημα του πως να οργανώσεις «μια σταδιακή, αργή, ανθρωπιστική επιστροφή» των προσφύγων κάτω από ακίνδυνες και ασφαλείς συνθήκες, όπως συνιστά ο Ύπατος Αρμοστής για τους Πρόσφυγες των Ηνωμένων Εθνών, Sadako Ogata. Πολλές δυτικές φιλοξενούσες χώρες ζητούν γρήγορο επαναπατρισμό. Αλλά οι Αλβανοί πιθανόν να αισθάνονται πιο ασφαλείς να επιστρέψουν από τους Σέρβους. Αυτόν τον χρόνο μια μαζική είσοδος από επιστρέφοντες πρόσφυγες μπορεί να ασκήσει επίσης μεγαλύτερη πίεση στους ανεπαρκείς πόρους στην περιοχή, ενώ την ίδια στιγμή θα διογκώνει την ανεργία και θα προκαλέσει αξιοσημείωτες προκλήσεις ασφαλείας στην KFOR.

Η απόφαση της διεθνούς κοινότητας να προωθήσει την ατζέντα αυτή και να προσφέρει τους απαραίτητους πόρους θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τους ίδιους τους Κοσοβάρους. Όπως ξεκαθάρισε ο Γενικός Γραμματέας του NATO Λόρδος Robertson: «Έχετε όλοι σας την ευθύνη να εργαστείτε για το μέλλον. Το NATO δεν διακινδυνεύει τις ζωές των στρατιωτών τους για να δει να παρασύρει τις προσπάθειές τους ο ποταμός Ibar. Οι σκοτωμοί και οι εθνικές εκκαθαρίσεις πρέπει να σταματήσουν αλλιώς θα σταματήσει η δωρεά των χρημάτων.... Δεν προτιθέμεθα να δημιουργήσουμε άλλο ένα μονο-εθνικό κράτος στην νοτιοανατολική Ευρώπη.»

Όλοι αλλάζουν

Μετά από έξη μήνες ως Διοικητής της KFOR, ο Στρατηγός Klaus Reinhardt παρέδωσε τον Απρίλιο τη διοίκηση στον Αντιστράτηγο Juan Orturo, μια κίνηση η οποία αντικατοπτρίζει την ενίσχυση του Ευρωπαϊκού ρόλου στα θέματα ασφαλείας. Ο Αντιστράτηγος Juan Orturo, είναι Ισπανός, και διοικεί μια Ευρωπαϊκή στρατιωτική δύναμη πέντε κρατών, το Eurocorps.

Το Eurocorps ήταν αρχικά μια Γαλλο - Γερμανική πρωτοβουλία, και σήμερα συμμετέχουν σε αυτή στρατώες από το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και την Ισπανία, όπως επίσης και από την Γαλλία και την Γερμανία. Το αρχηγείο του Eurocorps θα αποτελέσει τον πυρήνα του αρχηγείου της KFOR μέχρι τον Οκτώβριο, και θα ενισχυθεί από προσωπικό από τα άλλα κράτη που συνεισφέρουν στην KFOR.

Οι σχέσεις του Eurocorps και του NATO βασίζονται στην συμφωνία του 1993 μεταξύ του Γάλλου και του Γερμανού αρχηγού άμυνας και του Ανώτατου Συμμαχικού Διοικητή Ευρώπης (SACEUR). Η συμφωνία αυτή ορίζει ότι το Eurocorps θα προσαρμοστεί στις δομές και τις διαδικασίες του NATO, πράγμα που θα επιτρέψει την ταχεία ενσωμάτωσή του μέσα στο NATO σε περίπτωση εμπλοκής.

Με το σύστημα της εναλλαγής της διοίκησης κάθε έξη μήνες, η KFOR αναπήχθηκε πρώτα υπό τη διοίκηση του Συμμαχικού Διοικητή Ευρώπης (ACE) του Σώματος Άμεσης Αντίδρασης (ARRC). Επικεφαλής αυτού ήταν ο Αντιστράτηγος Sir Mike Jackson, ο οποίος παρέδωσε τον Οκτώβριο του 1999 στον Στρατηγό Reinhardt των Συμμαχικών Δυνάμεων Ήπρας Κεντρικής Ευρώπης (LANDCENT).

Ο Ιταλός Αντιστράτηγος Carlo Cabigiosu, από τις Συμμαχικές Δυνάμεις Νότιας Ευρώπης (AFSOUTH), ορίστηκε να αναλάβει τη διοίκηση της KFOR τον Οκτώβριο του 2000. Όλοι οι διοικητές της KFOR είναι υπό τον SACEUR, που, από τον Μάιο, είναι ο Αμερικανός Πτέραρχος Joseph Ralston.

Παράδοση: Ο Στρατηγός Klaus Reinhardt (αριστερά) ανταλλάσσει χειραψία με τον Αντιστράτηγο Juan Orturo (δεξιά), υπό την παρουσία του τότε SACEUR, Στρατηγού Wesley Clark.

Βαλκανική υπέρβαση;

Ο Christopher Bennett αποτιμά τις προοπτικές για δημοκρατική αλλαγή και αυτοσυντηρούμενη ειρήνη και σταθερότητα στην πρώην Γιουγκοσλαβία.

Στην διάρκεια των τελευταίων δέκα ετών δεν υπήρχαν πολλοί λόγοι για αισιοδοξία στα Βαλκάνια, αλλά τελευταία έχουν αρχίσει να διαφαίνονται σημάδια για θετική αλλαγή. Αυτό τον χρόνο έχουν επιταχυνθεί οι επιστροφές των προσφύγων στην Βοσνία και Ερζεγοβίνη (Βοσνία). Η Κροατία, η οποία είχε απομονωθεί από τη διεθνή κοινότητα, μεταμορφώνεται από τότε που απεβίωσε, τον περασμένο Δεκέμβριο, ο πρώην πρόεδρος, Franjo Tudjman. Η διεθνής κοινότητα, μέσω του Συμφώνου Σταθερότητας, επιδιώκει μια περιφερειακή προσέγγιση για να σταματήσει τα προβλήματα της νοτιοανατολικής Ευρώπης στο σύνολό της. Παρόλα αυτά, το μέγεθος του έργου που έχουμε μπροστά μας παραμένει αποθαρρυντικό και υπάρχει η πιθανότητα της διεθνούς ανάμειξης για πολλά χρόνια.

Οι ανεπανόρθωτες εκλογικές νίκες των κεντροαριστερών μεταρρυθμιστών στην Κροατία στις αρχές αυτού του χρόνου δημιούργησαν, κατανοητά, θετικές θεωρίες για μια αλυσιδωτή έκρηξη δημοκρατικών αλλαγών που θα εκτεινόταν και αλλού στην πρώην Γιουγκοσλαβία, μέσα στην Βοσνία και ακόμη και μέσα στην Σερβία. Παρά τα κάποια κέρδη των μετροπαθών στην δημοτικές εκλογές της Άουξης στη Βοσνία, τα εθνικιστικά κόμματα συνεχίζουν ωστόσο να κυριαρχούν στα πολιτικά πράγματα της χώρας. Παρά τις προβλέψεις ότι επρόκειτο να πέσει από την εξουσία στην αρχή της τέταρτης στρατιωτικής ήτας του στο Κοσσυφοπέδιο πέρυσι, ο Γιουγκοσλάβος Πρόεδρος Slobodan Milosevic πεισματικά ξαναχτίζει και ενισχύει την εξουσία του στη Σερβία. Ακόμη και στην ίδια την Κροατία, οι προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει η νέα κυβέρνηση είναι τεράστιες καθώς παλεύει να ξεπεράσει την κληρονομιά του Tudjman. Οι νέες αρχές στο Ζάγκρεμπ χάραξαν μια ριζοσπαστικά διαφορετική πορεία από αυτή των προκατόχων τους κυριολεκτικά από την πρώτη στιγμή που ανέλαβαν την εξουσία. Μόλις μερικά λεπτά μετά από τότε που το πρώην κυβερνών κόμμα, η Κροατική Δημοκρατική Ένωση, (Hrvatska Demokratska Zajednica ή HDZ), είχε την τελευταία κυβερνητική σύνοδο τον Φεβρουάριο, στον υπουργό τουρισμού περάστηκαν χειροπέδες και οδηγήθηκε στην φυλακή, με την κατηγορία για μεταφορά κυβερνητικών κεφαλαίων στον τραπεζικό λογαριασμό της κατασκευαστικής εταιρείας της συζύγου του. Έκτοτε, με τον Κροατικό τύπο να αποκαλύπτει λεπτομέρειες σκανδάλων στην πραγματικότητα σε καθημερινή βάση και ενοχοποιώντας σημαντικές προσωπικότητες του παλαιού καθεστώτος, κάπου άλλοι 20 ή περίπου τόσα άτομα έχουν συλληφθεί μέχρι σήμερα για πλήθος οικονομικών παραπτώματων.

Αν το έργο που είχε να αντιμετωπίσει η νέα Κροατική κυβέρνηση περιοριζόταν στο να αποδώσει ευθύνες σε μέλη

Ο Christopher Bennett, συγγραφέας του "Yugoslavia's Bloody Collapse" (New York University Press), προσελήφθη πρόσφατα στο NATO για να εκδίδει το Δελτίο NATO. Οι απόψεις που εκφέρονται είναι καθαρά προσωπικές και δεν αντιπροσωπεύουν τις απόψεις του NATO ή οποιονδήποτε από τα κράτη μέλη του.

του πρώην κυβερνώντος κόμματος για καταχρήσεις της εξουσίας που διαπράχθηκαν στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, θα ήταν ήδη από μόνο του δύσκολο. Αλλά είναι ακόμη μεγαλύτερο. Οι κρυφές επιχειρήσεις, η διαφθορά και ο νεποτισμός που χαρακτήρισαν την Κροατία επί Tudjman είναι η κληρονομιά μισού σχεδόν αιώνα κομμουνιστικής διακυβέρνησης, του μεγαλύτερου μέρους μιας δεκαετίας πολέμου ή πολεμικής υστερίας δημιουργημένης από τον Τύπο, και πολλών χρόνων σε μεγάλο βαθμό αυτο-επιβληθείσας διεθνούς απομόνωσης.

Η νέα Κροατική κυβέρνηση έχει να προχωρήσει στην μετάβαση από την απολυταρχική διακυβέρνηση στην δημοκρατία και να αλλάξει από μια οικονομία που σε μεγάλο βαθμό ελέγχεται από το κράτος -ή το κόμμα- στην ελεύθερη αγορά, σε μια εποχή με υψηλή ανεργία και με βιοτικό επίπεδο που φθίνει. Η κατάσταση περιπλέκεται ακόμη περισσότερο από την σχετιζόμενη με τον πόλεμο οικονομική αναστάτωση και την ανάγκη για εξισορρόπηση των συμφερόντων της Κροατικής πλειοψηφίας και της Σερβικής μειονότητας της χώρας, μια αρχή πάνω στην οποία το Ζάγκρεμπ αυτοδεσμεύτηκε τόσο με λόγια όσο και με πράξεις. Η διορθωτική αλλαγή είναι η ημερήσια διάταξη. Η νέα Κροατική κυβέρνηση θα πρέπει σταδιακά να αναδιαρθρώσει τους σημαντικούς θεσμούς της χώρας, συμπεριλαμβανομένου και του στρατού, των μέσων μαζικής ενημέρωσης και των μυστικών υπηρεσιών, όπως επίσης και τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η οικονομία, ερχόμενη σε αντιπαράθεση τα με τα εδραιωμένα παλαιά συμφέροντα σε κάθε βήμα της.

Ο τελευταίος αποχαιρετισμός στο παλαιό καθεστώς: Ο θάνατος του Προέδρου Tudjman δημιουργεί

Αν και τα επόμενα χρόνια είναι πιθανόν να είναι δύσκολα στην Κροατία, ωστόσο, τα σημάδια είναι καλά. Ο θάνατος του Τυτάν αφαίρεσε το κύριο εμπόδιο για μεταρρύθμιση. Η αστική κοινωνία -δηλαδή ένας δραστήριος, με ανεξάρτητη δημοσιογραφία και δυναμικός μη-κυβερνητικός τομέας- αναδύθηκε ως μια πανίσχυρη δύναμη στην δεκαετία του 1990 παρά την επίσημη καταδίκες, και η μετάβαση έως σήμερα υπήρξε αξιοθαύμαστα ομαλή. Η πολιτική μεταστροφή όσον αφορά την Βοσνία, τη συνεργασία με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο Εγκλημάτων Πολέμου της Χάγης και μια προσηκτική, επιθετική διπλωματία δημιούργησαν διεθνή καλή θέληση, προσφέροντας την προοπτική της πολύ-αναγκαίας οικονομικής βοήθειας όπως επίσης και αυτής από ειδικούς για να διευκολυνθεί η μετάβαση. Έτσι, η τύχη της Κροατίας κρέμεται σε μεγάλο στα χέρια των Κροατών, το ίδιο όμως δεν συμβαίνει απαραίτητα στις περιπτώσεις των δημοκρατιών της πρώην Γιουγκοσλαβίας που βρίσκονται δίπλα της προς τα νότια.

Όπως και με την Κροατία, η Βοσνία πρέπει να αποδεχθεί την μετάβαση από την απολυταρχία στην δημοκρατική διακυβέρνηση, και την μετακίνηση από την ελεγχόμενη οικονομία σε αυτή της ελεύθερης αγοράς. Αλλά στην Βοσνία αυτό το τρομακτικό εγχείρημα ήδη είναι περιπλεγμένο από την κληρονομιά τεσσάρων σχεδόν ετών συνεχούς πολέμου, από τη ύπαρξη αντίπαλων ενόπλων δυνάμεων και μια εύθραυστη εθνική ισορροπία τριών-μερών. Σχεδόν πέντε χρόνια από τότε που τελείωσε ο πόλεμος, η Βοσνία στηρίζεται αποκλειστικά στον διεθνή παράγοντα, εξαρτάται από την διεθνή βοήθεια και είναι διχασμένη εσωτερικά. Το έργο της ανοικοδόμησης μιας λειτουργούσας κοινωνίας απεδείχθη τόσο πολύπλοκο ώστε οι Βόσνιοι έχουν παραδώσει μεγάλο μέρος ευθύνης στην διεθνή κοινότητα.

Η παρατεταμένη σύγκρουση άλλαξε τις αντιλήψεις της ίδιας της κοινωνίας και επέτρεψε να ευημερήσουν τα απροσάρμοστα στοιχεία. Στην Βοσνία πολλοί άνθρωποι, οι οποίοι θα ήταν απίθανο να είχαν επιτύχει σημαντικά εν καιρώ ειρήνης, άρπαξαν τις ευκαιρίες που πρόσφερε ο πόλεμος και

κατέλαβαν θέσεις με ισχύ για τις οποίες ήταν ιδιαίτερα ακατάλληλοι. Άνθρωποι, οι οποίοι θα μπορούσαν να είχαν βοηθήσει στην ανοικοδόμηση της κομματιασμένης τους κοινωνίας, είτε ξενιτεύτηκαν είτε τέθηκαν στο περιθώριο. Πολλοί ικανοί και καλά-εκπαιδευμένοι Βόσνιοι οι οποίοι παρέμειναν στην πατρίδα τους εργάζονται σήμερα ως μεταφραστές και οδηγοί για τη διεθνή κοινότητα. Εν τω μεταξύ, οι σκληροπυρηνικοί εθνικιστικοί πολιτικοί μεταβάλλοντας ιδιαιτέρως το σύστημα της «νομενκλατούρας» που κληρονομήθηκε από την κομμουνιστική εποχή (είναι το σύστημα με το οποίο το Κόμμα ελέγχει τους διορισμούς), διεγείροντας εθνικιστικούς φόβους και μίσση σε κρίσιμα σημεία για να διατηρήσουν την ένταση σε υψηλό βαθμό και με πλήρη απουσία οποιουδήποτε μηχανισμού για να τους εξαναγκάσει να λογοδοτήσουν, κατάφεραν να επιβραδύνουν την ειρηνευτική διαδικασία τους πρώτους 18 μήνες ή περίπου τόσο.

Η ανοικοδόμηση άρχισε σοβαρά στην Βοσνία όταν, μετά από ενάμιση χρόνο ειρηνευτικής διαδικασίας, η διεθνής κοινότητα αύξησε τις προσπάθειές της για να αντιμετωπίσει σθεναρά τις εσωτερικές αρχές, να συλλάβει τους κατηγορούμενους για εγκλήματα πολέμου, να αποπέμψει τοπικούς αξιωματούχους και να αναλάβει και στη συνέχεια να αλλάξει τη δομή στα τοπικά μέσα ενημέρωσης. Ωστόσο, η οικοδόμηση των συνθηκών για μια αυτοσυντηρούμενη ειρηνευτική διαδικασία με την οποία θα μπορούν να ταυτιστούν οι ντόπιοι αποδεικνύεται εξαιρετικά αργή και επίμοχθη.

Αν και οι Κροάτες μεταρρυθμιστές γνωρίζουν επακριβώς τι έχουν να αντιμετωπίσουν για να αναδιρθώσουν την δική τους κοινωνία, στην Βοσνία η διεθνής κοινότητα, κατά τα τελευταία πέντε χρόνια, βρίσκεται στην πιο επικίνδυνη καμπή του μονοπατιού της γνώσης για να προσαρμοστεί στις τοπικές συνθήκες προκειμένου να επιτύχει το είδος των μεταρρυθμίσεων που μπορούν να επαναφέρουν την χώρα στην σταθερότητα. Καθώς αυξήθηκε η διεθνής εμπειρία, το μέγεθος του εγχειρήματος άρχισε να γίνεται εμφανές. Είναι κατά πολύ μεγαλύτερο απ' ό τι μπορούσε να συνειδητοποιήσει κανείς το 1995 την εποχή των ειρηνευτικών συνομιλιών του Dayton, που τελείωσαν τον πόλεμο της Βοσνίας. Σχεδόν κάθε θέμα με το οποίο πρέπει να καταπιαστεί η διεθνής κοινότητα -από την τραπεζική μεταρρύθμιση έως την παροχή ασφάλειας στις επιστρέφουσες εθνικές μειονότητες και την οικοδόμηση δημοκρατικών δομών σε ένα πολυεθνικό κράτος- είναι μια μη-χαρτογραφημένη περιοχή όπου ο αυτοσχεδιασμός, ο πειραματισμός και η εμπειρική ανάλυση είναι τα καλύτερα μέσα για να προχωρήσει κανείς.

Μια πρόσφατη εκτίμηση των διεθνών προσπαθειών στην Βοσνία από το κέντρο μελετών European Stability Initiative (ESI) που εδρεύει στο Βερολίνο, τονίζει αρκετούς τομείς στους οποίους, παρά τα τεράστια κεκτημένα δικαιώματα η διεθνής κοινότητα επέτυχε στο να αρχίσουν οι μεταρρυθμίσεις και η οικοδόμηση λειτουργούντων τοπικών θεσμών. Σε αυτά περιλαμβάνεται η δημιουργία μιας χωριστής Κεντρικής Τράπεζας, πίνακα συναλλάγματος και νέου Βοσνιακού νομίσματος, η αναμόρφωση των μέσων ενημέρωσης και η δημιουργία ενός τοπικού ρυθμιστή με τη μορφή μιας Ανεξάρτητης Επιτροπής για τα ΜΜΕ, και η φορολογική και τελωνειακή μεταρρύθμιση που είναι αποτέλεσμα του έργου του Γραφείου Τελωνειακής και Δημοσιονομικής Βοήθειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη (CAFAO). Αλλά ακόμη και οι πολιτικές που απέτυχαν να επιτύχουν τους στόχους τους μπορούν να αντιστραφούν σε επιτυχία, εφ' όσον μάθαμε τους λόγους της αποτυχίας και τους λάβαμε υπ' όψη.

© Reuters

οι ελπίδες για δημοκρατική αλλαγή σε ολόκληρη την πρώην Γιουγκοσλαβία.

Καθώς εξελίχθηκε η ειρηνευτική διαδικασία, οι διεθνείς αξιωματούχοι υποχρεώθηκαν να αναλάβουν έναν ακόμη πιο ενοχλητικό ρόλο στην Βοσνιακή ζωή. Διαλύθηκαν παράνομες δομές, συμπεριλαμβανομένων των εξοπλισμένων μυστικών υπηρεσιών. Καθιερώθηκαν μηχανισμοί για την οικοδόμηση διαφάνειας και υπευθυνότητας και για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Στην συνεδρίαση της 5ης Μαΐου του Συμβουλίου Υλοποίησης της Ειρήνης -του οργάνου των κρατών και των διεθνών οργανισμών που επιβλέπουν την Βοσνιακή ειρηνευτική διαδικασία- διεθνείς αξιωματούχοι απεφάσισαν να εγκαθιδρύσουν νέους θεσμούς για την οικοδόμηση ενός εξισορροπημένου οικονομικού πεδίου, ειδικά στους τομείς των τηλεπικοινωνιών και της ενέργειας. Αυτές οι προσοδοφόρες αγορές διαιρούνται σήμερα σε τρία μονοπώλια βαισιμένα στην εθνικότητα. Με την εξυγίανση των αγορών αυτών, οι διεθνείς αξιωματούχοι ελπίζουν να στερήσουν από τα εθνικιστικά κόμματα, τα οποία εργάζονται συστηματικά κατά της ειρηνευτικής διαδικασίας, τα μετρητά με τα οποία χρηματοδοτούν τις κρυφές τους επιχειρήσεις.

Ένα σημαντικό μάθημα από την ειρηνευτική διαδικασία, που διευκρινίζεται στην έρευνα του ESI, είναι το ότι τα χρήματα από μόνο τους δεν επιλύουν τα προβλήματα. Κάποια διεθνής βοήθεια, ειδικά στα άμεσα επακόλουθα του πολέμου, αύξησε αθέλγητα την δυσκολία της ανοικοδόμησης με την ενίσχυση κατεστημένων θεμελιωδών εχθρικών προς την ειρηνευτική διαδικασία. Για παράδειγμα, σε κάποιες περιπτώσεις ντόπιοι εκλεκτοί είχαν την δυνατότητα να στρέψουν προγράμματα ανοικοδόμησης προς όφελος των δικών τους εννοουμένων. Η ανακατασκευή της κατεστραμμένης υποδομής μπορεί να έχει θεαματικά και γρήγορα υλικά αποτελέσματα, αλλά δεν αντιμετωπίζει τα θεμελιώδη προβλήματα της Βοσνιακής κοινωνίας. Πράγματι, οι δρόμοι και οι γέφυρες που ανοικοδομήθηκαν με διεθνή χρήματα το 1996 έχουν έκτοτε ερειπωθεί γιατί η κοινωνία παραμένει τόσο πολύ δυσλειτουργική ώστε δεν μπορεί να συντηρήσει τίποτα.

Ως επακόλουθο αυτού που ο ανώτερος διοικητής των Ηνωμένων Εθνών, Bernard Kouchner, περιγράφει ως «σαράντα χρόνια κομμουνισμού, δέκα χρόνια απαρχάντ, και ένας χρόνος εθνικών εκκαθαρίσεων», είναι τα ζητήματα στο Κοσσυφοπέδιο να είναι τόσο καινούργια και τόσο πολύπλοκα όπως αυτά στη Βοσνία. Η ειρηνευτική διαδικασία είναι μόλις ενός έτους, έτσι παρ' ότι πορεύσαμε να σχεδιάσουμε πάνω στην εμπειρία που αποκτήσαμε στη Βοσνία, οι διεθνείς αξιωματούχοι που βρίσκονται εκεί έχουν να διδαχθούν πολλά ακόμη. Το ερώτημα του τελικού καθεστώτος του Κοσσυφοπεδίου και η φύση της μελλοντικής του σχέσης με την Σερβία και τις άλλες Αλβανικές κοινότητες στα Βαλκάνια είναι αναπόφευκτα ένα θέμα για μεγάλο προβληματισμό. Εν τω μεταξύ, οι αξιωματούχοι που βρίσκονται στην περιοχή εξερευνούν ποιες πολιτικές φέρνουν αποτελέσματα, και ποιες όχι, και πως να οικοδομηθούν λειτουργούντες τοπικοί θεσμοί για την ισορρόπηση των συμφερόντων μεταξύ των πληθυσμών της πλειονότητας και της μειονότητας. Όπως και στην Βοσνία, δεν υπάρχουν εύκολες λύσεις και η διαδικασία αναπόφευκτα αποδεικνύεται αργή και επίμοχθη.

Το σύννεφο που επικρέμαται τόσο πάνω από την ειρηνευτική διαδικασία της Βοσνίας όσο και του Κοσσυφοπεδίου και πάνω από ολόκληρα τα Βαλκάνια είναι, φυσικά, η Γιουγκοσλαβία του Μιλόσεβιτς. Πράγματι, καθ' όσο διάστημα παραμένει το μεγαλύτερο διάδοχο κράτος της πρώην Γιουγκοσλαβίας μια διεθνής παρεία, είναι δύσκολο να δει κανείς το πως μπορούν να επιτευχθούν οπουδήποτε αυτοσυ-

νηρούμενες διευθετήσεις ή το πως περιφερειακές πρωτοβουλίες όπως είναι το Σύμφωνο Σταθερότητας μπορούν να αποφέρουν περιεκτικές λύσεις. Ακόμη χειρότερα, ο Μιλόσεβιτς, ο οποίος τώρα είναι κατηγορούμενος εγκληματίας πολέμου, δεν δείχνει καμία διάθεση για να εγκαταλείψει την εξουσία.

Κάποιοι αναλυτές περιγράφουν τον Μιλόσεβιτς ως μεγαλοφυΐα, ικανή να μανουβράρει για πάντα τη διεθνή κοινότητα. Είναι στην πραγματικότητα ένας "apparatchik" (σ. μέλος ενός κομμουνιστικού μηχανισμού) καριέρας οποίος, όπως όλοι οι άλλοι αδιάστατοι δικτάτορες, έχει πετύχει να κρυφτεί και να καταχραστεί τις νομικές αχρές της κυριαρχίας και της μη-ανάμειξης στις υποθέσεις ενός ανεξαρτήτου κράτους για να δικαιολογήσει όλες τις συμπεριφορές της καταπίεσης εντός των Γιουγκοσλαβικών συνόρων. Επίσης στο παρελθόν, στηρίχθηκε πάνω στην διαίρεση μέσα στη διεθνή κοινότητα προκειμένου να αποφύγει να πληρώσει το τίμημα για τις πράξεις του. Το αποτέλεσμα ήταν η εμφάνιση βραχυπρόθεσμων επιτυχιών και η προοπτική της μακροχρόνιας καταστροφής. Από τότε που προκάλεσε, για έχει επίδραση στον λαό, ένα αναίμακτο πραξικόπημα το 1987 στη διάρκεια της ογδόης ολομέλειας της Σερβικής Λίγκας των Κομμουνιστών, με το οποίο εκδίωξε την μετά-Τιτοϊκή κυβέρνηση επειδή ήταν μαλθακή στο Κοσσυφοπέδιο, δεν ξανακοίταξε ποτέ πίσω. Έθεσε τα μέσα μαζικής ενημέρωσης της δημοκρατίας σε πολεμική προετοιμασία και ξεκίνησε για να διευρύνει την εξουσία του σε ολόκληρη την υπόλοιπη πρώην Γιουγκοσλαβία. Καθώς η Σερβία πολέμησε και έχασε αλλεπάλληλους πολέμους στην Σλοβενία, στην Κροατία, στην Βοσνία και στο Κοσσυφοπέδιο, η Σερβική κοινωνία έχασε σταδιακά την επαφή με την πραγματικότητα. Οκτώ χρόνια οικονομικών κυρώσεων, πάνω από δέκα χρόνια διαστρέβλωσης από τα ΜΜΕ και οι διαδοχικές εκκαθαρίσεις προκάλεσαν όλες τα θύματά τους.

Στη διάρκεια των 13 ετών στην εξουσία, ο Μιλόσεβιτς μεταμόρφωσε μια χώρα με περήφανες παραδόσεις και κάποια δημοκρατικά διαπιστευτήρια σε μια σουρεαλιστική και διαστρεβλωμένη καρικατούρα κράτους. Επομένως, είναι πιθανόν τα προβλήματα της Σερβικής κοινωνίας να είναι βαθύτερα ριζωμένα. Πράγματι, κάποιος από τους πλέον σεβαστούς Σέρβους αναλυτές, όπως η Sonja Biserko, της Σερβικής Επιτροπής του Ελσίνκι, πιστεύουν ότι η Σερβία σήμερα απαιτεί μια βαθιά και περιεκτική αναδιάρθρωση η οποία προχωρά πολύ πιο πέρα από ότι έχουμε δει μέχρι σήμερα στα άλλα διάδοχα κράτη της πρώην Γιουγκοσλαβίας.

Ωστόσο, οι ηγέτες που προσπαθώντας να καταστρώσουν στρατηγικές προκειμένου να βοηθήσουν στην προώθηση της δημοκρατικής αλλαγής στην Σερβία, ενεργούν σε μεγάλο βαθμό στο κενό. Ως αποτέλεσμα των διεθνών κυρώσεων, του πολέμου του Κοσσυφοπεδίου και της παραπομπής του Μιλόσεβιτς για εγκλήματα πολέμου, μόνο μια χούφτα Δυτικοί παραμένουν στην Σερβία. Η κατανόηση του πώς λειτουργεί πραγματικά η Σερβική κοινωνία είναι κατώτερη από ποτέ. Μια μέρα, πιθανά σύντομα, ο Μιλόσεβιτς πρέπει να πέσει από την εξουσία και, έτσι και αλλιώς απαιτείται περιεκτική αναδιάρθρωση, και οι θεμελιώδεις μεταρρυθμίσεις θα είναι ουσιαστικές για την επαναδημιουργία μιας σταθερής και λειτουργούσας κοινωνίας. Ήδη στις Δυτικές πρωτεύουσες έχουν ξεχωριστεί σημαντικά ποσά διεθνούς βοήθειας για την ανοικοδόμηση της Σερβίας, αλλά το έργο αυτό καθαυτό αναπόφευκτα θα πάρει πολύ χρόνο. ■

Ρουμανικές σκέψεις

Ο Radu Bogdan εξετάζει την επιδίωξη της Ρουμανίας να γίνει μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του NATO και το εφαρμοζόμενο αυτή τη στιγμή πρόγραμμα μεταρρύθμισης στην χώρα του.

Η απόφαση της Ρουμανίας να γίνει μέλος των Ευρωπαϊκών και Ευρω-Ατλαντικών θεσμών, η οποία δρομολογείται από την εποχή του ξεσηκωμού του 1989, άρχισε να αποδίδει καρπούς. Έχοντας γίνει αποδεκτή στο Συμβούλιο της Ευρώπης το 1993, η Ρουμανία θα διαδεχθεί την Αυστρία στην προεδρία του Οργανισμού για την Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη το 2001. Αλλά ως ύψιστοι στόχοι παραμένουν η εισδοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το NATO, που αποτελούν τους σημαντικούς υποστηρικτές και εγγυητές της ανάπτυξης και της ευημερίας στην Ευρώπη. Επιπλέον, η προετοιμασία για πιθανή εισδοχή θεωρείται ως ένα χρήσιμο μέσο για τον εκσυγχρονισμό της Ρουμανίας αυτής καθαυτής.

Τον Φεβρουάριο του 1993 υπεγράφη μια Συμφωνία Συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση και το 1995 υπεβλήθη αίτηση για να γίνει μέλος της. Τον περασμένο Δεκέμβριο στη Διάσκεψη Κορυφής τους στο Ελσίνκι, οι ηγέτες της ΕΕ προσκάλεσαν την Ρουμανία -μαζί με την Βουλγαρία, την Λετονία, την Λιθουανία, την Μάλτα και την Σλοβακία- να αρχίσουν το 2000 τις διαπραγματεύσεις για την εισδοχή. Όμως η χώρα αντιμετωπίζει οικονομικές προκλήσεις οι οποίες επέβαλλαν οδυνηρές μεταρρυθμίσεις και οι οποίες κατέστησαν μάλλον αδύνατο το να είναι η χώρα σε θέση να προλάβει επαρκώς ώστε να γίνει μέλος στο προσεχές μέλλον.

Η ιστορική ανέχεια συνδυασμένη με την κομμουνιστική κακοδιαχείριση πριν από το 1989 και πιο πρόσφατα η βιομηχανική αναταραχή και η αντίσταση για μεταρρυθμίσεις άφησαν την Ρουμανία σε ένα οικονομικό χάλι. Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν έπεφτε με γρήγορους ρυθμούς για αρκετά χρόνια με μειώσεις τόσο στην βιομηχανική όσο και γεωργική παραγωγή. Και ενώ υπάρχουν σημάδια ότι τα πράγματα αρχίζουν να βελτιώνονται πάλι, η οικονομία συγκρικνώθηκε κατά 4,6 τοις εκατό την περασμένη χρονιά και αναμένεται να συνέλθει κάπως το 2000. Ο πληθωρισμός, αν

Ο Radu Bogdan είναι διευθυντής της Nine O' Clock, ημερησίας Αγγλόφωνης εφημερίδας του Βουκουρεστίου.

Παρατεταγμένοι για το NATO: Η Ρουμανία ήταν η πρώτη που έγινε μέλος της Σύμπραξης για την Ειρήνη.

και πέφτει, είναι ακόμη στο πάνω από το 40 τοις εκατό και η επίσημη ανεργία έχει διπλασιαστεί από το 1996 στο 12 τοις εκατό. Αριθμός βιομηχανιών με μεγάλα παθητικά χρειάζονται ιδιωτικοποίηση ή αναδιάρθρωση. Είναι αναγκαίες οι επείγουσες μεταρρυθμίσεις και στον χρηματοδοτικό και τραπεζικό τομέα ειδικά αν πρόκειται να προσελκυσθούν ξένες επενδύσεις.

Και όμως, παρ' όλους τους φόβους, η Ρουμανία κατόρθωσε να εκπληρώσει την διεθνή της οφειλή και τον Ιούνιο αυτού του έτους το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ενέκρινε την παράταση της λήξης ενός δανείου 535 εκατομμυρίων Δολαρίων και την αποδέσμευση μιας πίστωσης 116 εκατομμυρίων δολαρίων. Άλλες πολυμερείς χρηματοδοτήσεις εξαρτιόντουσαν από την απελευθέρωση των χρημάτων αυτών. Η οικονομία τελικά θα πρέπει να ενισχυθεί από την δημοσιονομική πειθαρχία που επεβλήθη από το ΔΝΤ και από την μεσοπρόθεσμη στρατηγική οικονομικής ανάπτυξης που υιοθέτησε η Ρουμανία μέσα στο γενικό πλαίσιο των διαπραγματεύσεών της για εισδοχή στην ΕΕ. Επίσης αυτό θα βοηθήσει στο να δημιουργηθούν οι απαραίτητοι πόροι για την υλοποίηση των αντικειμενικών στόχων της αμυντικής μεταρρύθμισης που έθεσε η Ρουμανία από μόνη της ως μέρος της προετοιμασίας της για να πιθανή ένταξη στο NATO.

Η Ρουμανία ήταν το πρώτο κράτος που έλαβε μέρος στο πρόγραμμα Σύμπραξης για την Ειρήνη του NATO τον Ιανουάριο του 1994. Ήταν πάντοτε ένα από τα πιο δραστήρια κράτη από αυτά που συμμετείχαν στις ασκήσεις και στις δραστηριότητες της Σύμπραξης για την Ειρήνη, όπως επίσης και στην πολιτική διαβούλευση και στις συνεργατικές πρωτοβουλίες του Ευρω-Ατλαντικού Συμβουλίου Σύμπραξης. Η συμμετοχή τόσο στην Σύμπραξη για την Ειρήνη όσο και στο Ευρω-Ατλαντικό Συμβούλιο Σύμπραξης θεωρούνται ως τα μέσα για να προετοιμαστεί το έδαφος για εισδοχή στο NATO, όπως επίσης και για την αντιμετώπιση περιφερειακών προκλήσεων ασφαλείας μέσω της διεύρυνσης των προτύπων συνεργασίας του NATO.

Γενικά, υπάρχει ευρεία κοινοβουλευτική αλλά και δημόσια υποστήριξη στην επιδίωξη της χώρας για να καταστεί μέλος του NATO. Αλλά ενδεχομένως να μην έχουν

γίνει ακόμη πλήρως αντιληπτές όλες οι συνέπειες των μεταρρυθμίσεων που απαιτούνται για να προετοιμαστούμε για πιθανή εισδοχή και τελικά μπορεί να συναντήσουμε κάποια αντίσταση. Η δικομματική συναίνεση προς το ΝΑΤΟ και τις ενέργειές του δοκιμάστηκε από τις οικονομικές επιπτώσεις της κρίσης του Κοσσυφοπεδίου, και ειδικά, του αποκλεισμού του ποταμού Δούναβη. Επιπλέον, κάποια τμήματα του πληθυσμού ήσαν αντίθετα με την συμμαχική αεροπορική εκστρατεία.

Παρά το πολιτικό ρίσκο, η Ρουμανική κυβέρνηση παρέμεινε σταθερή στην υποστήριξη της προς τους Συμμάχους. Όπως τονίζει ο Υπουργός των Εξωτερικών Petre Roman: «η Ρουμανία απέδειξε την αλληλεγγύη προς το ΝΑΤΟ ριψοκινδυνεύοντας μαζί με τους Συμμάχους. Παραχωρήσαμε στο ΝΑΤΟ απεριόριστη πρόσβαση στον εναέριο μας χώρο, εγκαθιδρύσαμε νέα κανάλια επικοινωνίας με την Συμμαχία και επιτρέψαμε στα στρατεύματα του ΝΑΤΟ να διέλθουν και να εγκατασταθεί στο έδαφός μας ο εξοπλισμός του ΝΑΤΟ για την διαχείριση του εναέριου χώρου.»

Ένα μάθημα από την κρίση του Κοσσυφοπεδίου είναι ότι η Ευρωπαϊκή ασφάλεια είναι αδιαίρετη και ότι οι νέες προκλήσεις για την σταθερότητα μπορεί να απαλειφθούν ή το λιγότερο να περιοριστούν μέσω της κοινής προσπάθειας. Η κρίση και τα επακόλουθά της, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης της ΝΑΤΟϊκής ειρηνευτικής δύναμης, της ΚFOR, έδειξαν επίσης την αξία της περιφερειακής συνεργασίας για ασφάλεια κάτω από την αιγίδα του Ευρω-Ατλαντικού Συμβουλίου Σύμπραξης και της Σύμπραξης για την Ειρήνη, και την ανάγκη για την ανάπτυξη της δυναμικής τους. Η επιτυχής επίλυση της κρίσης θα ήταν πολύ πιο δύσκολη, αν όχι αδύνατη, χωρίς τη συνεισφορά των κρατών της περιοχής.

Θα ήταν λιγότερο πιθανό να δημιουργηθούν συγκρούσεις τύπου-Κοσσυφοπεδίου σε μια περιοχή όπου τα Ευρω-Ατλαντικά πρότυπα της προβλέψιμης εγχώριας και διεθνούς συμπεριφοράς ήταν πιο σταθερά εδραιωμένα. Επομένως το ερώτημα της περαιτέρω διεύρυνσης του ΝΑΤΟ πρέπει να αντιμετωπιστεί ως μέρος μιας ευρύτερης πολιτικής για την προώθηση της σταθερότητας και της δημοκρατίας στην κεντρική και νοτιοανατολική Ευρώπη, και παραπέρα. Ήδη, η προοπτική της Ευρω-Ατλαντικής ολοκλήρωσης βοήθησε στην προώθηση περισσότερης δημοκρατίας και επιτάχυνε τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις σε χώρες που επιδιώκουν να καταστούν μέλη, συμπεριλαμβανομένης και της Ρουμανίας. Επίσης καλλιέργησε εσωτερικά και διεθνή πρότυπα συνεργασίας και διαλόγου σε μια περιοχή η οποία πολύ συχνά επιβαρυνόταν από μακροχρόνιες αδικίες.

Χάρις στο Σχέδιο Δράσης για Μελλοντικά Μέλη του ΝΑΤΟ που δρομολογήθηκε στη Διάσκεψη Κορυφής στην Ουάσινγκτον τον Απρίλιο του 1999, η Ρουμανία και άλλα κράτη που ελπίζουν να καταστούν μέλη της Συμμαχίας έχουν τώρα ένα χάρτη που θα βοηθήσει για να καθοδηγηθούν μέσω των προετοιμασιών για τα δικαιώματα αλλά και για τις υποχρεώσεις που θα φέρει η ιδιότητα του μέλους του ΝΑΤΟ.

Οι εννέα συμμετέχουσες χώρες -Αλβανία, Βουλγαρία, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Ρουμανία, Σλοβακία, και η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας!- έχουν υποβάλει η κάθε μία ξεχωριστά ένα ετήσιο εθνικό πρόγραμμα πάνω στις προετοιμασίες τους για πιθανή εισδοχή που καλύπτει θέματα πολιτικά και οικονομικά, αμυντικά/στρατιωτικά, πόρων, ασφάλειας όπως επίσης και νομικά. Το κάθε κράτος θέτει τους δικούς του αντικειμενικούς σκοπούς, στόχους και τα προγράμματα εργασίας. Το ΝΑΤΟ

παρακολουθεί την πρόοδο που επιτελείται, προσφέροντας πολιτικές και τεχνικές συμβουλές.

Ενώ η συμμετοχή δεν αποτελεί εγγύηση για να γίνει κανείς τελικά μέλος, το σχέδιο δράσης δίνει υπόσταση στην πολιτική της ανοικτής πόρτας του ΝΑΤΟ και δεσμεύει τους Συμμάχους στο να βοηθήσουν τα επίδοξα μέλη σε όλη τη διάρκεια της διαδρομής τους προς την πόρτα αυτή.

Η Ρουμανία ανέλαβε την πρόκληση αυτή με αποφασιστικότητα. Το ετήσιο πρόγραμμα των προετοιμασιών για να γίνουμε μέλος βοηθά για να εκσυγχρονιστούν οι προσπάθειες και για να τεθούν οι προτεραιότητες στην κατανομή των λιγοστών πόρων. Επίσης προσαρμόστηκε το πρόγραμμα των δραστηριοτήτων της χώρας κάτω από την Σύμπραξη για την Ειρήνη για να τροφοδοτήσει τη διαδικασία αυτή.

Μια εθνική στρατηγική ασφάλειας που αντικατοπτρίζει

Μοίρασμα-κινδύνου: Ο Petre Roman πιστεύει ότι η Ρουμανία απέδειξε την αλληλεγγύη του ΝΑΤΟ ριψοκινδυνεύοντας με τους Συμμάχους

τα κύρια σημεία των εγγράφων της διάσκεψης κορυφής της Ουάσινγκτον παρουσιάστηκε στο κοινοβούλιο. Η υλοποίηση πολλαπλού-ετήσιου κεντρικού σχεδίου για αμυντική μεταρρύθμιση εγκρίθηκε το 1999 από το κοινοβούλιο. Αυτό το σχέδιο των δύο-φάσεων απαιτεί την αναδιάρθρωση των ενόπλων δυνάμεων μέχρι το 2003 και τον εκσυγχρονισμό του εξοπλισμού μέχρι το 2007. Ο αριθμός των στρατευμάτων πρόκειται να μειωθεί από τις 168.000 στις 112.000 έως το 2003 και η αναλογία των επαγγελματιών στρατιωτών θα ανέλθει στο 71 τοις εκατό από το 55 τοις εκατό που είναι σήμερα. Οι δυνάμεις δεν πρόκειται να είναι μόνο σημαντικά μικρότερες, αλλά και πιο επαγγελματικές και πιο ευκίνητες και σε μεγάλο βαθμό διαλειτουργικές με τις δυνάμεις του ΝΑΤΟ. Δίνεται μεγάλη προτεραιότητα στην ανάπτυξη δυνάμεων και δυνατοτήτων ταχείας αντίδρασης, ειδικά στην στρατηγική της από θάλασσαν μεταφοράς και της αερομε-

κία
ριάζει τη
ιστία της
ονίας με το
ματικό της

ταφοράς, και για την ενίσχυση της συνεργασίας με το NATO στην αεράμυνα.

Όμως, έχουμε φθάσει σε κρίσιμο σημείο, εκεί όπου πρέπει να ληφθούν σημαντικές αλλά δύσκολες πολιτικές αποφάσεις που αφορούν την νέα δομή του υπουργείου άμυνας και τα σχέδια για την μείωση του αριθμού των ενόπλων δυνάμεων. Θα πρέπει να ληφθεί η απαιτούμενη μέριμνα για να βοηθήσουμε να μετριαστούν τα επακόλουθα αυτής της αναδιάρθρωσης, ειδικά μέσω της επανεκπαίδευσης των πλεοναζόντων αξιωματικών. Επίσης δόθηκε μέριμνα στη βελτίωση του εθνικού συστήματος διαχείρισης κρίσεων και για την εξυγίανση της διαχείρισης των πόρων και του χρηματοδοτικού σχεδιασμού στον αμυντικό τομέα. Η πρώτη συνάντηση με το Βορειο-Ατλαντικό Συμβούλιο για την αποτίμηση του έργου της Ρουμανίας έγινε στις 6 Απριλίου. Ο Υπουργός Εξωτερικών Roman εκτίμησε την αυτοπληροφόρηση που προσφέρθηκε από τους Συμμάχους, η οποία έδειξε την ανάγκη για προσδιορισμό των σημαντικών προτεραιοτήτων για μεγαλύτερη συσχέτιση μεταξύ των διαθέσιμων πόρων και των στόχων, και για καλύτερο συνολικό συντονισμό μεταξύ των διαφόρων υπουργείων. Επίσης η Ρουμανία μπορεί να χρειαστεί να είναι έτοιμη να αναθεωρήσει τις προβλέψεις των αμυντικών δαπανών προς τα κάτω, το οποίο εξαρτάται από την πορεία της οικονομίας κατά τα επόμενα χρόνια. Πιο σημαντική, με δεδομένες τις δύσκολες και συχνά αντιλαϊκές επιλογές που βρισκονται μπροστά μας, είναι η επείγουσα ανάγκη να ληφθούν οι ουσιαστικές αυτές μεταρρυθμίσεις ως τέτοιες από όλους εκείνους τους υπευθύνους σε εθνικό επίπεδο.

Στο πολιτικό μέτωπο, η Ρουμανία, έχει διανύσει πολύ δρόμο από το 1989. Πραγματοποιήθηκε σημαντική πρόοδος στην πρακτική υλοποίηση των δημοκρατικών αρχών και στη βελτίωση του κράτους δικαίου, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στη μεταχείριση των εθνικών μειονοτήτων κυρίως αυτών με Ουγγρική καταγωγή ή αυτής των Ρώμηδων. Πράγματι εθνικής προέλευσης Ούγγροι εισήλθαν στην Ρουμανική κυβέρνηση το 1996. Αλλά ακόμη μένουν να γίνουν πολλά, συμπεριλαμβανομένης της αναβάθμισης της μάχης κατά του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς.

Η χώρα εργάστηκε σκληρά για να εγκαθιδρύσει καλές σχέσεις με τους γείτονές της. Στρατηγικοί συνεταιρισμοί έχουν σχηματιστεί με την Ουγγαρία και την Πολωνία. Έχουν δημιουργηθεί τριμερείς διευθετήσεις -με την Βουλγαρία και την Τουρκία, την Βουλγαρία και την Ελλάδα, την Ουκρανία και την Μολδοβα- για να αντιμετωπίσουμε τις νέες προκλήσεις και τις μη-συμβατικές απειλές για την ασφάλεια, όπως είναι το οργανωμένο έγκλημα, η διεθνής τρομοκρατία, η παράνομη μετανάστευση, η διακίνηση όπλων και ναρκωτικών.

Δραστήρια σε πλήθος περιφερειακών προγραμμάτων και σχημάτων συνεργασίας, όπως επίσης στο Σύμφωνο Σταθερότητας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη που ξεκίνησε από την ΕΕ και στην Προτοβουλία για την Νοτιοανατολική Ευρώπη του NATO, η δέσμευση της Ρουμανίας για ειρήνη και σταθερότητα στην περιοχή επιδεικνύεται περαιτέρω από την συνεισφορά της στις NATOϊκές ειρηνευτικές δυνά-

μεις στα Βαλκάνια. Ένα τάγμα μηχανικού από 200 άνδρες και μια διμοιρία Πολυ-εθνικής Μονάδας Ειδικών έχουν αναπτυχθεί στην Βοσνία και Ερζεγοβίνη ως μέρος της SFOR, και ένα τάγμα πεζικού αποτελεί μέρος της στρατηγικής εφεδρείας. Τον Νοέμβριο του 1999, το κοινοβούλιο ψήφισε για την αποστολή 20 αστυνομικών και 20 στρατιωτικών αξιωματικών στο Κοσσυφοπέδιο, όπως επίσης και ιατρικού προσωπικού, αλλά το στρατιωτικό προσωπικό δεν έχει αναπτυχθεί ακόμη.

Το NATO έχει αυτοδεσμευτεί για να αναθεωρήσει τη διαδικασία διεύθυνσης το 2002. Εν τω μεταξύ, φυσικά θα υπάρξουν μεγάλες δημόσιες συζητήσεις. Θα μπορεί να παραμείνει η Συμμαχία λειτουργική αν διευρυνθεί ακόμη περαιτέρω; Πόσα νέα μέλη θα πρέπει να προσκληθούν, με ποια σειρά και πόσο γρήγορα;

Έπειτα υπάρχει και η από παλιά γνωστή ερώτηση του πως θα ισοροπηθεί η επιθυμία για ενσωμάτωση εκείνων των κρατών που έχουν τη διάθεση και μπορούν να καταστούν μέλη του NATO με εκείνη της οικοδόμησης μιας εποικοδομητικής σχέσης με την Ρωσία. Χαιρετίζοντας την πρόσφατη επανάλυση του διαλόγου Ρωσίας-NATO στο Μόνιμο Μεικτό Συμβούλιο, ο Υπουργός Εξωτερικών Roman εξέφρασε την πεποίθηση ότι: «Αυτό το πλαίσιο θα διευκολύνει την κατανόηση από τη Ρωσία του γεγονότος ότι η διεύθυνση του NATO κατευθύνεται προς την πλευρά της ενίσχυσης της ασφάλειας και της συνεργασίας στην Ευρώπη και όχι ενάντια προς μια συγκεκριμένη χώρα». Επίσης επεσήμανε την αποφασιστικότητα της Ρουμανίας για να

κάνει ότι είναι δυνατό για να βοηθήσει στο να μεταφερθεί το μήνυμα αυτό στην Ρωσία.

Οι δικαιολογημένες ανησυχίες γύρω από την διεύρυνση θα πρέπει να αντιμετωπιστούν. Ωστόσο, πρόσφατα γεγονότα επιδεικνύουν άκρως πειστικά ότι, στην αρχή του 21ου αιώνα, η Συμμαχία χρειάζεται να κάνει περισσότερα από το να διατηρήσει απλά ένα σταθερό, ασφαλές περιβάλλον εντός των δικών της εδαφών. Και για να είναι

σε θέση να το πραγματοποιήσει αυτό, χρειάζεται επίσης να προβάλλει την σταθερότητα προς τα έξω εντός του ευρύτερου Ευρω-Ατλαντικού χώρου. Η περαιτέρω διεύρυνση της ομπρέλας ασφαλείας με την πρόσκληση νέων μελών για να προσχωρήσουν στο NATO -υπό τον όρο ότι πληρούν τις προϋποθέσεις εισδοχής- θα είναι ένας κατάλληλος τρόπος για να αντιμετωπισθεί η ανάγκη αυτή, σύμφωνα προς τον ρόλο του NATO ως της ναυαρχίδας μιας κοινότητας κρατών θεμελιωμένων πάνω στις αρχές της δημοκρατίας, της ατομικής ελευθερίας και του κράτους δικαίου.

Αυτό ακριβώς είναι το μήνυμα που οι υπουργοί εξωτερικών των εννέα υποψήφιων κρατών επιθυμούσαν να εκφράζουν όταν συναντήθηκαν και ενέκριναν τη Διακήρυξη του Vilnius στις 19 Μαΐου. Με την πρόσκληση αυτών των κρατών να προσχωρήσουν -που βασίζονται φυσικά πάνω στις ατομικές αξίες του καθενός- το NATO θα γίνει, σύμφωνα με τα λόγια του Υπουργού Εξωτερικών Roman, «ο μακροχρόνιος επενδυτής στην Ευρωπαϊκή Ασφάλεια» και έτσι θα συμβάλλει αποφασιστικά στην «δημιουργία μιας ελεύθερης, ευημερούσας και αδιαίρετης Ευρώπης». ■

Ένα μάθημα από την κρίση του Κοσσυφοπεδίου είναι ότι η Ευρωπαϊκή ασφάλεια είναι αδιαίρετη και ότι οι νέες προκλήσεις για την σταθερότητα μπορεί να απαλειφθούν ή το λιγότερο να περιοριστούν μέσω της κοινής προσπάθειας.

Βοηθώντας την Αλβανία να διαχειριστεί τα πολεμοφόδια

Ο Richard Williams περιγράφει το πως μια ΝΑΤΟϊκή ομάδα βοηθά την Αλβανία να αντιμετωπίσει τα πολεμοφόδια και τα εκρηκτικά που δεν έχουν εκραγεί, και τα οποία σκότωσαν πλήθος ανθρώπων

© Richard Williams

Ωρολογιακές βόμβες: Όταν έφθασε η ΝΑΤΟϊκή ομάδα στην Αλβανία είχε «μολυνθεί» από υλικά πολέμου που δεν είχαν εκραγεί μια περιοχή όσο το μέγεθος 360 γηπέδων ποδοσφαίρου.

Ως συνέπεια της αναρχίας που καταπόντισε την Αλβανία τον Μάρτιο του 1997, πλαταικολόγοι άρπαξαν μερικές εκατοντάδες χιλιάδες όπλα και κάπου 20.000 τόνους πυρομαχικών και προκάλεσαν εκρήξεις σε πολλές αποθήκες σε ολόκληρη τη χώρα. Από το 1998 επανακτήθηκαν πολλά από τα όπλα, αλλά η ξαφνική εμφάνιση τόσο μεγάλης ποσότητας πυρομαχικών που δεν είχαν εκραγεί επιδείνωσε αυτό που ήδη ήταν ένα σοβαρό και παμπάλαιο πρόβλημα, που χρονολογείται πίσω στα χρόνια της διεθνούς απομόνωσης της Αλβανίας. Λόγω της απουσίας τόσο των μέσων όσο και της τεχνικής εμπειρίας για την αντιμετώπιση της κρίσης, η Αλβανία εστράφη για βοήθεια προς το ΝΑΤΟ και στο πρόγραμμα του της Σύμπραξης για την Ειρήνη.

Αν και το μέγεθος και η φύση του προβλήματος που αντιμετώπιζε η Αλβανία το 1997 ήταν άκρως σοβαρό, η αποθήκευση πολεμοφοδίων και τα προβλήματα εξουδετέρωσης τους είναι κοινά για πολλά από τα κράτη του πρώην Ανατολικού μπλοκ. Ως αποτέλεσμα, η τελική λύση, η οποία περιλάμβανε εκπαίδευση Αλβανών αξιωματικών και την εγκαθίδρυση μιας Αλβανικής υπηρεσίας για τη διάθεση των

εκρηκτικών πολεμικών υλών, θα μπορούσε να λειτουργήσει ως παράδειγμα για άλλα κράτη που διαθέτουν μεγάλα αποθέματα πολυκαιρισμένων πυρομαχικών που απέμειναν από την εποχή του Ψυχρού Πολέμου.

Μια ΝΑΤΟϊκή ομάδα με ειδικούς στα πυρομαχικά και από το ΝΑΤΟ και από εταιρικά κράτη αφίχθησαν στην Αλβανία στα τέλη του 1997 για να αποτιμήσουν το μέγεθος του προβλήματος. Την εποχή εκείνη, πάνω από 180 εκατάρια γης σε ολόκληρη τη χώρα, μια περιοχή όση το μέγεθος περίπου 360 γηπέδων ποδοσφαίρου, ήταν γεμάτη από εκρηκτικές πολεμικές ύλες που δεν είχαν εκραγεί. Επιπλέον, οι αρχικές προσπάθειες των Αλβανών για να καθαρίσουν τα αποκαλούμενα «καντά σημεία» είχαν ως αποτέλεσμα πάνω από 50 θανάτους. Μετά από μια αρχική έρευνα, η ομάδα αποφάσισε να εστιάσει πάνω στην εκπαίδευση των Αλβανών για την διαχείριση των πυρομαχικών και στις διαδικασίες εξουδετέρωσης των πολεμικών εκρηκτικών υλών σύμφωνα με τα όσα ισχύουν και χρησιμοποιούνται από τα κράτη μέλη του ΝΑΤΟ.

Μεταξύ του Οκτωβρίου και του Δεκεμβρίου του 1998, μια ομάδα από εκπαιδευτές τόσο από το ΝΑΤΟ όσο και από τα εταιρικά κράτη πραγματοποίησαν εντατικές, με πρακτική εξάσκηση σειρές μαθημάτων για επιλεγμένους Αλβανούς αξιωματικούς. Οι σειρές των μαθημάτων που περιλάμβαναν τη χρήση πραγματικών εκρηκτικών, στόχευαν στο να προσφέρουν στους σπουδαστές τα τεχνικά προσόντα και

Ο Richard Williams εργάζεται στον τομέα Σχεδιασμού και Πολιτικής της Γενικής Διεύθυνσης Αμυντικής Υποστήριξης του ΝΑΤΟ.

θεμελιώδη εκπαιδευτική ικανότητα για να εκπαιδεύσουν άλλους ώστε να βοηθήσουν να καθαριστούν οι μολυσμένες περιοχές και για να υπολογίσουν κανονικά και να ασφαλί-σουν τα αποθηκευμένα πυρομαχικά. Την ίδια στιγμή, ως μέρος μιας ευρύτερης αναδιάρθρωσης των Αλβανικών Ενό-πλων Δυνάμεων, τα απαρχαιωμένα, διαβρωμένα από τον χρόνο, κατεστραμμένα και περίσσεια πυρομαχικά έπρεπε να αναγνωριστούν για ένα πρόγραμμα εξουδετέρωσης έτσι ώστε τα αποθέματα των πυρομαχικών να μπορούσαν να μει-ωθούν και να συγκεντρωθούν από τα περίπου 140 αποθη-κευτικά ντεπό σε 60.

Αφού η πρώτη φουρνιά των Αλβανών Αξιωματικών ολοκλήρωσε την εκπαίδευσή της στη διαχείριση των πυρο-μαχικών και στη διάθεση των πολεμικών εκρηκτικών υλών, δημιουργήθηκε ο Αλβανικός Οργανισμός Εξουδετέρωσης Πολεμικών Εκρηκτικών Υλών, υπό τη διεύθυνση του καλύτε-ρου αποφοίτου του ΝΑΤΟϊκού προγράμματος. Οι προ-σφάτως αποκτήσαντες την ειδικότητα των ειδικών στα πυρομαχικά άρχισαν την εκκαθάριση των εκρηκτικών πολε-μικών υλικών που δεν είχαν εκραγεί στην πρώτη τοποθεσία, στο Palikesht, κάπου 100 χιλιόμετρα νότια της πρωτεύου-σας, των Τιράνων. Όμως, ως αποτέλεσμα της σύγκρουσης στο Κοσσυφοπέδιο, ο νεοσύστατος οργανισμός ανέλαβε υποχρεωτικά δράση επείγοντως. Καθάρισε από τα εκρηκτικά μια τοποθεσία η οποία επελέγη για καταυλισμός προσφύγων στα Shkodra, αντιμετωπίζοντας μεγά-λη ποσότητα βομβών από ρουκέτες που εκτοξεύτηκαν από Σέρβους στα βόρεια της χώρας, και επιθεώρησαν και σημάδεψαν τα ναρκοπέδια με τις νάρκες που φύτεψαν οι Σέρβοι κατά μήκος των συνόρων μεταξύ του Κοσ-συφοπεδίου και της Αλβανίας. Επί-σης το Αλβανικό υπουργείο άμυνας εξαπόλυσε μια εκτετα-μένη καμπάνια αυξημένης-επαγρύπνησης για τους πρόσφυγες αλλά και τους Αλβανούς που ζουν στα βόρεια της χώρας πάνω στους κινδύνους των ναρκών ξηράς και των πυρομαχικών που δεν έχουν εκραγεί.

Με τη βοήθεια του ΝΑΤΟ, σχηματίστηκαν μια Αλβανι-κή Επιτροπή Δράσης κατά των Ναρκών και μια Αλβανική Εκτελεστική Υπηρεσία κατά των Ναρκών, για να προωθή-σουν τις προκαταρκτικές επιθεωρήσεις, το σημάδεμά τους και τις προσπάθειες καταγραφής των ναρκοπεδίων. Ωστό-σο, οι κύριοι αντικειμενικοί στόχοι είναι να διασφαλιστεί ότι η Αλβανία έχει τους θεσμούς που είναι σε θέση να προ-σφέρουν στους δωρητές αρχική πληροφόρηση γύρω από τις μολυσμένες περιοχές και μακροπρόθεσμα να βοηθήσουν στο συντονισμό της αποναρκοθέτησης.

Εν τω μεταξύ, η τοποθεσία του Palikesht καθαρίστηκε από τις πολεμικές εκρηκτικές ύλες που δεν είχαν εκραγεί τον Οκτώβριο του 1999 και έως σήμερα κάπου 260 τόνοι πυρομαχικών έχουν εξουδετερωθεί χωρίς θύματα, ελευθε-ρώνοντας 45 εκτάρια γης για παραγωγική χρήση. Επίσης ολοκληρώθηκε το έργο στην παρακείμενη τοποθεσία του Mbreshan, όπου οι ομάδες αντιμετώπισαν επιπλέον την τεχνική πρόκληση του να αποκτήσουν πρόσβαση στις κεφα-λές κατευθυνόμενων με ρουκέτες βομβών κάτω από τα ερεί-πια αποθηκευτικών κτιρίων που είχαν καταρρεύσει.

Η Αλβανία πρόσφατα επικύρωσε τη Συνθήκη της Οτάβα πάνω στην απαγόρευση, την αποθήκευση, την παρα-γωγή και μεταφορά των ναρκών κατά προσωπικού και την καταστροφή τους, η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Φεβρουάριο του 1999. Έτσι υποχρεώνεται η χώρα να καταστρέψει το

σύνολο των ναρκών κατά προσωπικού που έχει αποθηκευ-μένο και που υπολογίζεται στα 1,6 εκατομμύρια, μέσα στα επόμενα τέσσερα χρόνια. Με την βοήθεια της ομάδας των ειδικών του ΝΑΤΟ σχεδιάστηκε ένα πιλοτικό πρόγραμμα το «αντίστροφη μηχανολογία», το οποίο θα στοχεύει στην αποσυναρμολόγηση των ναρκών προκειμένου να διαχωρι-στούν και να καταστραφούν όλα τα επικίνδυνα εξαρτήματα και τα υπόλοιπα να επαναχρησιμοποιηθούν ως ανακυκλώ-μενα μέταλλα. Αλλά με δεδομένες τις ποσότητες των ναρ-κών, η Αλβανία θα χρειαστεί μεγαλύτερη διεθνή βοήθεια και χρηματοδότηση για να ολοκληρώσει την εξουδετέρωση των αποθεμάτων της.

Άλλο ένα πρόβλημα το οποίο ανέκρινε κατά τη διάρκεια της αρχικής επιθεώρησης ήταν αυτό των φθειρόμενων προω-θητικών, τα οποία προκαλούν αστάθεια και είναι δυνατόν να προκαλέσουν από μόνα τους εκρήξεις στις Αλβανικές εγκατα-στάσεις αποθήκευσης πυρομαχικών. Το 90 τοις εκατό των 125.000 τόνων των πυρομαχικών έχει κατασκευαστεί πριν από 30 χρόνια και πάνω. Πάνω από 30.000 τόνους σκάρτων, απηρ-χαιωμένων, και περίσσεια πυρομαχικών, συμπεριλαμβανομέ-νων 2.230 τόνων ναρκών κατά προσωπικού έχουν αναγνωρι-στεί για καταστροφή με υψηλή προτεραιότητα. Ο άμεσος κίνδυνος που παρουσιάζεται από τέτοιες τεράστιες ποσότητες ενδεχομέ-νως ασταθών πυρομαχικών παρότρυνε το ΝΑΤΟ να προτείνει ένα πρόγραμμα ώστε να εξετασθεί η δυνατότητα κατα-σκευής μιας εγκατάστασης ειδικά για το σκοπό του αεροπλισμού των πυρομα-χικών. Αυτό το πρόγραμμα, το οποίο είναι ακόμη σε εκκρεμότητα και το οποίο θα απαιτήσει διεθνή χρηματοδο-τική βοήθεια, θα μπορούσε ενδεχόμε-να να αποφέρει οφέλη και για τα άλλα κράτη της νοτιοανατολικής Ευρώπης που αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα.

Οι Αλβανικές Ένοπλες Δυνάμεις πρέπει κατεπειγό-ντως να βελτιώσουν τη διαχείριση των αποθεμάτων των πυρομαχικών τους για να ξεπεράσουν τα σοβαρά προβλή-ματα με την ασφάλεια, την φύλαξη και την ευθύνη τους. Με την αναρχία του 1997 καταστράφηκαν πολλά από τα λογι-στικά έγγραφα των Ενόπλων Δυνάμεων. Έτσι η ομάδα του ΝΑΤΟ συνεργάστηκε στενά με τους Αλβανούς ειδικούς πάνω στην αποθήκευση των πυρομαχικών για να πραγματο-ποιήσουν μια απογραφή των πυρομαχικών, η οποία ολοκλη-ρώθηκε στα μέσα του 2000. Αυτή η πληροφόρηση θα επι-τρέψει να ολοκληρωθούν τα σχέδια για την σε μεγάλη κλίμακα μείωση των αποθεμάτων των πυρομαχικών και τη συνένωση των αποθηκευτικών τους χώρων, μερικοί από τους οποίους ευρίσκονται επικίνδυνα κοντά σε κατοικημέ-νες περιοχές από πολίτες.

Καθώς η Αλβανία προσπαθεί να φθάσει στη διαχείριση αυτών των πυρομαχικών και στα θέματα εξουδετέρωσης μέσω του προγράμματός της για αποστρατιχοποίηση θα συναντήσει πολλές προκλήσεις. Το μέγεθος του έργου σημαίνει ότι οι Αλβανικές Ένοπλες Δυνάμεις, χωρίς την παραμικρή ξένη βοήθεια, θα χρειαζόντουσαν πάνω από 30 χρόνια για να το ολοκληρώσουν. Αποτέλεσμα αυτού είναι ότι θα χρειαστεί διεθνής οικονομική βοήθεια. Χάρis στο πρόγραμμα της Σύμπραξης για την Ειρήνη και στη μοναδική και θετική συνεργασία που οικοδομήθηκε μεταξύ της ομά-δας του ΝΑΤΟ και των Αλβανών ειδικών, η Αλβανία προ-χωρά προς την κατεύθυνση του να είναι απάταρξης στη δια-χείριση των πυρομαχικών. ■

Με δεδομένες τις ποσότητες των ναρκών, η Αλβανία θα χρειαστεί μεγαλύτερη διεθνή βοήθεια και χρηματοδότηση για να ολοκληρώ-σει την εξουδετέρωση των αποθε-μάτων της.

Διαπλάθοντας τους στρατιώτες για τον 21ο αιώνα

Ο Chris Donnelly εξετάζει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν όλοι οι Ευρωπαϊκοί στρατοί για να ανταποκριθούν στην πρόκληση του 21ου αιώνα, εστιάζοντας πάνω στους στρατούς της κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, όπου είναι άκρως επείγουσα η ανάγκη για αναμόρφωση.

© NATO

Δύσκολοι καιροί: Οι σημερινοί στρατιώτες πρέπει να εκπαιδευτούν για ένα ευρύ φάσμα εντόνων καταστάσεων

Τα περισσότερα Ευρωπαϊκά κράτη αντιμετωπίζουν ένα παρόμοιο δίλημμα. Οι δυνάμεις που έχουν -και τις οποίες διατηρούν με σημαντικό κόστος- δεν είναι κατάλληλες για να αντιμετωπίσουν πολλές από τις απειλές που αντιμετωπίζει σήμερα η Ευρώπη και που πιθανά θα αντιμετωπίσει στο δυνατόν να προβλεφθεί μέλλον. Αυτό είναι ένα δίλημμα τόσο για τα μέλη του NATO όσο και για τις εταιρικές χώρες, και επομένως έχουν συμφέρον για να το επιλύσουν από κοινού.

Το Κοσσυφοπέδιο έφερε το θέμα σε αποφασιστική φάση. Αν και η Ευρώπη έχει πάνω από δύο εκατομμύρια στρατιώτες και λιγότερο από το δύο τοις εκατό από αυτούς είναι ανεπτυγμένοι στα Βαλκάνια, οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις προκάλεσαν τεράστια πίεση στα εθνικά στρατιωτικά συστήματα. Παρά τις υψηλές αμυντικές δαπάνες, η Ευρώπη στερείται κάποιων βασικών στρατιωτικών δυνατοτήτων και δεν μπορεί να αναπτύξει αποτελεσματικά δυνάμεις χωρίς την υποστήριξη των ΗΠΑ. Κάτι που είναι ολοφάνερα λάθος.

Η ανάλυση από τα μέσα ενημέρωσης των ελλειμμάτων ασφαλείας της Ευρώπης επικεντρώθηκαν σχεδόν αποκλειστικά στην ανάγκη αγοράς εξοπλισμού υψηλής τεχνολογίας για να εναρμονιστεί με τις δυνατότητες των ΗΠΑ, ή πάνω στην ανάγκη συγκέντρωσης των Ευρωπαϊκών πληροφοριών,

Ο Chris Donnelly είναι ειδικός εισηγητής του NATO για τα θέματα της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης. Οι απόψεις που εκφράζονται είναι απολύτως προσωπικές και δεν αντιπροσωπεύουν τις απόψεις του NATO ή οποιουδήποτε από τα κράτη μέλη του.

για αρχηγείο δυνάμεων, βελτιωμένη διοίκηση, έλεγχο και επικοινωνίες και τα μεγάλα μεταγωγικά αεροσκάφη. Όμως η κατάσταση είναι πιο πολύπλοκη. Για να καταλάβουμε τις στρατιωτικές απαιτήσεις του 21ου αιώνα, είναι σημαντικό να εξετάσουμε τη φύση της απειλής στην Ευρώπη, και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να αντιμετωπιστεί αυτή.

Αν και η πιθανότητα ενός περιφερειακού πολέμου υπάρχει, όπως είναι η περίπτωση των Βαλκανίων, δεν αποτελούν πια απειλή για την Ανατολή ή τη Δύση η μαζική εισβολή και ένας ολοκληρωτικός πόλεμος. Αντίθετα, σήμερα οι περισσότερες απειλές για την εθνική ασφάλεια στην Ευρώπη είναι μη στρατιωτικές. Μπορεί να αναπτυχθούν από οικονομικά προβλήματα, εθνική εχθρότητα, ή ανασφαλή και ανεπαρκή σύνορα, τα οποία επιτρέπουν την παράνομη μετανάστευση και το λαθρεμπόριο. Ή μπορεί να σχετίζονται με το οργανωμένο έγκλημα και τη διαφθορά, που και τα δύο έχουν μια διεθνή διάσταση και υποσκάπτουν την υγιή ανάπτυξη της δημοκρατίας και της οικονομίας της αγοράς. Επιπλέον, η διασπορά στρατιωτικής ή διπλής τεχνολογίας, συμπεριλαμβανοντας τα όπλα μαζικής καταστροφής -χημικά και βιολογικά όπως επίσης και τα πυρηνικά- και τα μέσα μεταφοράς τους, και η επανάσταση στην τεχνολογία των πληροφοριών εμφανίζουν ειδικές προκλήσεις.

Αν και πριν από δέκα χρόνια, η εθνική ασφάλεια μετριόταν κυρίως με τα στρατιωτικά ενδεχόμενα, σήμερα αυτό είναι μόνο μία από τις αρκετές μονάδες μέτρησης και, για τα περισσότερα κράτη, από τις λιγότερο άμεσες. Οι περισσότερες από τις παραπάνω αναφερόμενες απειλές δεν χρειάζονται μια παραδοσιακή στρατιωτική απάντηση αλλά απαιτούν επενδύσεις σε εσωτερικές υπηρεσίες, σε τελωνει-

ακές και συνοριακές δυνάμεις, και στα μέσα για τη διαχείριση κρίσεων. Αλλά καθώς αυξάνει η επένδυση πάνω στην εσωτερική ασφάλεια, η πίεση για αμυντικές δαπάνες γίνεται ακόμη μεγαλύτερη. Έτσι, σε μερικές περιπτώσεις μπορεί να είναι αντιπαραγωγική, παρακινώντας κράτη να ξεδέψουν περισσότερα πάνω στους στρατιώτες, όταν αυτό που χρειάζονται πράγματι είναι αστυνομία, τόσο για τη δική τους ασφάλεια όσο και για να συνεισφέρουν στις διεθνείς επιχειρήσεις ασφαλείας.

Η εμπειρία μας δείχνει ότι στην εποχή μας όταν οι στρατιώτες καλούνται να αντιμετωπίσουν μια πρόκληση ασφαλείας θα πρέπει να είναι σε θέση να κάνουν περισσότερα από το να πολεμήσουν μόνο. Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις στην Βοσνία και Ερζεγοβίνη και στο Κοσσυφοπέδιο έδειξαν ότι, οι στρατιώτες πέρα από την ικανότητα του να πολεμούν, χρειάζεται να έχουν πολλές ικανότητες για να εκπληρώνουν ένα ευρύ φάσμα απαιτητικών και γεμάτων άγχος ρόλων, από αυτό του διπλωμάτη έως του αστυνομικού και του διατηρητή σε διαφορές έως του νοσοκόμου για παροχή πρώτων βοηθειών, του διευθυντού νοσοκομείου και του διαχειριστή.

Επίσης πρέπει να σημειώσουμε δύο άλλα στοιχεία. Το πρώτο είναι ότι οι στρατιώτες σήμερα είναι πιθανόν να δρουν εκτός των συνόρων της πατρίδας τους. Το δεύτερο είναι ότι είναι πιθανόν οι νέες προκλήσεις που θα δημιουργηθούν δεν μπορούν να προβλεφθούν σήμερα. Επομένως οι στρατοί του αύριο θα απαιτούνται να έχουν πολύ ευρύτερο φάσμα ικανοτήτων από τους προηγούμενους. Οι στρατιώτες θα πρέπει να είναι πιο ευέλικτοι, καλύτερα εκπαιδευμένοι και μορφωμένοι, και οι δυνάμεις θα πρέπει να είναι σε θέση για ταχεία, αποφασιστική και ικανή να διατηρηθεί ανάπτυξη στο εξωτερικό. Αυτό απαιτεί αλλαγή στην νοοτροπία για την ασφάλεια και υπονοεί αλλαγές στις συνολικές επενδύσεις για την ασφάλεια.

Οι αλλαγές στην νοοτροπία συμβαίνουν ήδη. Η συνειδητοποίηση της ανάγκης για ανάπτυξη Ευρωπαϊκών δυνάμεων πέρα από τα σύνορα για τα οποία δεσμεύονται να υπερασπιστούν χωρίς όμως υπερβολική εξάρτηση από την υποστήριξη των ΗΠΑ υπήρξε το κίνητρο για την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ταυτότητας Ασφάλειας και Αμυνας. Το πρόγραμμα αυτό, το οποίο επιχειρεί να βελτιώσει τις Ευρωπαϊκές στρατιωτικές δυνατότητες, δεν είναι μόνο θέμα νέου εξοπλισμού, νέας διοίκησης, δομών ελέγχου και επικοινωνίας ή μηχανισμών διοικητικής μέριμνας. Είναι επίσης ένα ζήτημα δεξιοτήτων και ικανοτήτων των ίδιων των στρατιωτών, των ναυτών και των αεροπόρων.

Η εξέταση της κατάστασης των ενόπλων δυνάμεων και των δυνάμεων ασφαλείας της Ευρώπης αποκαλύπτουν μια δυσαναλογία. Στο τέλος του Ψυχρού Πολέμου, τα περισσότερα Ευρωπαϊκά κράτη είχαν σχετικά μεγάλες, βασισμένες σε στρατολόγηση, ένοπλες δυνάμεις σχεδιασμένες για να υπερασπίζονται εθνικά εδάφη. Οι ουδέτερες χώρες, όπως η Φιλανδία και η Ελβετία, έπρεπε να διατηρούν δομές για μεγάλη δύναμη ικανής για ανεξάρτητη επιχείρηση για να καταστεί η άμυνά τους αξιόπιστη. Τα μέλη του NATO, ασφαλή κάτω από την πυρηνική ομπρέλα, μπορούσαν να δαπανούν λιγότερα και να διατηρούν μικρότερους στρατούς, και παρ' όλα αυτά να έχουν αξιόπιστη άμυνα. Όμως, και παρά την αυξανόμενη τάση προς την κατεύθυνση της στρατιωτικής και βιομηχανικής ενοποίησης και των πολυεθνικών στρατιωτικών δομών, το κάθε μέλος του NATO σε μεγάλο βαθμό διατηρούσε την δική του εθνική ιεραρχία, τα εθνικά συστήματα προμηθειών και ισοροπημένες δυνάμεις οργανωμένες πάνω σε εθνικές γραμμές. Αυτό σήμαινε ότι δεν υπήρξε ποτέ οικονομία κλίμακας η οποία είναι δυνατή

σε ένα μεγάλο εθνικό σύστημα, όπως είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες, ή σε ένα σύστημα πλήρως ολοκληρωμένο και με τυποποιημένη δομή, όπως ήταν αυτό που είχε επιβάλει η Σοβιετική Ένωση πάνω στο Σύμφωνο της Βαρσοβίας.

Την περασμένη δεκαετία, τα περισσότερα Ευρωπαϊκά κράτη μείωσαν αξιοσημείωτα τους προϋπολογισμούς τους και τις δομές των δυνάμεων. Αλλά πολλά ακόμη πρέπει να αλλάξουν θεμελιωδώς τις δομές τους. Αντί μεγάλων στρατευσιμων στρατών για εθνική άμυνα, τώρα έχουν μικρότερους στρατευσιμους στρατούς. Επιπλέον, από συνδυασμό πολιτικών και οικονομικών αιτιών, οι στρατοί αυτοί έχουν μειωμένες δυνατότητες. Οι περίοδοι στρατεύσεως μειώθηκαν. Ο εξοπλισμός δεν εκσυγχρονίστηκε. Τα αποθέματα των πυρομαχικών επετράπη να μειωθούν. Η εκπαίδευση περιορίστηκε. Οι ένοπλες δυνάμεις των Ευρωπαϊκών μελών του NATO εξαρτώνται από την τεχνολογία του «πολλαπλασιαστή-δύναμης» των ΗΠΑ.

Καθώς η πιθανότητα σύγκρουσης θεωρείται μικρή, και η αποτροπή εξαρτιόταν από μια ολοφάνερη πολιτική και στρατιωτική θέση, ήταν πιο σημαντικό για τα Ευρωπαϊκά μέλη του NATO να διατηρήσουν μια εικόνα στρατιωτικής ισχύος, από του να αναπτύξουν μια πραγματική ικανότητα για μάχη. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι πολιτικές προμηθειών να δίνουν έμφαση στη δομή της δύναμης παρά στην ικανότητά της. Για παράδειγμα, ήταν πιο σημαντικό να αγοράσεις ένα αεροπλάνο παρά τα συστήματα που θα το έκαναν πιο αποτελεσματικό. Οι ταχείες τεχνολογικές εξελίξεις μαζί με τις θεσμικές πιέσεις ενίσχυσαν την λογική της διαδικασίας αυτής.

Συγκεκριμένα, τρία θέματα επηρέασαν τις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης από το 1990 και μετά. Πρώτον, το ότι διατηρούσαν υπερβολικά μεγάλη δομή για διαχείριση, διοίκηση και στρατιωτική εκπαίδευση, κατατρύγγοντας δυσανάλογα μεγάλο μερίδιο από τον αμυντικό προϋπολογισμό. Δεύτερον, ότι τα κράτη αυτά δεν είχαν ένα αποτελεσματικό, σύγχρονο και με διαφάνεια σύστημα προσωπικού, και αντ' αυτού διατηρούσαν μια κορφή του συστήματος που είχαν την εποχή του Συμφώνου της Βαρσοβίας. Αυτό είναι ίσως και το μεγαλύτερο ατομικό θεσμικό εμπόδιο για αναμόρφωση καθώς, χωρίς ένα τέτοιο σύστημα, δεν υπάρχει ο μηχανισμός που να αξιολογεί, ανταμείβει, προαγάγει ή του να τοποθετεί στις θέσεις κλειδιά εκείνους που έχουν τα προσόντα για να οδηγήσουν την αλλαγή και να υλοποιήσουν τα νέα σχέδια.

Τρίτον, οι χώρες αυτές υπέφεραν από έλλειψη εθνικής κυβερνητικής ικανότητας για μορφοποίηση αμυντικής πολιτικής, αμυντικού σχεδιασμού, και διαχείρισης κρίσεων. Και αυτό συνέβαινε γιατί ως μέλη του Συμφώνου της Βαρσοβίας ή ως βασικά στοιχεία της Σοβιετικής Ένωσης, τους ήταν αδύνατον να αναπτύξουν εθνικό έλεγχο πάνω στις ένοπλες τους δυνάμεις. Αυτή η εμπειρία χρειάζεται πολλά χρόνια για να αναπτυχθεί. Επομένως, πολλές χώρες στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη χρειάζονται θεμελιώδη αλλαγή στην στρατιωτική τους κουλτούρα, αν πρόκειται να οικοδομήσουν κατάλληλες δυνάμεις για να εκπληρώσουν τα είδη των καθηκόντων τα οποία, όπως αποδεικνύει η περίπτωση του Κοσσυφοπεδίου, είναι πιθανόν να χρειαστεί η Ευρωπαϊκή ασφάλεια στην επομένη δεκαετία.

Πολλές από τις νέες στρατιωτικές λειτουργίες δεν χρειάζονται τα κλασικά προσόντα ενός στρατιώτη, και θα μπορούσαν να εκτελεστούν καλύτερα από την αστυνομία. Επομένως, σε μερικές περιπτώσεις, ένας χωροφύλακας μπορεί να είναι πιο κατάλληλος από έναν στρατιώτη. Βεβαίως σήμερα στο Κοσσυφοπέδιο λείπει ακριβώς αυτό το είδος της αστυνομίας. Όταν απαιτούνται και άλλοι στρατιώτες

αυτοί πρέπει μάλλον να είναι στρατιωτικοί των επικοινωνιών ή του μηχανικού ή αξιωματικοί ψυχολογικών επιχειρήσεων παρά του πεζικού ή του πυροβολικού. Είναι καλύτερο να αποφευχθεί η υπερφόρτιση των στρατιωτών με λειτουργίες των πολιτών. Ωστόσο είναι επίσης ολοφάνερο ότι αυτές οι λειτουργίες και οι δομές πρέπει να είναι έτοιμες για σχεδόν ταυτόχρονη ανάπτυξη μαζί με τις στρατιωτικές ειρηνευτικές επιχειρήσεις.

Πολλοί αναλυτές ειδικά στο Ηνωμένο Βασίλειο και τις ΗΠΑ, πιστεύουν ότι ο επαγγελματικός στρατός είναι η λύση στις απαιτήσεις της ασφάλειας στον 21ο αιώνα. Αυτό μπορεί να είναι ορθό για μεγάλα, πλούσια κράτη, ειδικά δε αν η θάλασσα τα χωρίζει από κάποιο πιθανό εχθρό. Αλλά για τα μικρά κράτη, και συγκεκριμένα για τα πιο πτωχά, το θέμα αυτό δημιουργεί σοβαρά προβλήματα όσο αφορά το κόστος. Αυτό με τη σειρά του σημαίνει ότι τα κράτη που έχουν τη δυνατότητα να συγκεντρώνουν στρατούς με μεγάλη συμμετοχή κληρωτών μπορεί να είναι να θέσει να έχουν την οικονομική δυνατότητα για πολύ μικρές, καλά εξοπλισμένες τακτικές δυνάμεις. Τρεις είναι οι παράγοντες που συνεισφέρουν στο πολύ μεγάλο κόστος των τακτικών δυνάμεων, που ονομαστικά είναι, το προσωπικό, ο εξοπλισμός και η ικανότητα διάκρισης.

Προσωπικό: Οι κληρωτοί στρατιώτες είναι σχετικά φθηνοί. Υπομένουν το χαμηλό επίπεδο διαβίωσης και χρειάζονται λίγα για συντήρηση, αφού δεν συνοδεύονται από τη σύζυγο ή τα παιδιά. Επιπλέον, είναι πάντοτε διαθέσιμοι για υπηρεσία μια και λαμβάνουν λίγη άδεια. Σε αντίθεση, οι τακτικοί στρατιώτες, πρέπει να πληρωθούν με ανταγωνιστικά ποσά, να τους προσφερθεί στέγη και η συναφής υποδομή για τις οικογένειές τους, από φόβο μήπως αφήσουν τον στρατό για καλύτερες συνθήκες κάπου άλλου. Επιπλέον, οι τακτικοί στρατιώτες θέλουν εύλογες περιόδους αδειάς και θα αποσπαστούν για να παρακολουθήσουν εκπαιδευτικές σειρές μαθημάτων και πιθανώς κατά τη διάρκεια της θητείας, το οποίο θα μειώσει τη διαθεσιμότητα.

Η εμπειρία των Ηνωμένων Πολιτειών όπως και του Ηνωμένου Βασιλείου, όπου και οι δύο διαθέτουν επαγγελματικούς στρατούς, φανερώνει μεγάλες μεταβολές στους τακτικούς στρατιώτες. Επιπλέον, οι περισσότεροι επαγγελματικοί στρατοί χρησιμοποιούν ατομική εναλλαγή και αντικατάσταση, δηλαδή, την ανάπτυξη στρατιωτών πάνω σε ατομική βάση. Αυτό είναι διασπαστικό καθώς η μεταβολή του προσωπικού είναι συνεχής και συχνά ξεπερνά το 5ο τοις εκατό τον χρόνο. Ακόμη μειώνει την συνοχή των μικρών-μονάδων και ως εκ τούτου διακυβεύεται η ετοιμότητα. Είναι δύσκολο να σχηματίζεις μονάδες για εκτεταμένη περίοδο από προσωπικό όπου όλοι πρέπει να έχουν πάνω από εννέα μήνες υπόλοιπο πριν μετατεθούν κάπου άλλου. Συγκριτικά πολλοί στρατοί που βασίζονται στους κληρωτούς χρησιμοποιούν την εναλλαγή των μονάδων και την αντικατάσταση. Έτσι αυξάνεται και η συνοχή των μικρών-μονάδων, που έχει ως αποτέλεσμα υψηλότερη ετοιμότητα, όταν οι μονάδες σχηματιστούν και εκπαιδευτούν.

Επομένως οι κληρωτοί μπορεί να είναι καλοί στρατιώτες, αν εκπαιδευτούν και εξασκηθούν καλά. Αλλά ενώ είναι σχετικά εύκολο να εκγυμνάσεις τους κληρωτούς για να έχουν συγκεκριμένες ικανότητες, είναι πιο δύσκολο να του

εκπαιδεύσεις για να μπορούν να αντιμετωπίσουν διάφορες καταστάσεις, που απαιτούν μεγάλο εύρος ικανοτήτων με αποτέλεσμα σπάνια να είναι ευπροσάρμοστοι. Από την άλλη πλευρά, οι έφεδροι, μπορούν να φέρουν τις ικανότητές τους από ζωή τους ως πολίτες. Η μεγαλύτερή τους αδυναμία είναι η διατήρηση των ικανοτήτων τους για μάχη. Ένα ακόμη πρόβλημα προκύπτει αν οι δομές της δύναμης έχουν μειωθεί αλλά παραμένουν στη βάση-των κληρωτών. Επομένως είτε πρέπει να ελαττωθεί η θητεία των κληρωτών ή πρέπει να γίνει πιο επιλεκτική η στράτευση τους. Το πρώτο μειώνει την αποτελεσματικότητα, το δεύτερο είναι κοινωνικά διχαστικό. Ο καιρός έχει ωριμάσει για να αναζητηθεί μια εναλλακτική μορφή θητείας, που να συνδυάζει τα πλεονεκτήματα και των δύο.

Εξοπλισμός: Τα τελευταία 30 χρόνια, καθώς τα όπλα και ο εξοπλισμός έχει βελτιωθεί, το κόστος τους αυξήθηκε πολύ πιο γρήγορα από τον πληθωρισμό. Συνεπώς, καθώς εκσυγχρονίζονται οι δυνάμεις, αν μεν διατηρούν το ίδιο μέγεθος της δομής της δύναμης, το κόστος της προμήθειας εξοπλισμού ως ποσοστό του συνολικού προϋπολογισμού θα διπλασιάζεται σε πραγματικές τιμές κάθε 18 χρόνια. Αν το ποσοστό του ΑΕΠ που διατίθεται για την άμυνα είναι σταθερό, και αν το ΑΕΠ δεν αυξάνεται σε πραγματι-

κές τιμές αξιοσημείωτα κάθε χρόνο, τότε το κόστος των προμηθειών θα οδηγήσει αναπόφευκτα σε μείωση του μεγέθους της δομής της δύναμης. Αυτό είναι, πάνω από όλα, που οδηγεί τα κράτη να κάνουν αμυντικές αναθεωρήσεις. Ο πολιτικός που υποσχεται ότι «ο λιτότερος θα είναι χειρότερος» και ότι ο «μικρότερος ισοδυναμεί με καλύτερο» στην πραγματικότητα κατασκευ-

άζει ένα πλεονέκτημα εξ ανάγκης.

Ικανότητα διάρκειας: Η εμπειρία δείχνει ότι για να διατηρείς σύγχρονους στρατούς σε επιχειρήσεις, οι δυνάμεις της ξηράς χρειάζονται το λιγότερο το τριπλάσιο προσωπικό από αυτό που έχουν τα τάγματα σήμερα που διαμορφώνουν την ανεπτυγμένη δομής δύναμης. Επομένως, η ανάπτυξη στρατεύματος 60.000 ανδρών, απαιτεί μια συνολική επιχειρησιακή δύναμη κάπου 200.000. Επιπρόσθετα, χρειάζεται ίσος αριθμός προκειμένου να επανδρωθεί η υποδομή για ολική υποστήριξη. Επομένως, η δημιουργία ενός σύγχρονου τακτικού στρατού, απαιτεί το λιγότερο πέντε ή έξι ανθρώπους για κάθε ένα που έχει αναπτυχθεί στο πεδίο της μάχης.

Καθώς οι δυνάμεις χρειάζεται να γίνουν πιο ευέλικτες, ευπροσάρμοστες και ικανές για να μπορούν να παραμείνουν στο εξωτερικό, το κόστος τους θα αυξηθεί και το μέγεθός της δύναμης που θα μπορεί διατηρηθεί από οικονομικής πλευράς θα μειωθεί. Πράγματι, το κόστος διατήρησης τέτοιων δυνάμεων, οι οποίες πιθανά να χρειαστεί να χρησιμοποιηθούν ως ειρηνευτικές ή σε περιφερειακούς πολέμους, μπορεί να αποδειχθεί μεγαλύτερο από εκείνο που είχαν οι δυνάμεις από τους στρατεύσιμους στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου.

Η εξοικονόμηση χρημάτων είναι δυνατή με σωστές αμυντικές δαπάνες. Συχνά κράτη επιβαρύνονται με επιπλέον κόστος για πολιτικούς λόγους, κατασκευάζοντας για παράδειγμα τα δικά τους αεροσκάφη αντί να αγοράσουν ένα φθηνότερο ξένο. Ωστόσο, το περιθώριο για τέτοιου είδους οικονομία είναι περιορισμένο. Τελικά, οι σύγχρονοι στρατοί είναι δαπανηροί, και οι τακτικοί στρατοί είναι πολύ πιο

Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις έδειξαν ότι, οι στρατιώτες χρειάζεται να έχουν πολλές ικανότητες για να εκπληρώνουν ένα ευρύ φάσμα απαιτηκών και γεμάτων άγχος ρόλων.

ακριβοί από εκείνους που βασίζονται στην στρατεύση. Η όλη αυτή κατάσταση δημιουργεί στα μικρότερα κράτη της Ευρώπης ένα συγκεκριμένο έντονο πρόβλημα. Αν το κόστος εξαναγκάζει να μειωθούν οι στρατοί τους, σύντομα θα φθάσουν ένα σημείο όπου δεν θα μπορούν να διατηρήσουν δυνάμεις με υψηλή-τεχνολογία εξ αιτίας του δυσανάλογου κόστους πάνω σε μια μικρή κλίμακα. Ομοίως δεν θα μπορούν να διατηρήσουν ισορροπημένες δυνάμεις που να είναι ικανές για όλες τις λειτουργίες που απαιτούνται από μια εθνική αμυντική δύναμη. Όσο μικρότερη είναι η εθνική δύναμη, τόσο μεγαλύτερη είναι η αναλογία του προϋπολογισμού που λαμβάνεται από το υπουργείο άμυνας και την υποδομή του αρχηγείου.

Ασυναίσθητα, η επιθυμία ορισμένων κρατών για να γίνουν μέλη του NATO επιβαρύνει το πρόβλημα αυτό. Οι απαιτήσεις για προσφορά ικανών δυνάμεων σε NATOϊκές επιχειρήσεις όπως στο Κοσσυφοπέδιο ωθούν μια χώρα προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης μικρών ικανών δυνάμεων. Ωστόσο, οι δυνάμεις αυτές είναι τόσο δαπανηρές ώστε, για να μπορέσει να τις έχει μία χώρα, μπορεί να χρειαστεί να μεταφέρει σπάνιους πόρους μακριά από τη δομή της δύναμης που έχει εξοπλιστεί για εθνική άμυνα. Ως εκ τούτου οι προετοιμασίες για ένταξη στο NATO μπορεί να μειώσουν την ανεξάρτητη αμυντική ικανότητα μιας χώρας. Με δεδομένη τη απουσία οποιαδήποτε εγγύησης για τελική εισδοχή στο NATO, μια τέτοια πολιτική αναπόφευκτα παρουσιάζει ρίσκο.

Μερικοί αναλυτές ισχυρίζονται ότι οι στρατοί της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης χρειάζονται ένα ισχυρό, αξιόπιστο και ικανό πυρήνα από υπαξιωματικούς (NCOs). Ωστόσο, στην πράξη, αυτό δεν είναι εύκολο να γίνει. Οι στρατοί αντικατοπτρίζουν την κοινωνική δομή των κοινωνιών τους. Για παράδειγμα, η Βρετανία, η Γαλλία, η Γερμανία και οι Ηνωμένες Πολιτείες, έχουν μια σταθερή παράδοση μεσαίας διαχείρισης - ο εργοδηγός του εργοστασίου, ο ανεξάρτητος αγρότης, ο διευθυντής του καταστήματος, ο μικρός επιχειρηματίας. Στην πολιτική ζωή οι άνθρωποι αυτοί έχουν ανεξαρτησία, πρωτοβουλία και την εκπαίδευση για να αναλάβουν την ευθύνη η οποία μεταφέρεται στην στρατιωτική θητεία. Καθώς όμως στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη αυτό το τμήμα της κοινωνίας είναι αδύναμο, εξ αιτίας της κομμουνιστικής κληρονομιάς, τα εφόδια για του Δυτικού-τύπου NCO δεν διατίθενται απαραίτητα.

Πάντως, με τον χρόνο, θα πρέπει να είναι δυνατόν να αναπτυχθεί αυτό το τμήμα της διοίκησης. Άλλωστε, τόσο ο Βρετανικός στρατός όσο και ο Γερμανικός βασίζουν την δομή τους NCO σήμερα πάνω στην εκπαίδευση και την εξάσκηση μέσα στις ίδιες τις ένοπλες δυνάμεις. Αλλά αυτό θα πρέπει να συνοδευτεί και από πολιτισμική εξέλιξη έτσι ώστε η δομή της διοίκησης να είναι προετοιμασμένη να μεταβιβάσει την εξουσία προς τα κάτω στο επίπεδο του NCO. Ένα καλό παράδειγμα για μελέτη εδώ θα είναι ο «επαναπροσδιορισμός» Bundeswehr των θέσεων των αξιωματικών του Στρατού της Ανατολικής Γερμανίας ως ανώτατων θέσεων NCO.

Ο τρόπος με τον οποίο οι κυβερνήσεις αποτιμούν τις δυνάμεις που χρειάζονται για να ανταποκριθούν στους κινδύνους που αντιμετωπίζουν στην κεντρική και ανατολή Ευρώπη είναι προβληματικός καθώς, με το κομμουνιστικό σύστημα, οι αποτιμήσεις αυτές ήταν εκτός ευθύνης τους. Συνήθως οι σημαντικές αποφάσεις ελαμβάνοντο στην Μόσχα και αφού είχαν την έγκριση του Κόμματος με αποτέλεσμα η κυβερνητική εμπειρία στον τομέα αυτό να ήταν μηδενική. Επιπλέον, ακόμη και στην Σοβιετική Ένωση, οι πολίτες είχαν ελάχιστη γνώση των στρατιωτικών θεμάτων

και στην ουσία ο στρατός αποφάσιζε για όλα. Δεν υπήρχε πραγματικός έλεγχος από τους πολίτες πάνω στην κυβερνητική αμυντική πολιτική, και ακόμη ούτε κυβερνητική δυνατότητα από τους πολίτες πάνω στον αμυντικό σχεδιασμό.

Τις επιπτώσεις μπορούμε να τις δούμε σήμερα στη νέα Γενική Ιδέα Εθνικής Ασφάλειας της Ρωσίας. Αυτός είναι ένας κατάλογος με όλες τις πιθανές απειλές και έχει προετοιμαστεί από το κάθε υπουργείο ή τις υπηρεσίες που σχετίζονται με τα θέματα ασφαλείας. Είναι μια κολοσιαία αναθεώρηση γεγονότων, χωρίς προτεραιότητες και χωρίς ανάλυση του κινδύνου ενάντια στην πιθανότητα, με αποτέλεσμα η χρησιμότητά του ως εγγράφου σχεδιασμού-πολιτικής να είναι ελαχίστη. Η σύνταξη του είδους της ανάλυσης που είναι απαραίτητη για την λήψη μιας ενημερωμένης απόφασης απαιτεί ένα σύστημα πληροφόρησης το οποίο να μπορεί να χρησιμοποιεί το ευρύτερο φάσμα πηγών πληροφόρησης, τόσο τις ανοικτές όσο και τις μυστικές. Οι Δυτικές υπηρεσίες πληροφοριών κάνουν αυτό το έργο καλά. Αλλά σε πολλά κράτη της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, οι υπηρεσίες πληροφοριών ακόμη αντικατοπτρίζουν την κληρονομιά των κλειστών κοινωνιών. Σήμερα η ελεύθερη πληροφόρηση, ένα σύστημα αξιολόγησής της, και οι πολιτικοί και οι εκπαιδευμένοι δημόσιοι υπάλληλοι για να το κατανοήσουν είναι απαραίτητα προκειμένου η πληροφόρηση να χρησιμοποιηθεί σωστά. Δεν είναι σαφές ακόμη το πόσο θα πάρει σε πολλές από τις νέες δημοκρατίες να αναπτύξουν αυτό το συγκεκριμένο χαρακτηριστικό της σύγχρονης κοινωνίας.

Τα προβλήματα της αμυντικής μεταρρύθμισης σε όλα τα Ευρωπαϊκά κράτη σήμερα είναι και μεγάλα και επείγοντα. Στα κράτη της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, με ένα Σύμφωνο Βαρσοβία ή τη Σοβιετική κληρονομιά, φθάνουν στο έπακρο, και όσο πιο μικρό είναι ένα κράτος, τόσο πιο δύσκολο είναι να επιλυθούν. Πράγματι, το πρόβλημα είναι τόσο οξύ ώστε πρέπει να αναγνωρισθεί άμεσα η ανάγκη για να δοθεί σε αυτό μεγαλύτερη προσοχή.

Αν και δεν υπάρχουν έτοιμες απαντήσεις, το πιο πιθανό είναι να απαιτηθεί αυξημένη διαφάνεια στον αμυντικό σχεδιασμό και μεικτή προσέγγιση. Τα περισσότερα κράτη, πρέπει να λάβουν δύσκολες αποφάσεις και θέματα που μέχρι σήμερα αποτελούσαν ταμπού, όπως η εξειδίκευση του ρόλου των μικρών κρατών -που σημαίνει τη διαίρεση των στρατιωτικών καθηκόντων μεταξύ των κρατών- θα πρέπει να μελετηθούν. Μια μερική λύση μπορεί να είναι η περιφερειοποίηση, με αρκετά κράτη να χρησιμοποιούν από κοινού τους στρατούς τους και ο καθένας να εξειδικεύεται σε συγκεκριμένους τομείς. Το παράδειγμα της Μπενελούξ μπορεί να χρησιμεύσει ως προηγούμενο. Όποιες και αν είναι οι στρατηγικές, η ιδέα της ασφάλειας μέσω συμμαχίας είναι η μόνη λογική προσέγγιση και όλοι οι διεθνείς θεσμοί που έχουν ενδιαφέρον πάνω στα θέματα αυτά, το NATO, η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο Οργανισμός για Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη, έχουν συμφέρον να συνεργαστούν.

* * *

Ο συγγραφέας επιθυμεί να ευχαριστήσει τους κάτωθι για την ιδιαίτερη βοήθειά τους στην προετοιμασία του άρθρου αυτού: Ken Brower, Sir John Walker, Manfred Diehl, Will Jessett, Peter Svec, Dave Clarke, Eftrem Radev, και Wittek Nowosielski.

Μια μεγαλύτερη, ηλεκτρονική έκδοση του άρθρου αυτού θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του NATO. ■

Τιθασεύοντας την τεχνολογία για πολεμικές συρράξεις από συνασπισμούς

Ο Joseph J. Eash III εξηγεί πως η γρήγορη ενσωμάτωση των προηγμένων τεχνολογιών στα συστήματα των πολεμικών-συγκρούσεων βοήθησε τους Συμμάχους στη διάρκεια της εκστρατείας στο Κοσσυφοπέδιο.

Ο Άρπαεβ: Στη διάρκεια της εκστρατείας στο Κοσσυφοπέδιο, οι Άρπαεβ επιτήρησαν περιοχές πάρα πολύ επικίνδυνες για επανδρωμένα αεροσκάφη.

Η Επιχείρηση Allied Force στο Κοσσυφοπέδιο τον περασμένο χρόνο επέδειξε την αξία των επιχειρήσεων από συνασπισμούς. Επίσης έδειξε ότι η τεχνολογία είναι κλειδί για την επιτυχία τους. Πολλές από τις καινοτομίες που χρησιμοποιήθηκαν στη διάρκεια της εκστρατείας ήταν μερικοί από τους καρπούς ενός προγράμματος του Υπουργείου Άμυνας των ΗΠΑ το οποίο επιδιώκει να ενσωματώσει γρήγορα την νέα τεχνολογία στις πολεμικές-συγκρούσεις. Μέχρι σήμερα, η Συμμαχική συμμετοχή βοήθησε στη εξέλιξη. Η διεύρυνση αυτής της συνεργασίας μπορεί να κάνει πραγματικότητα τις βελτιωμένες δυνατότητες που αναζητά το NATO στις μελλοντικές πολυεθνικές επιχειρήσεις.

Η αξία των επιχειρήσεων από συνασπισμούς φάνηκε στο Κοσσυφοπέδιο. Η αλληλεγγύη του NATO ήταν ζωτική στον εξαναγκασμό του καθεστώτος του Βελιγραδίου για να δεχθεί τους όρους του. Σηματοδότησε μια πολιτική λύση και μια ηθική δύναμη που ήταν μεγαλύτερη από ότι θα μπορούσε να είχε συγκεντρώσει όποια μονόπλευρη δράση. Επιπλέον, η Επιχείρηση Allied Force δεν θα μπορούσε να διεξαχθεί χωρίς τις προσπάθειες ολόκληρης της Συμμαχίας και εξαρτήθηκε από Συμμαχικές συνεισφορές όπως οι δυνάμεις, οι βάσεις, η υποδομή και πρόσβαση τράνζιτο.

Επίσης, η Επιχείρηση Allied Force ήταν στρατιωτικά σπουδαία. Ήταν η μεγαλύτερη πολεμική επιχείρηση του

NATO έως σήμερα, δείχνοντας σημαντική γενναιότητα και έχοντας ως χαρακτηριστικό της την με τη μεγαλύτερη ακρίβεια αεροπορική εκστρατεία που διεξήχθη ποτέ στην ιστορία, με την ελαχίστη έμμεση ζημιά.

Η τεχνολογία έπαιξε αποφασιστικό ρόλο σε αυτή τη στρατιωτική επίδοση. Σε αυτή την εκστρατεία δοκιμάστηκαν στο πεδίο της μάχης για πρώτη φορά νέα συστήματα και δυνατότητες και τα οποία ενσωματώθηκαν σε νέες διαδικασίες. Το αποτέλεσμα ήταν μια πολυεθνική δύναμη η οποία έδρασε με ταχύτητα και ακρίβεια, ικανή να βρει και να κτυπήσει τις αντίπαλες δυνάμεις γρήγορα, ελαχιστοποιώντας ταυτοχρόνως τις ίδιες απώλειες. Κάποιες από τις καινοτομίες που παρουσιάστηκαν στο Κοσσυφοπέδιο ήταν αποτέλεσμα μιας πρωτοβουλίας του Υπουργείου Άμυνας των ΗΠΑ με την ονομασία Πρόγραμμα Επίδειξης Προηγμένης Τεχνολογικής Ιδέας. Στη διάρκεια των περασμένων πέντε ετών, το πρόγραμμα αυτό τιθάσευε την τεχνολογία για να ανταποκριθεί στις ανάγκες των πολεμικών-συγκρούσεων. Φέρνει κοντά επιστήμονες και στρατιώτες, οι οποίοι βάζουν την τεχνολογία σε επιχειρησιακή έννοια για να δουν γρήγορα τι λειτουργεί και τι όχι. Το πρόγραμμα συνεισφέρει σε μια επανάσταση στις στρατιωτικές υποθέσεις και μειώνει τον χρόνο, τον κίνδυνο και το κόστος απόκτησης.

Από τότε που άρχισε, το πρόγραμμα αυτό ξεκίνησε 68 μελέτες, από τις οποίες, πάνω από το ένα τρίτο από αυτές ωφελήθηκαν από την Συμμαχική ανάμειξη. Κάποιες είχαν ως αποτέλεσμα μια τεχνολογική καινοτομία για το διοικητή συγκεκριμένου θεάτρου μάχης. Άλλες κατέστησαν δυνατή

Ο Joseph J. Eash III είναι αναπληρωτής υφυπουργός άμυνας των ΗΠΑ για προηγμένες ιδέες και συστήματα.

την ταχύτερη απόκτηση συστημάτων απ' ότι στο παρελθόν. Και, σε άλλες περιπτώσεις, αποκάλυψαν συστήματα που δεν λειτουργούν, αποφεύγοντας έτσι τις περαιτέρω δαπάνες.

Επίσης, οι μελέτες αυτές επικεντρώθηκαν πάνω στις συγκρούσεις πριν από το Κοσσυφοπέδιο. Μία η οποία δρομολογήθηκε το 1998 επιτρέπει στα συστήματα διοίκησης και ελέγχου του Στρατού των ΗΠΑ να λειτουργούν με αυτά του Καναδά, της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ιταλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Βελτιώνει και διπλίζει τις μεθόδους της ανταλλαγής των πληροφοριών, χρησιμοποιώντας τα καθιερωμένα μηνύματα του ΝΑΤΟ, κατ' ευθείαν μεταξύ των εθνικών βάσεων δεδομένων. Ένα άλλο βοηθά έπίγειες, αεροπορικές και ναυτικές συνασπισμένες δυνάμεις στην Κορέα να συγχρονίσουν επιθέσεις σε βάθος.

Η εκστρατεία στο Κοσσυφοπέδιο προκάλεσε μεγάλη ζήτηση σε πολλές από τις τεχνολογίες που αναπτύχθηκαν σε αυτό το πρόγραμμα. Περίπου το 20% από τα προϊόντα αυτού του προγράμματος αναπτύχθηκαν ή προετοιμάστηκαν για ανάπτυξη για την υποστήριξη της Επιχείρησης Allied Force. Το πως χρησιμοποιήθηκαν κάποια από αυτά μας κάνουν να έχουμε μια γρήγορη ματιά στις μελλοντικές μεικτές επιχειρήσεις και πιστοποιεί την αποτελεσματικότητα του προγράμματος.

Στο Κοσσυφοπέδιο η ταχύτητα ήταν ουσιώδης. Για να δοθεί ένα τέλος στην εκστρατεία του τρόμου που εξαπολύθηκε από τον Γιουγκοσλαβικό στρατό, την Σερβική αστυνομία και τους παραστρατιωτικούς, η Συμμαχία έπρεπε να βρει και να επιτεθεί στην ικανότητα του καθεστώτος του Βελιγραδίου να εξαπολύει στρατιωτικές επιχειρήσεις πιο γρήγορα από ότι οι δικές της δυνάμεις μπορούσαν να δράσουν.

Αρκετά από τα προϊόντα του Προγράμματος Επίδειξης Προηγμένης Τεχνολογικής Ιδέας χρησιμοποιήθηκαν για να εντοπιστούν οι εχθρικές δυνάμεις. Συγκεκριμένα ένα από αυτά ήταν ο Άρπαγας (Predator), ένα μη επανδρωμένο εναέριο όχημα. Πιλοτάρεται από απόσταση από προσωπικό που είναι εκατοντάδες χιλιόμετρα μακριά, και το αεροσκάφος αυτό είναι εξοπλισμένο με βιντεοκάμερες και διάφορους αισθητήρες και μπορεί να πετάει για 40 ώρες. Οι Άρπαγες στο Κοσσυφοπέδιο πέταξαν συχνά πάνω από περιοχές πολύ επικίνδυνες για επανδρωμένα αεροσκάφη. Επιτηρούσαν σχεδόν συνεχώς τις εχθρικές δυνάμεις σε ανοικτό έδαφος και χρησιμοποιήθηκαν επίσης για να παρατηρούν τους πρόσφυγες και για να αποτιμούν τις καταστροφές της μάχης.

Ο Άρπαγας το μη επανδρωμένο εναέριο όχημα -ένα πρόγραμμα στο οποίο αναμείχθηκαν αρκετά κράτη- τέθηκε στο πεδίο της μάχης μετά από μόνο 30 μήνες ανάπτυξης. Με αυτόν τον τρόπο, από την οικονομία που υπολογίζεται να είναι μεγαλύτερη από 10 εκατομμύρια δολάρια εξαλείφθηκαν τα δύο χρόνια των δοκιμών, χωρίς καμία απώλεια στην αξιοπιστία της επίδοσης του Άρπαγα.

Η εκτεταμένη επιτήρηση του ΝΑΤΟ στη διάρκεια της εκστρατείας στο Κοσσυφοπέδιο οδήγησε ολοένα και πιο πολύ τις Σερβικές δυνάμεις στο να κρύβονται, αναγκάζοντάς τους να βασίζονται εκτεταμένα στο καμουφλάζ και στο

κρύψιμο. Μολοντί αυτό έκανε πιο δύσκολο το να τους βρίσκουν τα Συμμαχικά αεροπλάνα, απέτρεψε επίσης την επιθετική τους δραστηριότητα. Επιπλέον, παρόμοιες τακτικές είναι πιθανόν να χρησιμοποιηθούν όλο και περισσότερο και από άλλους πιθανούς εχθρούς καθώς οι αισθητήρες συνεχίζουν να βελτιώνονται.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες ανέπτυξαν τεχνολογίες από ένα πρόγραμμα με την ονομασία «Κοινές Φασματικές Μετρήσεις και Δυνατότητα Αξιοποίησης της Λογικής των Σημάτων». Το πρόγραμμα αυτό βασίστηκε πάνω στις τεχνολογίες που μπορούν να ανιχνεύσουν καμουφλάζ και απειλητικά οχήματα, αλλά επίσης τα συστήματά του μπορούν να χρησιμοποιηθούν για σκοπούς όπως είναι η αναζήτηση και διάσωση, ο χαρακτηρισμός του εδάφους και η ανίχνευση χημικών και βιολογικών όπλων. Αυτή η δυνατότητα επιτυγχάνεται από ένα σταθμό ηλεκτρονικών υπολογιστών που επεξεργάζεται πληροφορίες από διάφορους φασματικούς αισθητήρες.

Οι Συμμαχικές δυνάμεις χρησιμοποίησαν άλλο ένα προϊόν του Προγράμματος Επίδειξης Προηγμένης Τεχνολογικής Ιδέας για την ανεύρεση και αναγνώριση των αντιθέμενων δυνάμεων. Ονομάζεται «Αναγνώριση Στόχου-σης με Ακρίβεια», και το προϊόν αυτό χρησιμοποιήθηκε για την ανεύρεση στόχων σε μεγαλύτερες εμβέλεις από τα προηγούμενα συστήματα ανεύρεσης και παρακολούθησης. Οι υπέρυθροι αισθητήρες βρίσκουν τους στόχους και ένα ραντάρ λείπει τους αναγνωρίζει. Το σύστημα ήταν αρχικά για να ανιχνεύει στόχους σε συνωστισμένες περιοχές όπως είναι οι παραλιακές περιοχές και είχε χρησιμοποιηθεί προηγουμένως σε επιχειρήσεις αντιμετώπισης-ναρκωτικών για την ανίχνευση σκαφών που διενεργούν λαθρεμπόριο κοκαΐνης.

Όταν εντοπιζόντουσαν οι στόχοι, η πληροφορία έπρεπε να διαβιβαστεί τάχιστα στις δυνάμεις κρούσης της Συμμαχίας. Ένα από τα πλέον χρήσιμα μέσα για να επιτευχθεί αυτό ήταν ένα σύστημα διάδοσης ευρείας-συχρότητας το οποίο αναπτύχθηκε από το Πρόγραμμα Επίδειξης Προηγμένης Τεχνολογικής Ιδέας. Σε ολόκληρη τη διάρκεια της εκστρατείας στο Κοσσυφοπέδιο, το σύστημα αυτό μετέδωσε υψηλής προτεραιότητας αναπαραστάσεις των εμφανιζόμενων στόχων. Το

σύστημα αυτό των επικοινωνιών ελάττωσε σημαντικά τον χρόνο μεταξύ της εύρεσης του στόχου και της προσβολής του. Επίσης αρκετά κράτη μετείχαν στην ανάπτυξη του συστήματος αυτού. Η ταχύτητα από μόνη της δεν ήταν αρκετή, καθώς το ΝΑΤΟ έπρεπε να μειώσει στο ελάχιστο τις απώλειες των αμάχων. Αυτό σήμαινε όχι μόνο την χρησιμοποίηση μεγάλης ποσότητας πυρομαχικών καθοδηγούμενων με υψηλή ακρίβεια, αλλά επίσης και την με ακρίβεια πρόβλεψη και αποτίμηση των αποτελεσμάτων τους. Οι Συμμαχικές δυνάμεις ανάλυσαν κάθε στόχο, καθόρισαν την επιθυμητή καταστροφή και επέλεξαν το όπλο ή τα όπλα με τα οποία το πετύχαιναν τον σκοπό τους. Αυτό έγινε με τη χρησιμοποίηση ενός οργάνου αυτόματης σχεδίασης το οποίο αποτιμά τα αποτελέσματα από την χρήση πάνω από ένα τύπο πυρομαχικών σε ένα συγκεκριμένο στόχο. Το

Τεχνολογική απογείωση: Το Πρόγραμμα Επίδειξης Προηγμένης Τεχνολογικής Ιδέας μειώνει τον χρόνο, τον κίνδυνο και το κόστος της νέας τεχνολογίας στην πολεμική-σύγκρουση.

προϊόν αυτό ήταν αποτέλεσμα ενός προγράμματος κατά-της διασποράς που διεξήχθη από το Πρόγραμμα Επιδείξης Προηγμένης Τεχνολογικής Ιδέας. Αυτός ο εξομοιωτής και με ικανότητα προβολής κινδύνου εγκαταστάθηκε σε δέκα περιφερειακά κέντρα του NATO.

Καθώς τα πειράματα της Συμμαχίας έγιναν πιο αποτελεσματικά, ο στρατιωτικός εξοπλισμός της Γιουγκοσλαβίας συχνά κρυβόταν σε σπηλιές, τούνελ και σε ειδικές εγκαταστάσεις. Με αυτές τις συνθήκες οι εναντίον τους επιθέσεις απαιτούσαν διεισδυτικά πυρομαχικά. Έχοντας υπ' όψη αυτές τις δυνατότητες, το θέατρο του πολέμου απαιτούσε το «Advanced Unitary Penetrator» το οποίο επίσης αναπτύχθηκε από το πρόγραμμα του σχεδίου κατά-της διασποράς. Είχε την διπλάσια διεισδυτική ικανότητα των προηγούμενων πυρομαχικών για σκληρούς-στόχους και είναι ικανό να καταμετρά τις στρώσεις και να αδειάζει στις κατασκευές, μετρώντας την απόσταση που διένυσε και να εκρήγνυται σε προκαθορισμένο βάθος.

Η Επιχείρηση Allied Force πρόσφερε και άλλες βαθιές γνώσεις πάνω στο μέλλον των πολεμικών συρράξεων με το να υποδεικνύει τις τεχνολογικές πρωτοβουλίες που θα πρέπει να αναληφθούν για μελλοντικές επιχειρήσεις συνασπισμών. Κατά τη διάρκεια της εκστρατείας, οι επιθέσεις εναντίον κινητών στόχων ήταν πιο προβληματικές από αυτές κατά των σταθερών στόχων. Αρχικές χώρες του NATO τοποθέτησαν και συνέχισαν να τοποθετούν επί του πεδίου επίγεια και εναέρια συστήματα επιτήρησης. Ωστόσο πρέπει να εργάζονται μαζί για να βρουν και να επιτεθούν πιο αποτελεσματικά σε κινητούς στόχους.

Από την εκστρατεία του Κοσσυφοπέδιου και μετά, το Πρόγραμμα Επιδείξης Προηγμένης Τεχνολογικής Ιδέας εγκαινίασε ένα σχέδιο που ονομάζεται «Συνασπισμός Εναέριας Αναγνώρισης και Επιτήρησης», το οποίο ωφελείται από τη συμμετοχή κρατών όπως είναι η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, η Νορβηγία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Το σχέδιο αυτό επιδιώκει να αναπτύξει διαλειτουργικότητα

μεταξύ των Συμμαχικών συστημάτων επιτήρησης και τελικά θα βοηθήσει συνασπισμένες δυνάμεις να βρίσκουν ταχύτερα κινητούς στόχους και θα ενισχύσει τις δυνατότητες των επιθέσεών τους.

Επίσης οι Συμμαχικές δυνάμεις αντιμετώπισαν δυσκολίες στην προσβολή εχθρικών συστημάτων αεράμυνας. Τα συστήματα αυτά συχνά έλκιναν τα ραντάρ τους, εμποδίζοντας έτσι τους πυραύλους αναζήτησης-ραντάρ του NATO να επιλέξουν τον στόχο τους. Ενώ οι Συμμαχικές δυνάμεις κατέστειλαν τις αεράμυνες του εχθρού, δεν μπορούσαν να τις καταστρέψουν και η συνεχιζόμενη ύπαρξή τους δημιούργησε δικαιολογημένες ανησυχίες. Από μια πρώτη αποτίμηση από αναφορές πιλότων και από άλλες πηγές καταμετρήθηκαν σχεδόν 700 βολές πυραύλων από διάφορα συστήματα αεράμυνας του εχθρού.

Για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα αυτό, το Πρόγραμμα Επιδείξης Προηγμένης Τεχνολογικής Ιδέας ξεκίνησε ένα σχέδιο με την ονομασία «Quick Bolt». Αυτό το σχέδιο θα ενσωματώσει διάφορες άλλες τεχνολογίες καθοδήγησης στους πυραύλους αναζήτησης-ραντάρ, που θα επιτρέψει στους πυραύλους αυτούς να συνεχίσουν να στοχεύουν τα

συστήματα αεράμυνας, ακόμη και όταν θα έχουν θέσει εκτός λειτουργίας τα ραντάρ τους.

Η εκστρατεία στο Κοσσυφοπέδιο έκανε φανερό ότι πρέπει να δοθεί αυξημένη έμφαση στις γενικές ιδέες της επιχειρήσεως. Παρότι η τεχνολογία είναι σημαντική, δεν είναι και το μοναδικό μονοπάτι για την επιτυχία. Σε πολλές περιπτώσεις οι γενικές αυτές αρχές είναι πιο δύσκολο να αναπτυχθούν από την τεχνολογία. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, αυτή η αυξημένη έμφαση αντανακλάται στο Κοινό Όραμα 2020 των Αρχηγών των Επιτελείων το οποίο οικοδομεί πάνω στις αρχές για μελλοντικές επιχειρήσεις που εγκαθιδρύθηκαν στο Κοινό Όραμα 2010 και ενσωματώνει τις πολυεθνικές επιχειρήσεις μέσα στα σχέδια τους.

Η εκστρατεία στο Κοσσυφοπέδιο δίδει ένα σημαντικό μήνυμα, ότι όλοι έχουμε ανάγκη να αγκαλιάσουμε την επανάσταση στις στρατιωτικές υποθέσεις. Οι δυνάμεις που οικοδομήθηκαν για τον Ψυχρό Πόλεμο γίνονται με γρήγορο ρυθμό ξεπερασμένες. Επιπλέον, είναι πιθανόν να αντιμετωπίσουμε απειλές πολύ πιο προκλητικές από αυτές του Κοσσυφοπέδιου. Οι πιθανοί αντίπαλοι μπορούν να αγοράσουν τόσο σύγχρονη τεχνολογία όπως είναι δορυφορικές υπηρεσίες για επικοινωνίες, για ναυσιπλοία και επιτήρηση, χαμηλού κόστους βιολογικά και χημικά όπλα, πυραύλους Κρουζ όπως επίσης και βαλλιστικούς.

Το NATO επιδιώκει τώρα την Πρωτοβουλία Αμυντικών Δυνατοτήτων, ένα πρόγραμμα που αναζητά βελτιωμένες ικανότητες στην δυνατότητα μετακίνησης, συντήρησης, αποτελεσματικής εμπλοκής, διοίκησης, ελέγχου, και στις τηλεπικοινωνίες, και την βιωσιμότητα. Όπως τόνισε ο Υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ William S. Cohen, πολλές από τις βελτιώσεις σε αυτές τις δυνατότητες μπορούν να επιτευχθούν μέσω της διεθνούς συνεργασίας στην έρευνα για την άμυνα και την ανάπτυξη και την προμήθεια.

Το Πρόγραμμα Επιδείξης Προηγμένης Τεχνολογικής Ιδέας δίνει μια τέτοια ευκαιρία. Η αυξημένη Συμμαχική συμμετοχή σε αυτό το πρόγραμμα μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά σε μελλοντικές

επιχειρήσεις από συνασπισμούς και στην Πρωτοβουλία Αμυντικών Δυνατοτήτων. Θα μπορούσε να επιτρέψει στις Ηνωμένες Πολιτείες να μοιραστούν το κόστος των τεχνολογικών πρωτοβουλιών και να βοηθήσει τους Συμμάχους να αντιληφθούν σύντομα τι δουλεύει ικανοποιητικά στις επιχειρήσεις από συνασπισμούς, επιτρέποντάς τους κατ' αυτόν τον τρόπο να ενσωματώσουν χωρίς τις απαιτήσεις τους στην διαδικασία, από του να κάνουν αργότερα πιο δαπανηρές αλλαγές. Τελικά μπορεί να συνεισφέρει για κοινές δυνατότητες και αυτό σημαίνει διαλειτουργικότητα.

Η Επιχείρηση Allied Force είχε επιτυχία επειδή η Συμμαχία ήταν πολιτικά ενωμένη. Ήταν επίσης διδακτική, γιατί μας δίδαξε πολλά γύρω από τις πολεμικές συρράξεις από συνασπισμούς και τις μελλοντικές τους ανάγκες. Ίσως το πιο σημαντικό μάθημα είναι ότι η Συμμαχία πρέπει να αναζητήσει βελτιωμένες στρατιωτικές δυνατότητες για πολεμικές συρράξεις από συνασπισμούς και ο καλύτερος τρόπος για να το κάνει αυτό είναι με το να εργάζονται μαζί. Συλλογικά, μπορούμε να επιτύχουμε την ενιαία στρατιωτική δράση η οποία θα είναι κρίσιμη για την επιτυχία μελλοντικών επιχειρήσεων από συνασπισμούς. ■

Πολλές από τις καινοτομίες που χρησιμοποιήθηκαν στη διάρκεια της εκστρατείας ήταν μερικοί από τους καρπούς ενός προγράμματος του Υπουργείου Άμυνας των ΗΠΑ το οποίο επιδιώκει να ενσωματώσει γρήγορα την νέα τεχνολογία στις πολεμικές - συγχρούσεις.

KOSOVO - One year on - Achievement and Challenge

Έκθεση του Γενικού Γραμματέα του NATO Λόρδου Robertson

The NATO Handbook - 50th Anniversary edition

Περιεκτικός οδηγός για τις επιδιώξεις και τις δραστηριότητες του NATO, τις ισχύουσες πολιτικές και δομές του, τα γεγονότα των περασμένων 50 ετών της ιστορίας της Συμμαχίας, κατά χρονολογική σειρά και μια συλλογή εγγράφων και νομικών κειμένων των βασικών πολιτικών του

Economics Colloquium 1999

Τα πρακτικά της δημόσιας ακαδημαϊκής συζήτησης του Νοεμβρίου του 1999 πάνω στις οικονομικές εξελίξεις και τις μεταρρυθμίσεις στα συνεργαζόμενα Εταιρικά κράτη.

The Reader's Guide to the Washington Summit

Συλλογή όλων των επίσημων εγγράφων και διακηρύξεων της Διάσκεψης Κορυφής του NATO της Ουάσινγκτον τον Απρίλιο του 1999, μαζί με πληροφοριακό ιστορικό υλικό πάνω στα προγράμματα και τις δραστηριότητες της Συμμαχίας.

Extending Security: The Role of NATO and its Partner Countries

Περιεκτικό εικονογραφημένο εγχειρίδιο το οποίο περιγράφει το πως λειτουργεί το NATO και καλύπτει την ανάπτυξη της πολιτικής στους σημαντικούς τομείς της δραστηριότητας της Συμμαχίας.

NATO at 50

Εισαγωγικό φυλλάδιο πάνω στην ιστορία της Συμμαχίας, δίνοντας μια περίληψη των σημαντικών θεμάτων στην παρούσα ατζέντα του NATO

NATO Topics

Οπτική παρουσίαση που περιγράφει τα ορόσημα στην εξέλιξη του NATO και τα σημαντικά θέματα στη παρούσα ατζέντα του (Μόνο Ηλεκτρονική έκδοση: www.nato.int/docu/topics/2000/home)

NATO Update

Εβδομαδιαίο πληροφοριακό δελτίο το οποίο καλύπτει τις δραστηριότητες και συμβάντα του NATO σε περίληψη, παρέχοντας μια σφαιρική θεώρηση των ευρέων πρωτοβουλιών της Συμμαχίας (Μόνο Ηλεκτρονική έκδοση: www.nato.int/docu/update/index)

Όλες οι εκδόσεις είναι διαθέσιμες στα Αγγλικά και τα Γαλλικά. Πολλές από αυτές διατίθενται και σε άλλες γλώσσες

Για όλες τις πληροφορίες και τις παραγγελίες τυπωμένων αντιγράφων πρέπει να απευθύνεστε προς:
Office of Information and Press - Distribution Unit
Bld Leopold III - 1110 BRUSSELS
Τηλ: 00-32-2 707 5009
Φαξ : 00-32-2 707 1252
E-mail : distribution@hq.nato.int

Οι ηλεκτρονικές εκδόσεις όλων αυτών των εκδόσεων είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα του NATO (<http://www.nato.int>)

Επίσης στην ιστοσελίδα δημοσιεύονται επίσημα ανακοινωθέντα, δελτία τύπου και λόγοι, και άλλες πληροφορίες πάνω στις δομές, πολιτικές και τις δραστηριότητες της Συμμαχίας, όπως επίσης προσφέρονται και διάφορες υπηρεσίες on-line.